

A Szentek élete

– április hónap –

Tartalomjegyzék

Április 1.	3
GRENOBLE-I SZENT HUGÓ püspök	3
Április 2.	4
PAOLAI SZENT FERENC	4
Április 3.	7
AGAPÉ, KHIONIA és EIRÉNÉ vértanúk	7
CHICHESTERI SZENT RICHÁRD püspök	8
Április 4.	10
MÓR SZENT BENEDEK szerzetes.....	10
SEVILLAI SZENT IZIDOR	12
Április 5.	14
BOLDOG HÖSS KRESZCENCIA apáca.....	14
FERRERI SZENT VINCE.....	16
Április 6.	18
BOLDOG NOTKER bencés szerzetes	18
Április 7.	20
DE LA SALLE SZENT JÁNOS.....	20
SZENT HERMANN-JÓZSEF premontrei, pap	22
Április 8.	23
BILLIART SZENT JÚLIA apáca, rendalapító	23
Április 11.	24
GALGANI SZENT GEMMA szűz.....	24
SZENT SZANISZLÓ	27
Április 12.	27
GÓT SZENT SZABBÁSZ vértanú.....	27
SZENT KARPOSZ, PAPÜLOSZ és AGATHONIKÉ vértanúk	29
Április 13.	30
SZENT HERMENEGILD vértanú	30
SZENT I. MÁRTON PÁPA	31
Április 14.	33
SZENT LIDVINA szűz.....	33
Április 15.	34
DE VEUSTER DAMJÁN JÓZSEF szerzetes, pap	34
Április 16.	37

LABRE SZENT BENEDEK-JÓZSEF zarándok	37
SOUBIROUS SZENT BERNADETT	39
Április 18.	41
A MEGTESTESÜLÉSŐL NEVEZETT BOLDOG MÁRIA kármelita nővér.....	41
SZENT APOLLONIUS vértanú	44
Április 21.	46
BARSZABBASZ SZENT SIMON püspök, vértanú	46
CANTERBURY SZENT ANZELM	47
PARZHAMI SZENT KONRÁD kapucinus testvér	49
Április 23.	50
BOLDOG ASSISI EGYED szerzetes	50
SZENT ADALBERT	52
Április 24.	54
(Angelo Ercole) Menni Benedek.....	54
PELLETIER SZENT MÁRIA-EUFRÁZIA apáca, rendalapító	54
SIGMARINGENI SZENT FIDÉL	56
SZENT GYÖRGY	58
Április 25.	60
SZENT MÁRK EVANGÉLISTA.....	60
Április 28.	63
CHANEL SZENT PÉTER.....	63
GRIGNION DE MONTFORT SZENT LAJOS-MÁRIA népmisszionárius	64
Április 29.	66
CLUNYI SZENT HUGÓ bencés apát	66
COTTOLENGO SZENT JÓZSEF BENEDEK pap, rendalapító	67
SZIÉNAI SZENT KATALIN	69
Április 30.	73
SZENT MARIÁN és JAKAB vértanúk	73
SZENT V. PIUS PÁPA	75

Április 1.

GRENOBLE-I SZENT HUGÓ püspök

Április 1.

*Châteauneuf d'Isčre, 1053. +Grenoble, 1132. április 1.

Kevés püspök élt át olyan hosszú kormányzási időt, mint grenoble-i Hugó, méghozzá egy nehéz, vihályokkal teli időszakban. A 11. század vége és a 12. század első harmada Nyugat egyháza számára válságos időt jelentett: a pápaság, amely tudatában volt ama veszélyeknek, melyek az egyházi javakat és a papság erkölceit fenyegették a feudális társadalmi rend részéről, megnehezült feltételek között küzdött Péter hajójának megmentéséért; a német császár pedig, aki még mindig a legfőbb világi hatalom karoling felfogását képviselte, minden fáradozását megsemmisítette. Nem kevésbé volt kemény az egyházmegyei síkon folyó harc, melyben Hugó a „reformpárt”-hoz csatlakozott: arra érezte indíttatva magát, hogy visszaállítsa püspöki székének világi hatalmát, és segítséget nyújtson a papok képzésében és fegyelmeiben bekövetkezett hanyatlással szemben. A világi hatalmasok (főnemesek, várurak és azok a nemesek, akik valamennyien többé-kevésbé ellenséges érzelműek voltak a pápával szemben) az egyházi javak eltulajdonításából nem csekély hasznot húztak. Érthető, hogy a reformpüspökök ellenállása az ilyen túlkapásokkal szemben komoly összeütközéseket váltott ki. Alapjában véve az Egyház leigázásáról és elpusztításáról vagy függetlenségéről és egységéről volt szó.

Mindezeknek a dolgoknak senki sem volt jobban a tudatában, mint a fiatal prelátus, aki 1080-ban a római zsinat által simónia miatt letett püspök utódként elfoglalta a grenoble-i püspöki széket. Az egyházmegye helyzetét különösen két dolog jellemezte: birtokainak nagy részét (beleértve a templomokat is) elragadták tőle, és az új püspök számára szinte teljesen lehetetlennek tűnt, hogy felügyeletet gyakoroljon összes plébániájának papsága fölött, akiknek erkölcsi magatartása gyakran hagyott kívánnivalót maga után. Ha vissza akarta állítani a fegyelmet, az Egyház szétzilált javait újra a kezébe kellett vennie, hogy visszaállítsa a püspöki hatalmat. Kezdetben úgy látszott, hogy a Dauphiné nemessége magáévá teszi az új püspök felfogását, s visszaadja az Egyház némely javait. Végtére is nem volt-e Odilónak, Châteauneuf urának fia olyan férfi, akiről joggal feltételezhetnék, hogy hozzájuk hasonló? Nem Valence káptalanjából való volt-e, amelynek tagjai nemesi családok fiai voltak, életmódjukat pedig nem lehetett éppenséggel épületesnek nevezni? Nem tudták, hogy Hugót egy pápai legátus szemelte ki a püspökségre, és az avignoni zsinat választotta meg szilárd elvei miatt; hogy Szent VII. Gergely (lásd: A szentek élete, 216. o.) pápa tántoríthatatlan követőjeként nem hátrál meg a harc elől.

Amikor az új püspök vitába bocsátkozott Abon gróffal, kinek családja jórészt eltulajdonította a székesegyház javait, rögtön kitört a harc. A gróf és hűbéresei nem voltak lebecsülendő ellenfelek. A püspök azonfelül összekülönbözött a vienne-i Guy érsekkel (a későbbi II. Callistus pápával), aki joghatóságot igényelt különféle, Grenoble-tól függő területekre, és természetesen elnyerte a Dauphiné urainak támogatását. Mindennek ellenére végül mégis sikerült Hugónak hosszas küzdelemben (1097-ben két évre száműzetésbe kellett mennie), nagy türelemmel visszaszereznie birtokai nagy részét. Templomok, temetők, tizedek, valamint birtokának részei kerültek vissza püspöki székéhez. Ezek a mindennapos küzdelmek sem akadályozták meg azonban Hugót abban, hogy kora súlyos problémáival is foglalkozzék. Értékes segítője lett Boldog II. Orbánnak (lásd: 411. o.), amikor a pápa Franciaországban kihirdette az első keresztes hadjáratot; egyházmegyéjében sok lovagot nyert meg a nagyszabású vállalkozás céljára. Később részt vett egy helyi zsinaton, amely azért ült össze, hogy V. Henrik császárnak II. Paszkál pápa (1099–1118) személye elleni hatalmi harcában elítélje a világi invesztitúrát.

1130-ban, nem törődve előrehaladott korával, Puybe sietett, hogy tekintélyével támogassa II. Ince (1130–1143) törvényes pápa elismerését.

Hugó életrajzírója, a karthauzi Guigo (1083 körül–1137), aki huszonöt éven át kapcsolatban állt vele, arról is tudósít, hogy milyennek mutatkozott Hugó már akkor, amikor az Alpokban találkozott Szent Brúnóval (lásd: A szentek élete, 577. o.) és társaival. Segített nekik a letelepülésre alkalmas hely keresésében, megkönnyítette gazdaságuk megszerzését, és írásban biztosította visszavonultságuk nyugalalmát. Szívesen kereste fel maga is a hallgatag szerzeteseket, és osztozott remeteségükben. Az általános káptalan bevezetéséig maga gyakorolta a kánoni felügyeletet a karthauziak alapításában. Ebben a minőségében arra ösztönözte Guigo priort, hogy jegyezze föl a szabályokat (a regulát) életmódjuk meghatározására, és állítsa össze a nagy karthauzi antifonáriumot. A többi szerzetesrendről sem feledkezett meg: támogatta a bencéseket, akikhez 1081-ben menekült; nevéhez fűződik Chalais priorátusának és két ágostonos kolostor megalapítása.

A pápa megbízta Guigót, hogy a szenttéavatásra (amely már 1134-ben megtörtént) állítsa össze Hugó életrajzát. Ebben a szerző Hugó két ellentétes vonását emeli ki: tevékeny működését és szemlélődését. Bár csaknem egész életén át kénytelen volt harcolni Egyháza megvédéséért és tisztaságáért, igen erősen vonzódott a visszavonult és összeszedett élethez, és ebből merítette a küzdelmeihez szükséges erőt.

Április 2.

PAOLAI SZENT FERENC

Április 2.

*Paola (Calabria), 1426. +Plessis-les-Tours, 1507. április 2.

Az olyan szenteket, mint Paolai Ferenc, a mai keresztények nem könnyen értik meg. Aszkézisük „öngyilkosságnak” és a világmegvetés túrhetetlen jelének látszik előttünk. Az őket körülvevő csodák és csodálatos események gyanút ébresztenek bennünk. Egész megjelenésük érthetlenné teszi előttünk, mi csodálnivalót találtak bennük a korabeli emberek. Mégis cáfolhatatlan, hogy Paolai Ferenc nemcsak a reneszánsz hatalmas pápáira és fejedelmeire, hanem korának keresztényeire is szokatlan hatást gyakorolt.

Ferenc a nápolyi királyság területén a calabriai Paolában született 1426-ban, és nem 1416-ban, ahogy rendjének életrajzírói állítják. Szüleire vonatkozóan csak kevés, de jellemző följegyzés maradt ránk. Úgy látszik, nem voltak szegények, és abban a rettegésben éltek, hogy házasságuk gyermektelen marad. Gondjukban Szent Ferenc közbenjárásáért folyamodtak, s kérésük teljesítése esetére megígérték, hogy a vágyott gyermeket az ő nevére kereszteltetik. Mikor pedig a még pólás korú gyermekük megbetegedett, ismét hozzá fordultak, és az anya megígérte: ha meggyógyul, a kis Ferenc egy éven át a ferencesek rendi ruháját fogja viselni.

Amikor Ferenc 13 éves lett, útra kelt a szomszédos városba, hogy fölvétesse magát az ottani ferences kolostorba.

Életrajza tudni véli, hogy már itt – nemcsak példás engedelmisségében, hanem számos csodájában is – megmutatkozott a jövő szent. A remeteélet utáni vágya, ami ugyan Szent Ferenctől sem volt idegen, valamint a reneszánsz főpapok fényűző élete fölött érzett undorodása arra készítette Ferencet, hogy már két év múlva elhagyja a kolostori testvéreket, pedig azok nyilvánvalóan megszerették.

Hogy remeteként élhessen, Ferenc a magányba menekült, és végül is magasan a tenger fölött talált egy alkalmas barlangot. Itt élt ezután állandó imádságban és szigorú önmegtagadásban. A hagyomány állítása szerint azonban a vadászok nemsokára fölfedezték és hírért vitték. Ennek az lett az eredménye, hogy rengeteg ember kereste föl, akik nemcsak lelki segítségért folyamodtak hozzá, hanem elsősorban meg akarták osztani pusztai életét. Ferenc ezért kápolnát emelt három kicsi cellával, és így megvetette a „legkisebbek” (minimi) későbbi rendjének alapját. Az újabb tanítványok özöne 1452-ben újabb lépésre kényszerítette. Visszatért Paolába, hogy ott az illetékes cosenzai érsek

engedélyével megalapítsa saját közösségének első igazi kolostorát. Ferenc az építkezést a maga módján „hiteles csodáival” segítette: ha nem volt víz, forrást fakasztott, ha szikla állt az útban, csodával küldte odébb; ha elfogyott a munkások kenyere, megszaportotta az éppen kéznél levő élelmiszert.

De csodatevőnk nemcsak ilyen „építő csodákat” művelt, melyekhez hasonlókat más szentekről is elbeszélnek. Ahol csak tehetette, csodatevő adományát inkább a szükségét szenvedő emberek javára fordította, betegeket gyógyított és halottakat támasztott életre.

Minden csodánál nagyobb hatással volt azonban környezetére a szent személye és életmódja. A növekvő szerzet kiépítése és vezetése sok gondot okozott, Ferenc mégis a szakadatlan imádság rendíthetetlen nyugalmában élt. Önmagától és övétől kemény önsanyargatásokat és vezeklő életet kívánt: a rend követelményeihez tartozott pl. az egész évre kiterjedő, a nagyböjtihez hasonló hústiltalom. Mégsem bocsátott ki egyetlen olyan rendelkezést sem, amelyet ne a szeretet határozott volna meg, és ezért szabályai nem voltak elviselhetetlenek. A rá bízott testvérektől ugyanis sohasem kívánta meg azokat a szigorú gyakorlatokat, amelyeket önmagán behajtott. Minden testvérhez figyelmes, sőt gyengéd barátság fűzte, és ezzel a közösséget mint mindenki szolgája, lelkileg és emberileg ápolta.

Nem szabad elfelejtenünk, hogy a szent egyéniségét kell igazán „csodának” neveznünk, amely fölülmúlja minden csodatettét. Mégis a történetíró előtt igazi és érthetetlen „csodának” azok a jó és intenzív kapcsolatok számítanak, amelyek ezt az egyszerű remetét a reneszánsz nagy, de sajnos kétes hírű pápáihoz és fejedelmeihez fűzték. A történész mindenestre a szemét kezdi dörzsölni, amikor a rendet megerősítő és kiváltságokkal fölruházó pápák meglehetősen hosszú névsorát olvassa. Olyan neveket találunk rajta, mint IV. Sixtus, VI. Sándor és II. Gyula – és e pápák a szentnek mind „szolgálatára” voltak! Még tovább dörzsöli a szemét, ha megtudja, hogy az éppen ravaszágáról és hűtlenségéről hírhedt francia király, XI. Lajos, aki életének utolsó éveit mint beteges embergyűlölő az erődítménnyé kiépített Plessis-les-Tours kastélyában töltötte, rá tudta venni IV. Sixtust, hogy Szent Ferencet Franciaországba küldje.

Amit az egyszerű calabriai remetének a hatalmas pápával folytatott beszélgetéséből tudunk, az világosan szentünk mellett szól. A pápa, maga is franciskánus, túlságosan szigorúnak tartja a „minimiták” böjti előírásait. Ferenc azonban megvédelmezi elgondolását, közben megnyeri a pápa unokaöccsének, della Rovere bíborosnak a támogatását, aki később mint pápa tényleg Ferenc szellemében hozott határozatot. És amikor a pápa az egyszerű remetének mindenáron föl akarja adni a kisebb és a nagyobb papi rendeket, ugyanolyan makacsul védekezik. Bőségesen elég neki, ha a pápa fölhatalmazást ad arra, hogy gyertyákat és olvasókat szentelhessen, mert azok fontos helyet foglaltak el apostolkodásában.

Nem kevésbé szenthez méltóan viselkedett Ferenc XI. Lajossal szemben. Bár a király a „csodatevőt” önző okból hívatta Franciaországba, kereken megmondta a beteg Lajosnak, hogy meg nem gyógyíthatja, de előkészítheti a keresztény halálra. Igazán csodának kell minősítenünk, hogy Lajos – bár előbb haragra lobbant – elfogadta a szent ajánlatát, és 1483. augusztus 4-én Ferenc jámbor vezetésével megtalálhatta legfőbb Urának békéjét.

Az oly önzetlen szent franciaországi útja rendje számára is nagy sikerrel járt. VIII. Károly kolostorokat ajándékozott neki: egyet Amboise-ban, egyet a római Monte Pinción, és a híres Du Plessis- konventet a királyi kastély parkjában. Ugyancsak megkapta a rend a Sorbonne tiltakozása ellenére Nigeont, a grandmontiak egykori kolostorát. Ettől Franciaországban a „bonshommes” nevet örökölték, mert előttük a grandmonti szerzeteseket hívták így.

Tegyük még hozzá, hogy a rend Itálián és Szicílián kívül hamarosan eljutott Spanyolországba, Ausztriába és Németországba is. Ez nem utolsó sorban annak a nagy tekintélynek is köszönhető, amelyet a szegény remete az európai királyi udvarokban mint a születések csodatevő segítője élvezett, hiszen az utódlás nagy gondot jelentett a dinasztiaíknál.

Rendkívül gazdag élete végén a szent remete, a szenvedélyes emberbarát 71 éves korában halt meg francia kolostorában, Du Plessisben. Már 1519-ben a szentek közé emelték.

Nekünk pedig élete egy sereg kérdést vet föl. A legnehezebbnek a következő látszik: szentünk miért nem gondolt a legcsekélyebb mértékben sem arra, hogy hiteles istenszeretetének csodatevő erejével hatékonyan megváltoztassa korának egyházát és világát? És miért nem változtatták meg ténylegesen életüket sem a pápák, sem a fejedelmek, noha ezt a „csodatevőt” mint Isten jelét biztosan őszinte szívvel szerették, tisztelték és pártfogolták? Minden elsietett válasz azonban nyilvánvalóan eltakarja a központi titkot, amellyel a haldokló szent szerzetestestvérei szemben találták magukat. Még utolsó csodája sem tudta a mindenre képes istenszeretet hatalmát és kegyelmét olyan erővel bizonyítani előttük, hogy általa saját jövőjük felől megbizonyosodtak volna.

Ünnepét 1557-ben vették föl a római naptárba. 1568-ban eltörölték, majd 1585-ben újjáélesztették az ünneplését.

Paolai Ferenc csodás életét természetes mértékeinkkel alig lehet megérteni, de az egyes esetek rávilágítanak a szeretet „csodájára” és egyéniségének alázatosságára.

Ferenc főképpen a Paterno Calabro-kolostor építése alkalmával tett számtalan csodát. Itt egyetlen napon közel 200 embert gyógyított meg. Ezért hamarosan halálos ellenségei lettek a környék seborvosai. A mesterségükben fenyegetett Aesculapius-tanítványok gyorsan szövetségesre tettek szert egy tudós franciskánusban, aki egész beszédorozattal akarta a „csodatevő” üzelmeit lehetlenné tenni. A beszédek azonban hatástalanok maradtak. Erre a tudós páter párbeszédet kezdett a remetével, aki még írni-olvasni sem tudott. A kezdetben igen barátságosan induló beszélgetés azonban nem érte el a célját, és a földühödött páter gyanúsítgatásokra ragadtatta magát. Ekkor a meggyanúsított remete a maga módján védte meg magát. Minden különösebb indulat nélkül fölkelt, és a tűzhelyből pusztá kézzel kiemelt egy marék izzó parazsat – a beszélgetés ugyanis a kolostor melegedőszobájában folyt –, és a zsarátnokot a következő barátságos szavakkal nyújtotta oda indulatba jött társának: „Padre Antonio, melegedj egy kicsit a szeretet tüzénél, arra van igen nagy szükséged!”

A remete beteggyógyító adományára számítva a nagybeteg XI. Lajos francia király követet küldött a nápolyi királyhoz, hogy parancsoljon alattvalójára, és küldje el hozzá. Ferenc azonban azt válaszolta a királyi követnek, hogy ő se nem orvos, se nem varázsló. Nem akarja Istent kísérteni, és nem akar négyszáz órányit csak azért utazni, hogy egy uralkodónak a világhoz és az élethez ragaszkodását kiszolgálja. Csak akkor indult el a király betegágyához, amikor a pápa parancsolta meg neki az utazást.

Ferenc kertelés nélkül megmondta Lajosnak, hogy nem tudja meggyógyítani és Isten sem fog rajta csodát művelni. Abban azonban segítségére lehet, hogy az örökkévalóság színe előtt könnyítsen lelkiismeretén. Ez ellen a király hosszan és hevesen tiltakozott. Megpróbálta Ferencet megvesztegetni. Egy tál aranyat és drágakövet kínált neki, de ezt a választ kapta rá: „Sokkal jobb és becsületesebb volna visszaadni e javakat, melyeket erőszakkal és jogtalansággal szerezted, mint új, elviselhetetlen terhekkal sújtani megnyomorított alattvalóidat csak azért, hogy idegen jószágból ajándékot ossz és alamizsnát adj.”

Amikor Ferenc megöregedett, szerzetestestvéreit aggasztani kezdte, hogy alapítójuk halála után is tartani tudják-e az állandó hústilalom külön fogadalmát. Akkor Ferenc, látva halála közeledtét, maga köré gyűjtötte a közösséget, hogy a testvéreket még egyszer utoljára egy különös csodával megerősítse. Ismét izzó parazsat vett a markába, és megmagyarázta nekik, hogy ha Isten iránti szeretetük erős marad, ugyanolyan könnyedséggel teljesíteni tudják a rettegett böjti fogadalmat.

Istenünk, aki fölmagasztalod az alázatosakat és Paolai Szent Ferencet is szentjeid dicsőségébe emelted, kérünk, segíts, hogy az ő érdemei és példája nyomán mi is elnyerjük a jutalmat, melyet az alázatosoknak megígértél!

Április 3.

AGAPÉ, KHIONIA és EIRÉNÉ vértanúk

Április 3.

+Tesszalonika, 304. Agapé és Khionia április 1., Eiréné április 5.

Agapé, Khionia és Eiréné testvérek voltak. Hazájuk Makedónia, közelebről egykori szép fővárosa, Tesszalonika (Szaloniki). A tájat pompás fekvése, nagyszerű épületei és kertjei miatt „földi paradicsom”-nak nevezték. Úgy tűnik, már a három nővér neve is visszatükröz valamit az élet ilyen áldott, napfényes vidékének derűs szárnyalásából. Agapé azt jelenti: „szeretet”, Khionia: a „hófehér”, Eiréné pedig „békét” jelent. Az ilyen nevek önkéntelenül is a boldog szülői ház képzetét keltik, amelyben ügyeltek arra, hogy a gyermekeknek megadjanak minden szeretetet és jószágot életútjukra. S e nevek hordozói mégis Krisztus vértanúi lettek. Amikor egy napon elfogta őket a kísértés, hogy megtagadják hitüket, nem haboztak, hogy Krisztus szeretetéért elhagyjanak mindent, amit a világ nyújthatott nekik ilyen paradicsomi hazában és gondos szülők oltalma alatt.

Tesszalonika ismeretes számunkra Szent Pál leveleiből. A 4. század elején, amikor már régóta püspöki város volt, az ottani keresztény közösségek viszonyai még teljesen olyanok lehettek, mint keletkezésük idején; a hívők egy-egy közössége bizonyára még mindig főként szegény emberekből és csak néhány tehetős asszonyból állott. Agapé, Khionia és Eiréné is vélhetően családjuk közreműködése nélkül találta meg az utat a keresztény közösséghez. Több keresztény írást szereztek, mindenekelőtt bizonyára a Szentírás könyveit, és szorgalmasan imádkoztak, olvastak belőlük. Békés életük azonban nem sokáig tartott.

Diocletianus és Maximus császár fanatikusan meg akarta újítani a pogány római államvallást, ezért a kereszténységre, amely Tesszalonikában már erősen meghonosodott, igen rossz napok köszöntöttek. Amikor Diocletianus 303. február 23-i ediktumában elrendelte a keresztény templomok lerombolását és a keresztény könyvek és írások lefoglalását, az ellenszegülőket pedig súlyos büntetésekkel fenyegette, a birodalom minden részében megkezdődött a rendszeres és legkegyetlenebb keresztényüldözés. Tesszalonikában a császári parancsokat kétségtelenül különleges szolgálatkészséggel és következetességgel hajtották végre; ott volt ugyanis Maximianus és Galerius családjának tartózkodási helye.

A három nővér nem hagyta magát megfélemlíteni, és nem is gondolt arra, hogy kiadja szent könyveit. Gondosan eldugták őket szekrényekben és ládákból, és ők maguk is hosszú időre elrejtőztek, hogy ne kelljen részt venniük a pogány áldozatokon. Egy év elteltével azonban más fiatal keresztényekkel, Agathonnal, Kassziával, Filippával és Eutüchiával együtt mégis a poroszlók kezébe kerültek, s a helytartó elé vezették őket. Krisztus ifjú keresztény tanúi két vallatásának szó szerinti szövege megmaradt a szenvedésükről szóló keresztény tudósításban.

„Dulcitus helytartó tehát így szólt hozzájuk: Hogy lehettek olyan balgák, hogy nem akartok engedelmeskedni istenek kedvelte császáraink és társuralkodóik parancsának? (A római birodalomban akkoriban tetrarchia volt, azaz két császár és két társuralkodó osztozott a hatalomban.) Utána Agathonhoz fordult: Amikor az áldozathoz járultál, miért nem ettél az áldozati húsból, mint ahogy az áldozatot bemutatók teszik?”

Agathon így válaszolt: Mert keresztény vagyok. Dulcitus: Még ma is kitartasz e viselkedésed mellett? Agathon: Igen. Dulcitus: És te mit szólsz hozzá, Agapé? Agapé: Hiszek az élő Istenben, és nem akarok a lelkiismeretem ellenére cselekedni. Dulcitus: És te, Eiréné? Miért nem tanúsítottál engedelmességet uraink, a császárok és társuralkodóik parancsa iránt? Eiréné: Istenfélelemből. A helytartó: Khionia, mit tudsz előadni? Khionia: Bízom az élő Istenben, és nem teszek ilyesmit. A helytartó: És te, Kasszia, mit szólsz hozzá? Kasszia: Meg akarom menteni az életemet. A helytartó: Részt akarsz tehát venni a kultuszon? Kasszia: Nem, nem akarok. A helytartó: Filippa, te mit mondasz? Filippa: Ugyanazt mondom. A helytartó: Mit jelent az: ugyanazt? Filippa: Inkább akarok

meghalni, mint hogy áldozati húst egyek. A helytartó: És te, Eutüchia, mit mondasz? Eutüchia: Ugyanazt mondom, inkább akarok meghalni.

Mivel Eutüchia, egy nemrég megözvegyült ifjú asszony, várandós volt, visszaküldték a fogságba. Akkor a helytartó még egyszer Agapéhoz fordult: „Nyilatkozz hát, Agapé! Akarod-e azt tenni, amit mi, akik mindnyájan áldozunk uralkodóinknak, a császároknak és társuralkodóinknak? Agapé így válaszolt: Nem jó engedni a sátánnak; nem zavarta meg a lelkemet. Elhatározásom változtathatatlan. A helytartó: És te, Khionia? Khionia: A lelkületünket senki sem tudja megrendíteni. A helytartó: Vannak otthon feljegyzéseitek, írásaitok vagy könyveitek az istentelen keresztényektől? Khionia: Nincsenek, uram, mindent lefoglaltak a most kormányzó uralkodók. A helytartó: Ki táplált belétek ilyen eszméket? Khionia: A mindenható Isten. A helytartó: Ki beszélt rá benneteket, hogy ilyen esztelenségbe keveredjétek? Khionia: A mindenható Isten és egyszülött Fia, a mi Urunk, Jézus Krisztus.

Erre így szólt Dulcitus helytartó: Az ediktumot, hogy mindenkinek alá kell magát vetnie és áldoznia kell urainknak, a császároknak és társuralkodóinknak, megfelelően kihirdették. Mivel értetlenségekben a hosszú gondolkodási idő és beható figyelmeztetések, s az ediktumra való utalás, meg a büntetéssel való kifejezett fenyegetés ellenére urainknak, a császároknak és társuralkodóinknak a rendelkezéseit semmibe veszték, és ragaszkodtak a kárhozatos keresztény névhez, s még ma is makacskodtak a katonai és polgári hatóságok minden kísérlete ellenére, mellyel megtérésre és az áldozók jegyzékébe való bevezetésre készítetnek benneteket, elnyeritek megérdemelt büntetéseket! – és felolvasta az írótaóbláról az ítélet formuláját:

Mivel Agapé és Khionia istentelen lelkülettel szembeszálltak felséges uralkodóink és társuralkodóink ediktumával, és még most is a keresztények szálnalmas, romlott és minden áldozatot gyűlöló kultuszát gyakorolják, elrendeljük, hogy vettessenek a tűzbe. Ezután hozzáfűzte: Agathonnak, Eirénének, Kassziának és Filippának fiatal koruk miatt továbbra is fogságban kell még maradniok.” – Az ítéletet azonnal végrehajtották.

Röviddel ezután Eirénét ismét elővezették. (A többi fiatal fogoly sorsáról nem szól a régi tudósítás.) A helytartó igen szigorúan hallgatta ki. Arra a kérdésre, hogy ki biztatta fel őket a náluk megtalált írások és pergamenek elrejtésére, így válaszolt: A mindenható Isten, aki megparancsolta nekünk, hogy őt mindhalálíg szeressük. Ezért nem akartunk árulást elkövetni, és inkább elevenen akartunk megégni, vagy bármí mást is elviselni, mint hogy kiszolgáltassuk az írásokat.

Végül Dulcitus kihirdette a következő ítéletet: Nővéreidet... a bírói ítélet szerint megégették. Te pedig még a menekülésed előtt bűnössé váltál ezeknek az írásoknak és pergameneknek titokban tartásával. Ezért elrendelem, hogy ne hasonlóan és ne azonnal vegyék el az életedet. Átadlak a piac felügyelőinek és Zozimusz hóhérnak; nyilvánosházban helyeznek majd el csupaszon. Naponta csak egy kenyeret kapsz, a piac őreinek nem szabad megengedniök, hogy elvigyenek onnan.

A római joggyakorlat szerint a bírák ilyen intézkedései jogosak voltak. Mivel azonban Eirénét senki sem merészelte érinteni abban a nyilvánosházban, végül őt is tűzhalálra ítélték.

CHICHESTERI SZENT RICHÁRD püspök

Április 3.

*Wych, 1197/98 +Dover, 1253. április 3.

Általánosan ismert neve születési helyéről (a Worcestershire grófságban levő mai Droitwichról) Richard Wych.

Szülei korán meghaltak, s Richárdot, bátyját és nővérét gyámok gondozták, akik azonban kötelességeiket annyira elhanyagolták, hogy alig maradt meg valami a családi örökségből, amikor az idősebb fiú nagykorú lett. Richárd, aki már korán érezte papi hivatását, abbahagyta a tanulmányait, hogy segítsen a család vagyonának visszaszerzésében. Az eke mögött járt és szolgai munkát végzett. Ez annyira megindította a bátyját, hogy Richárdra ruházta a családi örökség birtoklását. Ám amikor

minden rendbe jött, Richárd visszaadta testvérének örökrészét, elhárította egy kedvező házasság lehetőségét és visszatért Oxfordba, hogy tovább tanuljon.

Itt megismerkedett Rich Szent Ödönnel (1180 körül–1240), aki rövidesen Canterbury érseke és Richárd különleges támogatója és barátja lett. Richárd Párizsban folytatta tanulmányait, majd visszatért Oxfordba, hogy megszerezze a magister artium fokozatot. Ezt követően Bolognában hét éven át kánoni jogot tanult.

Visszatérése után, 1235-ben kinevezték az oxfordi egyetem hivatalának vezetőjévé, majd kevéssel ezután Rich érsek kancellárjává. 1240-ben elkísérte az érseket római útjára, és mellette maradt akkor is, amikor Pontigny ciszterci kolostorában elhunyt.

Richárd ezután két éven át az orléans-i domonkos kolostorban folytatott tanulmányokat. Nagy vonzódást érzett a domonkosok iránt. Bizonyára itt ismerte meg Ralph Bochingot, aki gyóntatóatyja és elválaszthatatlan társa lett, s aki később megírta az életrajzát.

Richárdot 1243-ban Orléans-ban pappá szentelték, majd visszatért Angliába, s egy ideig a deali templomban tevékenykedett, amelyet vélhetően még Ödön érsektől kapott javadalomképpen. Csakhamar felkérte Canterbury új érseke, Boldog Savoyai Bonifác (1207 körül–1270), hogy továbbra is töltsen be kancellári hivatalát.

Amikor 1244-ben Robert Neville chichesteri püspök meghalt, III. Henrik király (1216–1272) egy bizalmi emberét, a méltatlan Robert Passelew-t tette püspökké. Ezt a „választást” elsősorban Bonifác érsek támadta meg, aki zsinatra hívta össze megyéspüspökeiket; üresnek nyilvánították a püspöki széket, és Richárdot választották püspökké. A király megtiltotta, hogy elfoglalja hivatalát, és lefoglalta az egyházmegye vagyonát. 1245-ben IV. Ince pápa (1243–1254) elé vitték az ügyet, s ő Richárd javára döntött. Henrik király azonban megmakacsolta magát, és megtagadta, hogy hozzájáruljon püspöki székének birtokbavételéhez, vagy hogy felszabadítsa javadalmaikat. Megtiltotta alattvalóinak, hogy püspöknek ismerjék el Richárdot, vagy hogy segítséget és támogatást nyújtsanak neki. A következő két évben egyházmegyéje egy papjánál talált menedéket, és vizitációs útra indult egyházmegyéjébe. Püspöksége első két éve alatt zsinatokat tartott a papság számára, és a lateráni zsinat határozataira támaszkodva a Constitutiók figyelemre méltó gyűjteményét alkotta meg. Eközben mindig szem előtt tartotta a papság javát.

Amikor Henrik király végül – félve a kiközösítéstől – visszaadta a püspöki szék vagyonát, Richárd tovább folytatta szigorú és igénytelen életét. Egy alkalommal az intézője felpanaszolta, hogy az általa nyújtott alapiszónák nagyobbak a bevételeinél; a püspök megbízta, hogy adja el arany- és ezüsttárait, s hozzáfűzte: „Vedd még hozzájuk a lovamat is; nincs semmi baja, jó áron eladható. Add el mindezt, és hozd el nekem a pénzt a szegények számára!”

Mintaszerű püspök volt, fáradhatatlan egyházmegyéje vizitációjában, prédikációs tevékenységében és a szegényekről való gondoskodásban. Megvetette a nepotizmust, és megtagadta, hogy barátai vagy hozzátartozói bármelyikét előnyös álláshoz juttassa. Szigorúan megbüntette azokat a papokat, akik megsértették a keresztény erkölcsöt. Mindenekelőtt azzal törődött, hogy papsága jó kiképzést kapjon, és alkalmoszerűen maga is belekapcsolódott a növendékek oktatásába. A pápa megbízta, hogy Dél-Angliában hirdesse meg a keresztes hadjáratot; utazásai során lázroham fogta el, és röviddel 1253 húsvétja előtt a szegény papok dover-i otthonában meghalt. Könyveit a domonkosokra és a ferencesekre hagyta, és elrendelte, hogy többi tulajdonát adják el, és a kapott összeget fordítsák egyházmegyéje rászoruló szerzetesei, kórházai, özvegyei és árvái javára, valamint utak és hidak karbantartására. Richárd püspököt a chichesteri székesegyházban temették el. (Sírja 1538-ban elpusztult.) Kilenc évvel halála után szentté avatták.

Április 4.

MÓR SZENT BENEDEK szerzetes

Április 4.

*San Fratello, 1526. +Palermo, 1589. április 4.

Benedek élete huszonegy éves korától kezdve a kész, fáradhatatlan, mindig Istennél és Istenben élő szent benyomását kelti. (Előző éveiről nagyon keveset tudunk.) A magányosság és visszavonultság embere volt. Külső élete három szicíliai színhelyen játszódott le: huszonegy éves koráig a pásztor magányosságában, tizenöt éven át egy hegyvidéki erdőség remeteségében, majd huszonhét éven át a Palermo melletti Santa Maria di Gesú kolostorában.

Szülei feketék voltak, s Etiópiából kerültek rabszolgaként a szicíliai királyságba, és a Messina melletti San Fratellóban egy nagyon gazdag és úgy tűnik, jószívű úr, Vincenzo Menasseri szolgálatában álltak. Nem lehet biztosan tudni, hogy a szülők keresztény családban születtek-e, vagy csak később tértek a katolikus hitre. Szorgalmasak, békés természetűek, és nagy szegénységük ellenére önzetlenek, segítőkések, jóságosak és jámborak voltak. Menasseri ezért visszaadta szabadságukat.

Első fiúkat, Benedeket, aki természeténél fogva vonakodott a lármától és a hangos sürgés-forgástól, de nagyon tehetséges és gyors felfogóképességű volt, jóra való, szorgalmas, kemény munkához és fáradsághoz szokott emberré nevelték. Ifjúságát szüleihez hasonlóan Menasseri úr szolgálatában töltötte; elsősorban a juhokat és a teheneket őrizte. Olyan foglalatosság volt ez, amely tovább erősítette magányosságra való hajlamát. Szorgos munkájával húszéves korára két ökröt szerzett. Sokat jelentett ez számára: hűséges szolgálatának megérdemelt gyümölcsét és jó alapot a jövőhöz. Gondolatai, tervei és vágyai végül mégis egészen más irányba vonzották.

Egy gazdag nemesifjú, Lanza Jeromos 1545-ben visszavonult a magányba, hogy szemlélődésben, vezeklésben és imádságban töltött remeteélete Istenhez vezesse. Példája csakhamar követőkre talált; valamennyien a minoriták regulájának legszigorúbb formáját (obszervánsok) akarták követni. Benedek is érezte Istennek a szerzetesi élet eme formájára való meghívását, amely jól megfelelt a csendre és szemlélődésre való hajlamának. Úgy tűnik, hogy a közvetlen ösztönzést Lanza Jeromostól kapta, aki a legelőn találkozott Benedekkel és megszólította: „Benedek, mit csinálsz itt? Rajta, add el ökreidet, és gyere velem a remeteségbe!” Benedek számára olyan volt ez a felszólítás, mintha mennyei hang lett volna. És az Evangéliumnak megfelelően késedelem nélkül elindult, eladta mindkét ökrét és egyéb javait, pénzét széttosztotta a szegények között, és mindentől megszabadulva 1547-ben elindult a Caronia melletti Santa Domenica remeteségébe Lanza Jeromoshoz és társaihoz.

Beöltözött ferences remetének, és örömmel vállalta társai szigorú életét. Hozzájuk hasonlóan a három szerzetesi fogadalomhoz egy negyediket is fűzött: a hét három napján teljesen böjtöl, a többi napon pedig csak keveset és egyszerű ételt eszik, bort sohasem iszik, szomjúságát csak vízzel csillapítja. Mindezekhez járultak az egyéb nélkülözések, és a legszigorúbb vezeklési gyakorlatok; így ezek a remeték sem maradtak el az egyiptomi remeték mögött.

Kézi munkával is foglalkoztak: kosarakat fontak, seprűket készítettek. Benedekről ekként szól a tudósítás: „Krisztus új katonája olyan szent buzgósággal kezdett el harcolni zászlója alatt, hogy – bár csak novícius – úgy látszik, már célba ért az Istenhez vivő úton. Becsületessége, jámborsága, tisztasága, alázatossága, önmegvetése, engedelmissége és az imádságban való buzgósága kezdettől fogva szentnek tüntették fel társai szemében: úgy tisztelték, mint valami angyalt”.

A remeték s mindenekelőtt a Benedek szent életéről elterjedt hír azt idézte elő, hogy a hívők csapatostul sereglettek hozzájuk; néhányan bizonyára csak kíváncsiságból, sokan azonban azért, hogy tanácsot kapjanak tőlük, és imáikat kérjék. A remeteközösségnek négyszer kellett lakhelyet változtatnia, hogy ismét csendben és békében maradhasson. Utolsó tartózkodási helyük Palermo közelében a Monte Pellegrino nyúlványain volt. Amikor ott meghalt Lanza Jeromos, a testvérek Benedeket választották előljárójuknak; ez annak a jele, hogy a fekete rabszolga fiát nagyra becsülték,

és megajándékozták bizalmukkal. 1550- ben III. Gyula pápa (1550–1555) megerősítette a remeteközösséget, IV. Pius (1559–1565) viszont 1562-ben feloszlatta, és elrendelte, hogy a remeték választásuk szerint lépjenek be egy jóváhagyott rendbe.

Benedek az obszerváns ferencesek Palermo peremén levő Santa Maria di Gesú konventjébe kérte felvételét. Kérését teljesítették, s munkahelyéül a konyhát jelölték ki. Ez megegyezett elképzeléseivel: kevésre becsült munkaterület, ahol csendben szolgálhat a testvéreknek. Hosszú éveken át szorgalmasan és türelemmel végezte a legalantasabb munkákat is, emellett szolgált a vendégeknek, és teljesítette nekik a lábmosás szolgálatát. Így is maradt némi szabad ideje az imádságra és szemlélődésre; de Assisi Szent Ferenc útmutatása szerint „az imádság és az Istennek való önátadás lelkületét” mindenkor harmonikusan össze tudta kapcsolni a testvérek szolgálatával. Addigi életének szigorúságát továbbra is megtartotta.

Nem tudjuk, hogy vették fel Benedeket a kolostorba, és hogyan viszonyultak hozzá új testvérei. A noviciátust és fogadalmát bizonyára nem kellett megismételnie, mivel már tett fogadalmat a minorita regulára. Bizonyos, hogy jó híre megelőzte. Mindenesetre figyelemre méltó, hogy éveken át a legegyszerűbb és legalacsonyabb rendű szolgálatokra osztották be. Próbára akarták tenni, vagy ügyet sem akartak rá vetni? Testvérei előtt semmi esetre sem maradhatott elrejtve Istenhez kötöttsége, „más volta”, Krisztus-követésének feltétlen komolysága. Ezután megtörtént a bámulatos esemény: 1578-ban a kolostor gárdiánjává, házfőnökévé választották. A kolostorban éppen akkoriban fogtak hozzá az élet megreformálásához. 1239 óta a minoriták rendjében a laikus testvérek ki voltak zárva a házfőnöki tisztség viseléséből. Az itáliai obszervánsok megkísérelték, hogy újból életre keltsék a rend eredeti szokását, amely szerint laikus testvérek is lehettek előljárók. Amint Benedek megtudta, hogy át kell vennie az előljárói hivatalt, védekezett ellene, és közölte, hogy nem tud sem olvasni sem írni és ha a Monte Pellegrino remetéi előljárójuknak választották is, azok mégiscsak kevesen és valamennyien laikusok voltak. És – tette még hozzá – ha a remeték egyszer áldozatul estek is annak a tévedésnek, hogy őt megválasztották, ennek még egyszer nem szabad megtörténnie.

Benedek szavai mindenesetre az ellenkezőjét érték el annak, mint amire irányultak: az előljárók nemcsak szentségét és példamutatását ismerték meg, hanem okosságát, jóságát, szilárdságát és állhatatosságát is a cél elérésében; és éppen e tulajdonságai tették különösen alkalmassá mint előljárót a reform véghezvitelére. Három éven át vezette a kolostort, és sikeresen végrehajtotta a reformot; a következő három évre vikáriussá (az előljáró helyettesévé) választották. Utána teljes alázatossággal és szerénységgel visszatért a konyhai szolgálathoz.

Rendíthetetlen volt a bizalma Isten jóságában és gondviselésében. „Bízunk kell Istenben – mondogatta gyakran –, mert Isten gondviselése mindenkor jelen van, és pedig fölös mértékben”. Jó néhány csodás eseményt is tulajdonítottak eleven hitének és hatékony imájának. A nap sok órájában, ha a munkája engedte, és éjszakákon át térdelt Isten előtt imádságban. Nagyon szerette az Úr szegénységét. A külső szegénységben eljutott az emberi lehetőségek határáig, hogy semmije se legyen és semmit se birtokoljon. Isten iránti hálája, s jötevőinek a munkája és vesződése iránti tisztelete egy napon teljes komolysággal ezt mondatta vele fiatal testvéreinek, akik valami kis ételmaradékkal meggondolatlanul bántak: „Vigyázzatok, ez jötevőink vére!” A semmivel sem rendelkezés és semmit bírni nem akarás belső magatartásává lett. Szent Ferenc igaz fiaként járta az alázatosság és engedelmesség, azaz a lelki szegénység útját, ami az embert szabaddá és nyitottá teszi Isten szeretete számára.

A megfeszített, szegény Krisztus követésével Benedek élete a papi és világi fejedelmek s a jómódú lakosság körében tapasztalható elvilágiasodás, jólét, élvezetvágy és gazdagság idejében csendes, de beszédes tiltakozássá és a csak Istenben föllelhető értékek melletti tanúsággá lett. Ennek a szegény, alázatos életnek olyan kisugárzása volt, hogy szegények és gazdagok, magas és alacsony állásúak, világi és egyházi méltóságok egyaránt Benedek elé járultak. A szent nem tartotta helyénvalónak ezt az áradatot. És ha a látogatás alkalmával valaki tiszteletből meg akarta csókolni a kezét, akkor ügyesen szerzetesi ruhájának ujját nyújtotta oda neki e szavakkal: „Én mégsem vagyok rá méltó, csak a szerzetesi ruha ér valamit!”

Négyheti betegség után halt meg 1589. április 4-én este. Halálhírére az emberek akkora csapatokban seregltek Palermóból és a távolabbi vidékekről is, mintha egy pápa vagy király halt volna meg. VII. Pius 1807-ben avatta szentté Benedeket. Napjainkban különösen az amerikai négek tisztelik, és tekintik ügyeik védelmezőjének.

SEVILLAI SZENT IZIDOR

Április 4.

*Sevilla közelében, 556 körül +Hispala, 636. április 4.

Izidor olyan korban élt, amikor a világ újrarendeződött. A római birodalom összeomlása után fölvirradt a germán népek napja. Az Egyház keretein belül fokozta a nyugtalanságot a katolikusok és az ariánusok heves harca.

Izidor apja Athanagild gót király tekintélyes tisztje és magas beosztású tisztviselője volt. Szüleinek korai halála után Izidor nevelését bátyja, Leander vette kézbe, aki apátként egy kolostort vezetett. Keze alatt Izidor kora ifjúságától megismerte a szerzetesi jámborságot és a tudományt. Testvérének szerető, de ugyanakkor szigorú nevelése alatt átfogó képzettségre tett szert. Fiatalon magára öltötte a szerzetesruhát, és fölvették a kolostori közösségbe. Átélt a politikai harcokat, amelyek az egyházat sem kímélték. Csodálattal tekintett föl Leanderre, akinek ebben a küzdelemben kimagasló szerep jutott. Amikor harmincéves korában bátyja utódként átvette az apáti hivatalt, e szavakkal körvonalazta föladatát: „Az apát életével legyen az engedelmesség tökéletes példaképe szerzetesei előtt, abban a meggyőződésben, hogy nem szabad olyan rendelkezést hoznia, amelyet előbb maga meg nem valósított. Mindenkit egyénileg kell lelkesítenie, s vérmérséklete és a követelmények szerint intenie.”

Mércéje a szigorú igazságosság volt, minden alárendeltjéhez ugyanazzal az atyai szeretettel közeledett. A kolostori életről írott könyve, a Regula monachorum a törvény embereként mutatja be. Ezzel a művével Izidor a kolostorbéli fegyelmezetlenségek ellen lépett föl, amelyek korának szerzetességét erősen fenyegették. A kolostori élet számos előírását rendezte és egyszerűsítette. Egész életében a rend és a világosság emberének bizonyult: számára a szerzetes életet a teljes lemondás önmagáról, a szegénység, az állhatatosság, a liturgikus ima, a lelkiolvasmány és a munka jelentette. Tőle ered a jogi értelmű mondás: „Mindazt, amit a szerzetes szerez, nem magának, hanem kolostorának szerzi.” A fegyelem szigorát azonban Izidor csak akkor tartotta értékesnek, ha nem vált öncélúvá. Szerzetestestvéreinek vétségeit atyai jósággal ítélte meg. Írásműveiben a keleti remeteirodalom kitűnő ismerőjének bizonyult. Rájuk és példájukra hivatkozva magyarázta a fő erényeket, amelyeknek a szerzetesben meg kell lenniük.

Különös szeretettel vonzódott a tudományokhoz. Páratlanul gazdag könyvtárát szinte szentélynek tekintette. Előkelő helyet foglaltak el benne a korai keresztény írók művei, elsősorban Origenészé, aki az alexandriai iskola legnagyobb tanítója volt. Jól ismerte a költőket, filozófusokat, történészeket és természettudósokat. Az ókor átfogó műveltségének birtokában volt, az antik kultúrában élt, hogy annak kincseit megőrizze, és hasznosítsa a jelen számára.

Könyvei közt a díszhelyet a Biblia foglalta el. A Biblia magyarázatában Izidor szorososan követte Jeromost. Izidor új kritikai szentíráskiadása, amely kitűnt a szöveg tisztaságával, spanyol földön mindenütt elterjedt. Mint az alexandriai iskola tisztelője, vonzódott az allegorikus értelmezéshez. Főműve a Questiones in Vetus Testamentum (Őszövségi kérdések).

600 táján bátyjának, Leandernek utódként sevillai érsek lett. Alázatosan vette magára a sokféle teendő terhét, mert „egy rejtett rendelkezés róttá rá azt”. Több mint harmincéves hivatali ideje alatt megtestesítette az igazi püspök ideálját. Egyetemes képzettsége lebilincselő ékesszólással párosult. Püspöki programjának talán leglényegesebb pontja a papság képzése volt. A sevillai iskola olyan tekintélyre emelkedett, hogy Spanyolország legjelentősebb központja lett az új generáció kiképzése terén. Azokat a klerikusokat, akik csak a jogaikkal törődtek, rávette kötelességeik teljesítésére. Itt is a rendről, fegyelemről és egyetértésről alkotott elképzeléseit követte. Püspöki törekvéseinek végső

célja a tiszta, bensőséges életmód és a vallásos lelkesedés volt. Ő maga egyszerűen élt, s példaképe volt minden klerikusnak és hívőnek. Bölcs és messzire tekintő szervezőképessége egyházmegyéje határain túl is olyan visszhangot keltett, hogy az egész ország egyházi kormányzására kihatott.

Az akkori gyakorlatnak megfelelően püspöki állása egyházmegyéje területén össze volt kapcsolva a legfőbb állami hivatalokkal. Ő azonban mindenekelőtt az Egyház javával törődött. Teljhatalmával biztosította a törvény sérthetlenségét, s különösen azon fáradozott, hogy a védteleneket megóvja a hatalmasok erőszakoskodásaitól.

Izidor munkálkodásában érződik hazaszeretete is. Bár a kelet-római birodalom kulturális örökségét nagyra becsülte, a bizánci császár hódító törekvéseit gyanakvó szemmel nézte. A gótokat viszont egész életén át kedvelte: egy új korszak erőtlől duzzadó kezdetét látta bennük.

Az ő vezetésüktől várta Spanyolország egyesítését a kereszt zászlaja alatt. Mint fejedelmek és királyok tanácsadójának szava volt az ország politikai vezetésében. Egyházpolitikája – a konstantini korszak szellemében – arra irányult, hogy a világi és egyházi hatalom között szoros legyen a kapcsolat. Bár ezáltal a királyi udvar lett az egyházkormányzat középpontja, és fenyegetett az a veszedelem, hogy a hatalmak megengedhetetlen módon egymásba fonódnak, Izidor szorgalmazta az egységesítést. Ebből az általa támogatott törekvésből következett, hogy a királyi város, Toledo nemcsak az országnak lett fővárosa, hanem a püspöki szék rangjának emelkedésével egyházi rangja is nagyobb lett. A királynak az egyház belső ügyeibe való beleszólásának visszaszorítására vagy megszüntetésére irányuló későbbi kísérletek szükségszerűen kudarcot vallottak, mert a baj gyökerei nagyon mélyre nyúltak.

Izidor írásművei egy nagy szellem mozgékonyágáról és gazdagságáról tanúskodnak. Nála már érezhető a skolasztikus módszer kezdetei, minden lényeges elemükkel együtt. Mint a keresztény gondolkodás kincseinek nagy áthagyományozója, Izidor utolsó egyházatyaként összefoglalta az elmúlt évszázadok tudását. A zűrzavaros kor kellős közepén alakja az igazhitűség világítótornya. A teológiai viták közben döntő módon szólt hozzá a predestináció és az Eucharisztia-tan kérdéseire. Sok évi megfeszített munkával készítette el *Etymologiae* c. művét, amely az ókor egész tudományát egybefoglalta. A középkorban a Szentírás után ezt a könyvet olvasták és másolták a legtöbbet.

Nem sokkal halála előtt adta Izidor a nyugati gót Spanyolországának a nagy Hispán törvénygyűjteményt, amely az Ibériai-félszigeten egészen a 12. századig érvényben volt.

Izidor életében a csúcspont a toledói általános spanyol zsinat volt 633-ban, amely az egyházi jogok megőrzését és a keresztény élet megújítását tűzte ki célul. A 62 püspök között Izidor foglalta el az első helyet. Mindenki csodálta benne az igazság bajnokát, a páratlan egyházatyát, a fegyelem őrét, s a vallásos és világi tudományok fölülmúlhatatlan ismerőjét.

Bár Izidor az aktív élet képviselője, rendkívüli szónok, reformátor és szervező volt, állandó honvágy élt benne a szerzetesi magány iránt. A toledói zsinaton aratott diadala után fölhagyott irodalmi munkásságával, majd teljesen a lekipásztori munkának élve készült a közelgő halálra. Barátian tekintett a halálra, mint egy testvérre, és a közel nyolcvan éves bűnbánó tőle várta Isten megváltó kegyelmét. Nem sokkal halála előtt a Szent Vince-templomban nyilvános bűnvallomást tett. Leander és Florentina nővére mellé temették végső nyugalomra. Szentünk kitörölhetetlenül belevésődött népe emlékezetébe: „Gazdagon osztott alamizsnát. Vendégszeretettel fölülmúlhatatlan, derűs szívű, szavaiban igaz, ítéleteiben igazságos, az igehirdetésben buzgó, intésben barátságos volt; a lelkek megnyerésében ügyes, a Szentírás magyarázatában óvatos, tanácsadásban bölcs, ruházkozásban szerény, asztalnál mértékletes, az erényért önfeláldozó és a jóságnak minden formájában kiváló.”

A római naptárba 1722-ben vették föl az ünnepét április 4-re.

Erről az erényes és tudós szentről egy kedves, nagyon jellemző történetet ismerünk fiatal korából. Amikor Leander érsek magához vette kisöccsét Sevillába a tudományok megismerésére, buzgón törődött a gyermekkel, de Izidor még nem volt hozzászokva a tanuláshoz, és hamarosan beleunt. Hirtelen elhatározással megszökött. A hosszú úttól kimerülten egy kerek kút kávjára telepedett,

hogy kipihenje magát. S akkor meglátott egy lábánál heverő követ, amelyen igen sok lyuk volt, majd észrevette, hogy a kút dobján, amelyre a húzókötel tekeredett, milyen sok vájat van. Nézte a lyukakat meg a vájatokat, és azt kérdezte magától, vajon hogyan keletkezhettek? Egyszer csak odajött egy asszony, hogy vizet merítsen, és csodálkozva látta az ott ülő, idegen, szép gyermeket. Izidor megkérdezte az asszonytól: „Meg tudod mondani, mitől vannak a lyukak a kőben és a vájatok a dobon?” Az asszony barátságosan magyarázta neki, hogy a számtalan lehulló vízcsepp idővel kivájta a követ, a bevágásokat pedig a kötel okozta a dobon. Akkor úgy tűnt a gyermeknek, hogy egy titkos hang ezt mondja neki: „Ha a követ kivájta a szüntelen csepegés, és ha a dobon a vájatok a kötéltől származnak, mennyivel inkább képes vagyok én az alapos tudást magamba szívni, ha mindennap csak egy kicsit is tanulok, de nagyon jól.”

Ez a gondolat fölbátorította, lelkileg fölfrissülten kelt föl a kúttól, és visszatért bátyjához. Kitartó szorgalommal tanult most már, és olyan nagy haladást ért el a tudományokban, hogy a későbbi években kortársai előtt kora legjelentősebb tudósának számított.

Kérünk, Urunk, hallgass meg minket, amikor Szent Izidor püspökről megemlékezve könyörgünk Hozzád, és közbenjárására segítsd meg Egyházadat, hiszen azért adtad őt nekünk, hogy megismerésdre tanítsd minket!

Április 5.

BOLDOG HÖSS KRESZCENCIA apáca

Április 5.

*Kaufbeuren, 1682. október 20. +Kaufbeuren, 1744. április 5.

Kaufbeuren protestáns polgármesterének köszönhetően Anna Höss, hogy felvették a ferences nővérek ottani konventjébe. Származása szerint szegény volt ahhoz, hogy előteremthesse a szerzetben megkívánt hozományt, ezért két éven át hiába kérte felvételét. Ekkor a polgármester – a reformáció óta érvényes határozatok ellenére – földbirtokot bocsátott a nővérek rendelkezésére, és ellenszolgáltatásul azt kívánta, hogy a katolikusok és protestánsok körében egyaránt „angyalként” szeretett Annát vegyék fel a kolostorba.

A húszéves Anna másfajta hozományt vitt magával a nővérek közösségébe. Apjától megtanulta a szövés mesterségét, anyjától, egy füsseni borbély lányától a gyógyítás művészetét. Ezenkívül mély jámborság jellemezte, s ez a megfeszített Krisztus és testvérei, a szegények iránti áldozatos szeretetben jutott kifejezésre. Ezt a „hozományát” Isten egyre gyarapította. Későbbi, engedelmességből leírt emlékezései szerint életének harmadik évétől kezdve misztikus élményekben részesült.

A tizennégy éves Annának megjelent az Őrangyala. Egyik kezében piros keresztet tartott, a másikban Assisi szentjének ruházatát. Így szólt hozzá:

„Nézd, gyermekem, ilyen ruha készült számodra.” Amikor szerzetesi életének megkezdésével már hordta a neki készített ruhát, megvilágosodott számára a látott kereszt értelme is. Amint Krisztus szenvedésében az emberek gonoszsága és a sötétség hatalma űzte játékát, hasonlóképpen Anna is alá volt vetve ezeknek. Mint betolakodó szálka volt a főnöknő szemében, aki mindenáron a kolostor elhagyására akarta rábírnivali az alázatos Annát. A legnehezebb munkákat rótták ki rá, megvonta tőle mindennapi kenyerét, egy kamrát jelölt ki neki cellaként, és a legesztelelenebb parancsokat osztogatta neki, s végrehajtásuk után számon kérte őket tőle, és megbüntette értük. Az ördög belső kísértésekkel és külső bántalmazásokkal támadt rá olyképpen, hogy a meg nem értés és rosszakarat közepette boszorkány hírébe került.

Reménysugár támadt ebben a sötétségben Anna számára 1704. június 18-án. Közvetlenül a fogadalomtétel előtt egy látomásában Krisztus eljegyezte magával. Fogadalomtétel után rendi neve Kreszcencia lett. Még mintegy három évig maradt kiszolgáltatva a sötét hatalmaknak, és el

kellett viselnie a főnöknőt. Utóda alatt is magára kellett még vállalnia némely vizsgálatot és egyházi inkvizíciót is, de „a háló szétszakadt”. A korábban porig alázott Anna kivirágzott Isten kegyelmének hatására. A szokásosat messze felülmúlta benne Isten kegyelmi vezetése. Kreszcencia kapus lett, majd nemsokára újoncmesternő, végül pedig főnöknő. Isten elárasztotta a fény teljességével, ő pedig sugározta ezt a fényt mindazok szívébe, akik a közelébe kerültek. Rejtett dolgok tárultak fel előtte, és belelátott a jövőbe. Amit vízióiban látott és hallott, pazarló bőségben tudta szétosztani.

Kreszcencia híre túljutott a kolostor falain és Kaufbeuren határán, és csakhamar özönlöttek hozzá az emberek. Bűnösök, lelkiismereti aggályokkal viaskodó gyóntatóatyák, teológusok, püspökök és bíborosok, fejedelmek és fejedelemnők, akiknek azokban az években rangjuk és nevük volt és Isten előtti felelősséggel gyakorolták hivatalukat, megtalálták a Kaufbeurenbe vivő utat. A szívek ismeretének kegyelmével megáldott egykori takácslány olyan fénnel teli útmutatásokat közölt látogatóival, hogy mindegyikük világos célokkal hagyta el, s annyira lánggra lobbant az ő szeretetétől, hogy amit felismert, végre is tudta hajtani. Kreszcencia a levelek ezreit kapta és írta. Szakadatlanul szorgoskodott a hitbéli újraegyesülésért, a hit terjesztéséért. Isten megengedte, hogy elhunytak jelenjenek meg neki, és kikönyöröggék, hogy engeszteljen érettük.

Egyszer bevallotta: „Úgy tűnik nekem, mintha csak Isten és én lennénk a világon, mert felebarátomban Istent hiszem jelenlevőnek. Ezért úgy gondolom, hogy Istennel beszélek, nem az emberekkel.”

Amint Assisi Szent Ferencnek (lásd: A szentek élete, 566. o.), Kreszcenciának is volt szeme ahhoz, hogy fellelje Isten nyomait a teremtésben. Az égitestek, a növények és állatok Isten titkaira és üdvözítő tevékenységére emlékeztették. Énekeket költött és komponált, s nővéreivel együtt énekelte őket.

Mélységesen meg volt győződve arról, hogy a kegyelemmel való rendkívüli felruházottsága Isten ajándéka, nem saját érdeme.

Isten előtt nem a jámborok, hanem a bűnösök közé sorolta magát. Önmagát is bűnösnek látta Isten Fiának halálában, és mégis annyira tudott vele szeretetben egyesülni, hogy arra érzett készletét: vele együtt hordozza az emberek bűnét, és engeszteljen értük. Krisztus bevonta szenvedése titkába: minden pénteken látta és vele együtt szenvedte el passióját. Gyakran hirtelenül napokig vagy hetekig tartó, meg nem határozható betegségekbe esett. Alighogy meggyógyult, napról napra súlyos vezeklő gyakorlatokat végzett, de minden csekélynek tűnt számára Isten Fiának szenvedése mellett: „Ha Üdvözítőmmel együtt a keresztre szegezve láthatnám magam, beteljesedne minden kívánságom!”

Kreszcencia ismerte a szeretet minden győzedelmeskedő erejét. Mint a szeretetről szóló Énekek éneke, úgy hangzanak szavai: „A szeretet szárnyakat ad nekem, hogy felemelkedhesek a Szentháromság trónusáig, és előadhassam ott a katolikus Egyház és a kereszténység ügyeit, a hitetlenek, a bűnösök és a szegény lelkek helyzetét. A szeretet szárnyait öltöm fel, hogy mint valami kis galamb, lebeghesek közeli és távoli országok felett, és Isten ereje által hirdethessem mindenütt a hitetleneknek az igaz tanítást és az Evangéliumot. A szeretet szárnyakat ad nekem, hogy méhecskéként szálljak minden teremtményre, és kiszívhasam belőlük a mézet. A szeretettel, ó, Istenem, a mennyből a szívembe vonhatlak Téged, és Veled áthatolhatok a falakon. A szeretettel meglágyíthatom a bűnösök kőkemény szívét, széttéphetem a bűnök kötelékeit. A szeretettel kiválthatom a tisztítóútz foglyait. A szeretettel legyőzhetem minden gonosz vágyamat, rosszra hajló természetemet, helytelen önkaratomat. A szeretettel kivédhetem a pokol minden támadását. Szeretettel el tudok viselni minden kellemetlenséget. A szeretettel mindig jobban és jobban szerethetem Istent.”

Kreszcencia mint újoncmesternő és főnöknő új szellemet vitt kolostorába. 1744 nagybőjtjében a nővérek úgy vették körül halálos ágyát, mint anyjukét, aki utoljára még kimondhatatlan fájdalomban szenvedett. Még egyszer látta és átélte nagypénteken Jézus passióját. Húsvétvasárnap késő estéjén halt meg Kreszcencia.

1900. július 27-én az Egyház felvette a boldogok jegyzékébe.

FERRERI SZENT VINCE

Április 5.

*Valencia, 1350 körül +Vannes (Bretagne), 1419. április 5.

Vince 1350 táján született Valenciában. 1367-ben belépett a domonkos rendbe. Leridában és Barcelonában tanult, aztán Valenciában tanított. A káptalan prépostja, Luna Péter megismerte és nagyra értékelte, később pappá is szentelte. Vincét nagyra becsülték tudománya, a betegek iránti részvéte, okos tanácsai és példás életmódja miatt. Irodalmi tevékenységet is kifejtett: prédikációkat, néhány értekezést meg egy lelkiélettről szóló tanulmányt tulajdonítanak neki. Amikor Luna Péter 1390-ben az avignoni pápa legátusaként járt Valenciában, sikerült a római pápa ellenében VII. Kelemen pápa hívének megnyernie Vincét, ki közben már megbecsült szónok lett. A legátus kíséretében Vince közelebről megismerhette számos vidék lelkiállapotát és erkölcsi viszonyait. Lelke mélyéig átérezte, hogy mekkora szükség van az Egyház egységére és az erkölcsök javulására. Amikor Luna Péter XIII. Benedek néven avignoni pápa lett, udvarába hívta és rábízta a kúria gyóntatását. Vince vállalta a munkát, de a fölkínált egyházi méltóságokat visszautasította.

1399-ben úgy érezte Vince, hogy egy súlyos betegségéből csodálatosan gyógyult föl. Annak jelét látta ebben, hogy ezután kizárólag az igehirdetésnek kell élnie. 1399. november 22-én elhagyta Avignont. Első prédikációs útja Marseilles-en keresztül, a Riviera mentén Lombardiába vezetett, azután 1403-ban Savoyába, Genfba, Lausanne-ba, Fribourgba és Lyonba. 1408-ban Montpellier-ben, 1409-ben Barcelonában prédikált.

Mint szónok a szó, az imádság és a példa minden eszközével igyekezett az embereket megragadni. Életmódjának szigorúsága minden vitán fölül álló tekintélyt szerzett neki. Erkölcsi követelményei tudatosan magasak voltak. A hit dolgában kérlelhetetlen volt. Mégis számos hálás híve követte hűségesen egyik helyről a másikra. Azokat a túlkapásokat és veszélyeket, amelyek az ilyen közösségekben támadni szoktak, Vince céltudatos és keménykezű vezetéssel távol tartotta.

Tartósan hatott a lelkekre az Antikrisztus és a világ vége jöveteléről szóló prédikálása. Profétának tartották. Egyszer Valenciában Borja Alfonznak megjósolta, hogy el fogja nyerni a tiarát. A jóslat teljesedett, amikor III. Callistus néven pápa lett belőle. Itáliában előre megmondta Sziénai Bernardin működését és szentté avatását. Nagy témája azonban a világ vége volt. Az istenfélelem, amely őt teljesen átjárta, átragadt hallgatóira. De nem a félelemkeltés volt számára a végcél: tudta, hogy a félelemnek a szeretetben kell föloldódnia és szeretetté kell válnia. Ezért Vincének nem volt kizárólagos témája a végső idők rettenetessége. Kézzel leírt prédikációiban fölvetette a kérdést, hogy mikor jön el az Antikrisztus. Nagyon józan volt a válasza: senki sem ismeri azt a napot és órát. Bűnbánó lélekkel kell tehát rá várakozni. Az a döntő, hogy megtartsuk az Úr intelmét: „Virrasszatok és imádkozzatok!” Mindazonáltal kora zűrzavaros viszonyai hatására Vince hajlott arra a véleményre, hogy a végső nap közel van.

Tortosában és más spanyol városokban Vince ismételten föl szólalt a zsidókkal folytatott vallási párbeszédében. Olykor keresztény szempontból nem igazolható módszereket is alkalmazott: nem rettent vissza attól, hogy a világi hatóságokkal nyomást gyakoroltasson a zsidókra, s így kényszerítse őket beszédeinek meghallgatására. Akik a zsidóságból megkeresztelkedtek, tekintélyes emberek voltak, ezért megtérésük nagy hatást váltott ki a nép körében. Még mohamedánokat is sikerült az Egyházba vezetnie.

A spanyol királyságok uralkodói jó viszonyt tartottak fenn az askéta szónokkal, és támogatták fáradozásait. XIII. Benedek már 1413-ban békeközvetítőnek akarta fölhasználni. Vince fáradhatatlanul hirdette Isten igéjét. 1415-ben nyíltan legatus a latere Christinek (Krisztus személyes követének) nevezte magát annak mintájára, ahogy a pápák „a latere” (szó szerint: „oldaluk mellől” küldött) legátusokat szoktak küldeni személyes képviselőikre. Az ibériai királyok véget akartak vetni annak az áldatlan állapotnak, amely a „nyugati egyházszakadásból” következett (a keresztények évtizedeken át két, illetve három pápa közötti szakadásban éltek), és amelyet XIII. Benedek álnoksága egyre csak tovább nyújtott. Vincét is bevonták a tárgyalásokba. Áldozatos belső elszántsággal Vince

elszakadt ugyan az avignoni pápa iránti engedelmességtől, de a rómainak még nem vetette alá magát. 1416. január 6-án ő hirdette ki Perpignanban, hogy Aragónia, Kasztília és Navarra királyai megtagadják az engedelmességet XIII. Benedektől. Ezzel spanyol oldalról megnyílt az út a konstanzi zsinat egységpápjá elé. Noha biztosan nehezebbre esett Vincének az elfordulás XIII. Benedektől, az egész egyház javát előbbre helyezte, mint az avignoni pápához való ragaszkodást.

Ezek után Vince elhagyta spanyol hazáját, és észak felé indult. De nem Konstanzba ment, ahova meghívta Johannes Gerson, a nagy befolyású teológus és egyházpolitikus, hanem meglátogatta Colettát, a klarisszák bátor megreformálóját, aztán továbbvándorolt Normandiába és Bretagne-ba. Kemény talajon dolgozott, most főként mint népmiszionárius. Ezzel megkezdődött prédikációs útjainak harmadik és egyben utolsó szakasza. Most már nem nyúlt korábbi kedvelt témáihoz, az Antikrisztus közeli jövetelehez és a világ végéhez. A vallási reform építő munkáját végezte. Franciaország akkoriban az Angliával vívott százéves háború megpróbáltatásai alatt szenvedett. Vince kevesebbet gondolt a világ, mint saját életének végére. Szigorú életmódja mellett kitartott. Amikor a toulouse-i érsek azt tanácsolta neki, hogy mérsékelje önmehtagadásait, azt válaszolta, hogy nem könnyű abbahagyni egy hosszan gyakorolt szokást.

Képes volt az embereket beszédeivel órákon át lekötöni. Fáradhatatlanul folytatta apostoli útjait, gyakran számon ülve. Valenciái nyelvét a latin nyelvű országokban mindenütt megértették. Élete utolsó éveiben a francia nyelvet is használta. Amikor megérkezett egy településbe vagy városba, ünnepélyes fogadtatást rendeztek számára.

Működése a bretagne-i Vannes-ban ért véget. 1419-ben még megtartotta a nagybőjti beszédeket. Amikor testi erejének hanyatlását érezte, elbúcsúzott a burgundi hercegnőtől, aki őt mélyszégyen tisztelettel. Még egyszer megáldotta szeretett betegeit, nagy áhitattal fogadta a végső szentségeket, és hálással vette az V. Márton pápa által neki küldött teljes búcsút. Fölvastatta az Üdvözítő szenvedésének történetét, összekulcsolta kezét és megcsókolta a fészületet, azután meghalt. Szent boldogság ömlött el arcán. 1419. április 5-e volt. Holttestét a vannes-i püspöki templomba vitték és ott temették el. 1455-ben III. Callistus pápa Ferreri Vince prédikáló testvért fölvette a szentek sorába.

Ferreri Vince mint a 15. század egyik leghatalmasabb – bűnbánatot hirdető – prédikátora vonult be az Egyház történetébe.

Ünnepét 1667-ben vették föl a római naptárba, április 5-re.

Erről a rendkívüli emberről, a késő középkor oly nagyhatású bűnbánati szónokáról kortársainak vallomásai megragadó, eleven képet hagytak ránk.

1399-ben Vince súlyosan megbetegedett. Gyógyulásért imádkozott, és megjelent neki az Üdvözítő Szent Domonkos és Szent Ferenc társaságában, megérintette az arcát, és megbízta, hogy menjen prédikálni és nyerjen meg sok lelket.

Az emberek lesték a szavát. Toulouse-ban az ő kedvéért három héten át szünetelt az egyetemen az előadás és minden más prédikáció. Vince keserű igazságokat mondott fejedelmeknek és prelátusoknak, parasztnak és kalmároknak egyaránt. Olyan dolgokról is szólt, amelyek egyébként érthetetleneknek számítottak. Őszinte kritikát mondott a fennálló viszonyokról. Nagy aszkéta és vezeklő híre előtte járt. De e nélkül is elég volt egy tekintet csont-bőr alakjára, és mindenki meggyőződhetett róla, hogy ez az ember semmi olyant nem követel mástól, amit maga már régen ne teljesített volna. Hús sohasem került asztalára, a vasárnapok kivételével negyven éven át naponta csak egyszer étkezett. Ágya szalma volt és szőlőlevél. Mint egy második Keresztelő János állt az emberek előtt.

A későbbi években számon szokott utazni. Imádkozók és bűnbánók, szerzetesek és laikusok követték. Egészen haláláig vezetett ilyen vezeklő meneteket országszerte. Csapata előtt keresztet vittek. Kora reggel misézett, azután prédikált, gyakran három órán át. Utána harangszó hirdette, hogy

elérkezett a betegek megáldásának az ideje. A betegek megáldása után evett valamit, azután gyóntatott és azokkal az emberekkel foglalkozott, akik valamilyen ügyben jöttek hozzá.

Amikor már legyengülve és ősz fejjel járta végig Bretagne-t, hatalmas hangja még mindig túlzengte a tenger harsogását. Személyiségének búvkörében tanítványok csoportja követte, akik bűneikért korbácsolták magukat és egyéb vezeklést vállaltak. Hosszú, keresztvégű botjára támaszkodva Istenhez szólította a népet, és szavát újra meg újra a megtérés csodája követte.

Istenünk, aki Szent Vince áldozópapot az evangélium buzgó hirdetőjévé teted, kérünk, add, hogy Fiad, akiről szented azt hirdette, hogy Bíróként jön el újra, a boldogok közé juttasson minket a mennyben!

Április 6.

BOLDOG NOTKER bencés szerzetes

Április 6.

*Sankt Gallen kanton, 840 körül. +Sankt Gallen, 912. április 6.

Beszédhibája és foghíja miatt ő maga Balbulus, azaz Hebegő Notkernek nevezte magát. Ám a kortársaitól „a Szentlélek edénye”, az utókortól „a költő” nevet kapta.

Notker élete a politikai és kulturális hanyatlás idejére esik. Nagy Károly hatalmas műve: a keresztény Nyugat népeinek egyesítése a római hagyomány, a keresztény hit és a frank állam jegyében, epigonszerű utódai alatt széttöredezett. A verduni szerződés (843) megpecsételte az egység széthullását, és olyan történelmi folyamat kezdetét jelzi, amelynek jelentőségét a kortársak nem láthatták előre. Ez a szerződés nem hozott sem nyugalmat, sem békét, hanem sokkal inkább állandó új viszálykodásokat, örökségfelosztó terveket és háborúkat. A külső ellenségek: normannok és szaracénok tartós fenyegetése jelentősen meggyengítette a karoling utódállamokat, olykor azonban felkeltette a keresztény összetartozás érzését is. A III. (Vastag) Károly (+888) alatt újból elért birodalmi egység csak mellékes epizód maradt; a 9. század baljós jelekkel végződött.

A politikai hanyatlásnak megfelelt a szellemi-kulturális süllyedés. Az a nagyszabású fáradozás a művelődés érdekében, amelyet „karoling reneszánsz” néven szoktak jelölni, a 9. század harmadik negyedében a nyugati frankok birodalmában még egyszer a tetőpontjára jutott, majd hamarosan kihuny. Sok iskola elsorvadt, kéziratok hevertek feldolgozatlanul, krónikák szakadtak félbe.

A keleti frankok birodalmának kulturális központjai közé tartozott Sankt Gallen is, amely ezekben az egyébként olyan kevésbé szerencsés években virágkorát élte. Eredetileg az ír Szent Gallusnak (lásd: 533. o.), Szent Kolumbán (lásd: A szentek élete, 679. o.) tanítványának az alapítása volt, ám Gallus halála után csakhamar visszafejlődött. Szent Otmár (689 körül–759) a bencés regula alapjain új életre keltette az alapítást. A kolostor elkeseredett küzdelmet vívott a területileg illetékes konstanzi püspöktől való függetlenségéért. Jámbor Lajos 816-ban a kolostornak a szabad apátválasztás kiváltságát adományozta.

Notker 840 körül született Thurgau tartományban, valószínűleg Jonschwilben (Sankt Gallen kanton). Mivel apja korán meghalt, Adalbert, Nagy Károly régi hű harcosa vette magához, és azon fáradozott, hogy neveltjét megismertesse a császár nagy tetteivel. A fiú talán öt-hat évesen bencés kolostorba került, ahogy ez akkoriban gyakran megtörtént. A kolostorban Adalbert fia, Werinbert, aki Fuldában tanult, fogta pártját a gyermeknek, és gyakori elbeszéléseivel közel hozta hozzá Nagy Károly jámborságát és egyházi tevékenységét.

A kolostori iskola képzésének a célja az volt, hogy Isten szolgálatára neveljen. A latin zsoltárok gyakori imádkozása azzal az előnnyel járt, hogy idővel megérették valódi, eleven, életközlő lüktetésüket. Az a virtuóz mesterség, amellyel Notker később himnuszaiiban a gyakran merev nyelvi anyagot összefűzte és elrendezte, bizonyára itt nyerte el az alapját. A tanításban ezután következett az olvasás, a

művészi írás, a himnuszéneklés és a nyelvtan oktatása. Mindezeket klasszikus és keresztény költők, különösen Vergilius és Prudentius segítségével tanulták. Notker görögül is tanult valamennyit; ez nem volt bevett szokás az ő korában. A Biblia a latin nyelvi köntösben is annyira elemi módon hatott, és olyan mélyen megragadta a kora középkori embert, hogy az összöveg filológiai kutatását nem érezték szükségesnek. A tanulóknak végül a versírást kellett megkísérelnie, és Notker ekkor tanulta meg a költészet mesterségbeli fogásait.

Később gyakran kisebb utazásokat tett kolostori ügyekben; egyszer Zürich vidékére, máskor Allgäuba, leggyakrabban pedig a Thur és Töss közti szülőföldjére. Néha okmányokat írt a kolostor számára, egy pár évig betegápolóként, alkalmasszerűen pedig könyvtárosként is működött. Már ifjúkorában megbarátkozott két jól képzett társával, Ratperral (+884) és Tutilóval (850 körül–913). A szelíd és félénk Notker a barátai között tisztánlátó, tudós, bölcs és költő volt egyben. Éjfél után két órakor, amikor elhangzott a laudes, mindhárman összejöttek a scriptoriumban, és a reggelig terjedő órákat közös munkával és elmélkedéssel töltötték el. Egy ilyen alkalommal fogant meg a terv Notkerben, hogy a Walafrid (808/09–849) által negyven évvel azelőtt összeállított művet, Szent Gallus életét újból megírja. – Minden félénksége és érzékenysége mellett Notkert mélységes belső nyugalom töltötte el. III. Károly egy büszke udvari emberének, aki csodálkozott az egyszerű szerzetes tudós tekintélyén, és azzal a gúnyos kérdéssel akarta őt nevetségessé tenni, hogy mit tesz Isten ebben a pillanatban, nyugodtan válaszolta: „Azt teszi, amit mindenkor tesz: felemeli az alázatosakat, és megalázza a gőgösöket”.

Notker különböző jellegű műveket hagyott hátra. Egykori tanítványának, III. Salamon (859–919) konstanzi püspöknek ajánlott műve, a Formulák könyve különféle jellegű levelek gyűjteményét tartalmazza: személyes megnyilatkozásokat, versleveleket, tanító leveleket, hivatalos iratokat, jogi okiratba foglalásokat, királyi okleveleket.

870-ben az idősebb nemzedék legtekintélyesebb egyháztörténésze, Szent Ado (+875) vienne-i érsek saját Martirológiumát küldte el Sankt Gallenbe. Notker tanulmányozta a kéziratot, és néhány javítást vezetett bele. Később az általa összeállított Martirológium alapjává tette, összevetette Hrabanus Maurus (lásd: 83. o.) megfelelő művével, és szakaszok százait fűzte hozzá. Ez a túlságosan terjedelmes megfogalmazás Ado megrövidített Martirológiumával szemben nem terjedt el.

Amikor III. Károly Sankt Gallenben tartózkodott, Notker beszélt neki Nagy Károly tetteiről. Rögtön felhívást kapott, hogy írja le őket. Ahogy a Himnuszok és a Formulák könyvében, valamint Szent Gallus életrajzában, a Gesta Caroliban is olyan jellegű művet alkotott, amilyennel egyhamar senki sem próbálkozott. A szerző nem a történelemhez, hanem a történetekhez fordult. A műben főleg a nagy uralkodó misztikus képe rajzolódik ki, de kiolvashatjuk belőle Notker nézeteit is a papi fejedelmek helyes és hamis magatartásáról, a bűnről és a vezeklésről, az ördögről és a csodáról, a császár és a püspökök kölcsönös viszonyáról. Különleges tetszéssel rajzolta meg Károlynak a szent dolgok és az Egyház iránti gondoskodását.

Notker halhatatlan műve a Liber hymnorumban összegyűjtött szekvenciái. Nyugati frank minták alapján alkotta meg s vitte formai és tartalmi szempontból egyaránt a legnagyobb tökéletességre.

Himnuszaiban Notker nemcsak zseniális költőnek mutatkozik, hanem mélységesen jámbor férfinak is, aki határtalanul tiszteli Krisztust, Máriát és a szenteket.

Húsvét ünnepi szentmiséjében, amikor a Victimae paschali laudes kezdetű szekvenciát énekeljük, Húsvét áldott áldozatját Notker szavaival áldjuk.

912. április 6-án halt meg Notker, amikor már Sankt Gallenben is megkezdődött a lelki hanyatlás. 1513-ban pápai megbízás alapján konstanzi Hugó püspök avatta szentté; 1624-ben megerősítették kultuszát.

Április 7.

DE LA SALLE SZENT JÁNOS

Április 7.

*Reims, 1651. április 30. +Saint-Yon (Rouen), 1719. április 7.

De la Salle János XIV. Lajos, a „Napkirály” idejében élt, amikor az abszolutizmus a delelőjén volt Franciaországban. A kora társadalmának rendjei között tátongó szakadék arra készítette a szentet, hogy a jogtalanok és kiszolgáltatottak lelki és gyakorlati megsegítésén fáradozzon.

János 1651. április 30-án Reimsben született, gazdag nemesi család tagjaként. Ő volt a legidősebb, s volt még kilenc testvére. Szüleitől alapos keresztény nevelést kapott, Reimsben tanult.

Úgy látszik, már korán a papi pályát választotta. Tizenegy éves korában fölvette a tonzúrát, és 1667-ben a székesegyházi káptalan kanonokja lett. Szülővárosában kezdte hittudományi tanulmányait, és 1670 októberétől a párizsi Saint-Sulpice szemináriumban folytatta. Szülei fiatalon meghaltak. Kénytelen volt tanulmányait megszakítani, s 1672 tavaszán visszatért Reimsbe. Bár a szülői vagyon kezelése sok gondot okozott neki, folytatni tudta a tanulást. 1678. április 9-én pappá szentelték, 1680-ban pedig teológiai doktorátust szerzett.

Akkoriban már szakított a nemesi rend egyoldalú gondolkodásával, és egyre többen törődött a tanulatlan és szegény néprétegek gyermekeivel. 1679 márciusában egy unokahúgával iskolát alapított a szegényeknek. Nemsokára egy kis csapatot gyűjtött maga mellé tanítókból. Házába fogadta őket, bár ezzel magára zúdította családjá haragját. Lemondott kanonoki stallumáról, örökségét szétosztotta a szegények közt, és teljesen az új kongregációnak szentelte magát, amely a Keresztény Iskolatestvérek nevet vette föl. Nemsokára néhány újabb iskolát nyitottak Champagne-ban. János szabályokat fogalmazott a társulat számára, és 1684 májusában az első tizenkét társ letette az ideiglenes fogadalmat. Ugyanakkor nagy pedagógiai érzékkel tanítókat képzett a falusi iskolák számára.

A fejlődés szükségessé tette, hogy művét Párizsba is elvigye. A Saint-Sulpice plébánosának hívására János két iskolatestvérrel Párizsba utazott, hogy ott átvegye a plébánia szegényiskoláját, amely siralmas állapotban volt.

Jánosnak hamarosan komoly nehézségei támadtak: a többi iskola tanítói sok-sok bosszúságot okoztak, a Saint-Sulpice egymást követő plébánosai alig támogatták. Néhányan közülük többé-kevésbé nyíltan áskálódtak ellene. Az 1690. és 1691. év különösen nehéz volt. Egy súlyos betegség szinte a sír szélére sodorta, kevéssel később pedig meghalt legjobb munkatársa, L'Heureux testvér. A plébánia papságának közönye miatt úgy döntött, hogy a novíciátust másutt állítja föl. Vaugirard-ban sikerült erre a célra egy szerény házat bérelnie. Mivel több tagja elment, társulata ekkoriban igen meggyengült. Ennek ellenére 1691. november 21-én Vuyart és Drolin testvérekkel együtt fogadalmat tett, hogy egészen és visszavonhatatlanul művének szenteli magát.

A következő évek viszonylagos nyugalomban teltek. Némi támogatást tudott szerezni a plébániától, 1692. november 1-én pedig hat új tag lépett be a kongregációba. 1693 és 1694 éhínséges éve arra kényszerítették a testvéreket, hogy Vaugirard-t egy időre adják föl, és Párizsban keressenek menedéket. 1694. június 6-án az első tagok letették örök fogadalmukat, s János átvette az intézmény vezetését. Ügyelt rá, hogy a társaság laikus jellege megmaradjon. 1696-ban megfelelőbb helyen tudta berendezni a novíciátust.

Nem sokáig örülhetett azonban ennek, mert hamarosan új nehézségek támadtak. A dokumentumokat még nem dolgozták föl annyira, hogy minden részletet tisztán lássunk, de annyi bizonyos, hogy a Saint-Sulpice plébánosának része volt a dologban: el akarta ugyanis távolítani az alapítót, s a testvérek vezetését magának igényelte. Sikerült megtévesztenie a párizsi érseket, mire az letette Jánost, és más vezetőt nevezett ki. A testvérek azonban ellenálltak, mire a kardinális

kénytelen volt Jánost visszahelyezni. Ez 1702 decemberében történt. Valamivel később a testvéreknek el kellett hagyniuk a Grand Maisont, ahol a novíciátus volt, s Faubourg Saint-Antoine-ba költöztek át. János tanítóképzőt akart alapítani, de terve egykori társa, Vuyart szegényletes árulása következtében meghiúsult. 1706-ban még csak egyetlen kicsiny iskolája volt a testvéreknek Párizsban, 1711-ig azonban vidéken 17 iskolát sikerült alapítaniuk, Rómában pedig egyet. Ezek irányítása nem kis gonddal járt.

A gyakorlat arra készítette Jánost, hogy pedagógiai és vallásos műveket írjon a tanítóknak és a növendékeknek. 1708-ban két testvért választott maga mellé, hogy segítségére legyenek a közösségek rendszeres ellenőrzésében. Egy roueni alapítás lehetővé tette, hogy megvegye Saint-Yon kastélyát, s ott végre állandó jellegű novíciátust rendezzen be.

1712-ben ismét egy kellemetlen esemény történt. Egy bizonyos Clément nevű abbé Jánost megbízta, hogy tanítóképzőt létesítsen Saint-Denis- ben. Rágalmak alapján Jánost elítélték azon a címen, hogy megrontott egy kiskorút!

Túlterheltsége miatt elhagyta Párizs környékét, és a vezetést átadta Barthélemy testvérenek. Végiglátogatta az intézmény házait, eljutott egészen Provence-ig, aztán hosszabb időre visszavonult. Közben Párizsban egyre rosszabbodott a helyzet, úgyhogy a testvérek kérték, sürgősen jöjjön oda. Így hát visszatért Párizsba, és elintézett néhány kellemetlen ügyet. Végül teljesen lelkivezetői feladatokra korlátozta tevékenységét. 1715-től szinte állandóan Saint-Yonban élt. Rendfőnöki hivatalát azonban csak 1717-ben tudta letenni. Szabad idejében számos vallásos munkát írt a testvérek részére, melyek nagyobb részét csak halála után nyomtatták ki. 1718 folyamán megromlott hosszú időn át ellenálló egészsége. 1719 nagypéntekén halt meg.

XIII. Leó pápa 1900-ban avatta szentté. Ünnepeét 1904-ben vették föl a római naptárba, május 15-re. 1969-ben április 7-re, halála napjára helyezték át.

A pappá szentelését megelőző ideig szentünk pályafutása semmi rendkívülit sem mutatott föl. Egy volt az előkelő születésű preláthusok közül, akikből oly sok volt az akkori Franciaország egyházában. Egy haldokló különös végrendelkezése azonban arra bírta, hogy vállalja a korlátokat áttörő ifjúsági lelkipásztorkodás munkáját hazájában. Egy Roland nevű, tüzes lelkű kanonok, aki harmincöt éves korára már fölörölte magát a szegények szolgálatában és a halálán volt, utolsó órájában Jánosra bízta egy árvaház és egy leányiskola gondjait. Az iskolát a „Szent Gyermekek Jézus” nővérei vezették. János elfogadta a feladatot, és itt, a szegények gyermekei között fedezte föl azt az égbekiáltó testi és lelki nyomorúságot, amelyet nemesi származású társai mindig és szándékosan agyonhallgattak.

Amikor János iskolájának fiatal tanítóit társulattá akarta összefogni, azzal tiltakoztak, hogy szegénységük miatt a jövőjük bizonytalan. Hiába hivatkozott előttük János az isteni gondviselésre, azt válaszolták neki, hogy könnyen beszél, hiszen nem lát hiányt semmiben, nagy és jövedelmező vagyona van, amely minden szükségtől megóvja. Jánosra ez kinyilatkoztatásszerűen hatott: ha tanítványaitól elvárja a szegénységet, akkor neki is szegénnyé kell lennie. Egy ismerős páter biztatta: „Az iskolák csak akkor fognak megmaradni, ha csakis és kizárólag az isteni gondviselésre alapulnak. Ezért nemcsak személyes vagyonáról kell lemondania, hanem egyházi javadalmáról is. Akkor majd Isten gondoskodik.” Jánosnak volt bátorsága ezt a tanácsot követni. Azonnal lemondott jövedelmező kanonoki székéről, és a következő őszön a város szegényeinek kiosztotta egész örökségét, mintegy 40.000 frankot. Most már egyenlő volt a tanítóival.

1687-ben iskolatestvéreivel együtt Párizsba hívták, hogy megmentse a pusztulástól egy százalmas állapotban lévő szegényiskolát. A papok – az ilyen iskolát akkoriban a plébániák tartották fent – a rendet és a nevelést elhanyagolták. Az iskolának kétszáz beírt tanulója volt, de csak kevesen kaptak oktatást, helyette inkább egy harisnyakötőben dolgoztatták őket. Házuk egy kis Babilonhoz hasonlított: szüntelen volt a jövés-menés, állandóan nyitva volt, semminek sem volt meghatározott kezdete, sem vége. A tanítás hol ekkor, hol akkor kezdődött és végződött. Az iskolai vagy a munkaidőn kívül a gyerekek az udvaron vagy az utcákon kószáltak, és alig jelentek meg

istentiszteleten. Az akkori szokás szerint minden gyermek egyetlen tanteremben ült, s a tanítók egyenként foglalkoztak velük, mialatt a többiek magukra hagyták.

János fölismerte a helyzet tarthatatlanságát. Tudásuk alapján több terembe osztotta szét a tanulókat. Az egyedi foglalkozás helyébe a közös oktatás lépett. Meghatározott tantervet és órarendet vezetett be, csökkentette a kézi munkát, szaporította a tantárgyakat, és hangsúlyt adott a hitoktatásnak. Szorgalmazta, hogy a latin tanítás helyett olyan készségeket fejlesszenek ki, amelyekre a gyermekeknek szükségük van: nyomtatott vagy írott szövegek olvasását, számolást, a mértékek, pénzek és súlyok használatát, helyesírást, üzleti levelek készítését, rajzolást és éneket.

Azok az iskolák, amelyek csatlakoztak reformjához, hamarosan túlszűfoltak lettek, mert az egyszerű nép fiai megéreztek, hogy valódi segítőjük támadt.

Istenünk, aki De la Salle Szent Jánost arra választottad, hogy a keresztény ifjúságot nevelje, kérünk, támassz Egyházadban olyan tanítókat, akik teljes szívvel annak szentelik magukat, hogy az ifjúságot az emberség és a kereszténység törvényeire tanítsák.

SZENT HERMANN-JÓZSEF premontrei, pap

Április 7.

*Köln, 1150--1160 között. +Hoven, 1241 vagy 1252. április 7.

A középkori Németország legjelentősebb városából, a „szent” Kölnből származik. Családjá a polgársághoz tartozott, de elszegényedett. Tizenkét éves korában a steinfeldi premontreiekhez került, ahonnan Boldog Frigyes apát híres frízöldi (mariengardei) iskolájába küldték. Papként tért vissza Steinfeldbe, és rábízta a rendi templom irányítását; ehhez hozzátartozott az éjszakai őrködés szolgálata is. Amint a premontreieknél szokásos volt, gyakran látott el lelkipásztori teendőket a kolostoron kívül. Lelkivezetőként különösen nagyra becsülték az apáca kolostorokban; a Züllich melletti Hovenben levő ciszterci nővérek kolostorában tartózkodása alkalmával halt meg.

A szent sok tekintetben igazi Rajna-vidéki ember volt: élénk szellemű, vidám lelkületű, tréfától sem idegenkedő, az emberekkel szívélyes és együttérző. Nemcsak kézművesként volt ügyes, hanem művészi adottságokkal is rendelkezett: egyházi énekszövegeket és dallamokat költött. Olyannyira tisztelte az Úr Krisztust, a Szűzanyát, Szent Orsolyát és vértanú társnőit, hogy rendtestvére és életrajzírója ezt sok csoda felsorolásával akarja kiemelni. Az a hír járta, hogy már tanulóként egy kölni Mária-templomban a gyermek Jézussal játszott. Híressé vált az a jelenet, mikor Mária-szobornak odakínálta almáját, az pedig megelevenedett, odanyúlt érte és magához vette. Még ma is mutatják a kölni Sankt Maria am Kapitol templomban a szobrot, amelyhez ez a legenda fűződik. A kolostorban Krisztus követésére és a Boldogságos Szűz szolgálatára törekedett. Úgy tűnt, minden világi érdeklődését teljesen legyőzte a földöntúli világ.

Hogy Krisztushoz külsőleg is hasonlóvá legyen, nagy vezekléseket vállalt magára: böjtölt, kemény fekhelyen aludt, minden kellemetlenséget és betegséget türelmesen elviselt. Az utóbbiak főként önmagával szemben gyakorolt nagy kíméletlenségének következményei voltak. Szerette, ha Jézus követése miatt az emberek félreismerik és kevésre becsülik. Egykori játéka a gyermek Jézussal most a pap vágyává változott, hogy karjára vehesse az isteni Gyermekeket. Egy látomásában ez be is teljesedett: úgy érezte, hogy az Eucharisziában a szenvedő, vérző Urat tartja kezében. Ebből fakadt aggódó óvatossága a szent színek érintésekor.

Hermann különös szeretettel tisztelte a Boldogságos Szűz Máriát. A lovagi költészetből kölcsönözve a szót Máriát Úrnőjének és Rózsájának nevezte. Szeretete viszonzásaként csodás látomásokban volt része éjszakai őrszolgálatára idején. Egyik ilyen látomásában kezét egy angyal a Boldogságos Szűz kezébe helyezte, és eközben az új „József” nevet kapta. Szeretetestestvérei valóban Mária vőlegényének, Józsefnek és Steinfeld liliumának nevezték őt. „Mária káplánja”-ként is ismertté vált.

Ápolta továbbá Szent Orsolyának és társnőinek tiszteletét is. Ezek a Kölnben és a Rajna vidékén olyannyira kedvelt vértanúk éppen akkoriban kerültek a jámbor érdeklődés középpontjába, miután megtalálták az ereklyéiknek tartott csontokat. Elsőként énekelt egy himnuszában Jézus Szívéről; Mária öt örömét versben ünnepelte, és az Üdvözlégyek hozzácsatolásával a rózsafüzér-imádság előfutárai közé számítjuk. Szent Orsolya és szűz társai tiszteletére is költött szövegeket, amelyeket emléknapiakra dallamokkal látott el.

Hermann szeretetből szenvedett, de szenvedésében ismét csak mélységes vigasztalást talált: méltó lett boldogító dolgok látására. Élettörténete szerint egy éjszaka, amikor a sekrestye ablakán át a csillagos égre nézett, megsejtette a teremtés lényegét. Csodás illatot érzett Mária nevének kimondásakor. Az Eucharisztia ünneplése alkalmával is kellemes illat áradt ki néha kelyhéből.

Hermannt életében is nagyon szerették, és tisztelete halála után elterjedt az Eifel táján és a Rajna vidékén, sőt egész Németországban, a premontreiek által pedig más országokban is. A gyermek Jézussal és Édesanyjával megélt bizalmas kapcsolata miatt az anyák és gyermekek védőszentje. Halála óta a nép körében tanúsított tiszteletét a Szentszék 1958-ban erősítette meg.

Április 8.

BILLIART SZENT JÚLIA apáca, rendalapító

Április 8.

*Cuvilly, 1751. július 12. +Namur, 1816. április 8.

Marie-Rose-Julie Billiard 1751. július 12-én született Cuvillyben, Beauvais egyházmegyében. Bár szülei szerény kisparasztok voltak, az egyik nagybátyja által fenntartott elemi iskolában bizonyos műveltségre tehetett szert. Kiemelkedő jámborsága miatt – abban az időben nagyon jelentős kivételként – megkapta az engedélyt, hogy már kilencévesen az első áldozáshoz járulhasson. Ezután csakhamar hosszú és fájdalmas próbatételek korszaka kezdődött számára. Tizenhat éves volt, amikor családja súlyos anyagi nehézségei miatt mezei munkára kényszerült. Huszonkét éves korában mindkét lába megbénult. Rendkívüli türelemmel viselte szörnyű betegségét, s eközben vallási élete elmélyült. Megkapta az akkoriban teljesen szokatlan engedélyt, hogy naponta áldozhasson. Bénasága ellenére mégsem maradt tétlen: nemcsak a kezeivel dolgozott, hanem ágya köré gyűjtötte a környék gyermekeit, hogy a katekizmusra oktassa őket.

Amikor kitört a forradalom, Júlia okosabbnak tartotta, hogy elhagyja Cuvillyt, ahol túlságosan is ismerték, és Amiens-ben húzódjék meg. Ez a lakóhelyváltoztatás alkalmul szolgált neki arra, hogy új lendületet nyerjen. Jámborságának és türelmének kisugárzása Amiens-ben valójában még erősebb volt, mint Cuvillyben. Kényszerű mozdulatlansága ellenére figyelemmel kísérte azoknak a papoknak a sorsát, akik megtagadták az eskü letételét az új alkotmányra, és ezért ide-oda bolyongtak, vagy foglyok voltak, és ismételen sikerült számukra menedéket vagy segítséget nyújtania. Néhány hűséges barátnője szegődött melléje, nagy tisztelettel vették körül, ő pedig erős hatást gyakorolt rájuk. Különösen kitűnt közülük a köznemességből származó jámbor özvegy szomszédnője: Françoise Blin de Bourdon. Rendkívüli bizalommal kötődött Júliához, és későbbi alapításainak munkálataiban is a legszorosabban együttműködött vele.

Júlia hitoktatónőként akart tevékenykedni. Lassanként kibontakozott körükben az az eszme, hogy a szegények és nincstelenek oktatására kongregációt alapítsanak. Kísérletet tettek a közösségi életre is, ez azonban, mivel túlságosan nehéz feltételek között vállalkoztak rá, balul ütött ki. Júliát az egyházmegye egy papja, Lamarche abbé vezette és látta el tanáccsal. 1801-ben azonban Amiens-be érkezett Joseph- Désiré Varin (1769–1850), hogy Barat Szent Magdolna-Zsófiának (lásd: 285. o.) és a Szent Szív Intézet első nővéreinek, valamint A hit atyáinak segítsen az alapításban.

1803-ban Júlia alárendelte magát Varin vezetésének, aki felismerte, hogy kegyelemmel elhalmozott lélek áll előtte; hasonlóképpen felismerte azonban azt is, hogy Júlia személyes küldetése nem

kapcsolódik Barat anyáéhoz, de nemegyszer megkísérelte, hogy kapcsolatba hozza őket egymással. Az amiens-i püspök beleegyezésével meg akarta nyerni őket a Miasszonyunk nővérei kongregáció alapításának, amely árva gyermekek oktatásának szenteli magát. Júliát és madame Blin de Bourdont megragadták e tervek, ám a Júliát mozdulatlanságra ítéző betegség nagy akadályt gördített a megvalósítás útjába. 1804. június 1-én, a Szent Szív ünnepén Júlia csodás módon meggyógyult bénaságából. Október 15-én Júlia, madame Blin de Bourdon és még két nővér letette fogadalmát, s ezzel megvetették egy új rendi közösség alapjait. Haladéktalanul hozzákezdtek a munkához: iskolákat szerveztek ingyenes oktatással, valamint árvaházakat, továbbá tanítónőképzőt tanerőik kiképzésére. A Varin által szerkesztett szabályok különböztek a Szent Szív Intézetétől. Vallási magatartásuk a jezsuitákéhoz hasonló jámborságra nevelt, Jézus és Mária Szívének tiszteletére irányult, célként azonban a nép közötti apostolkodás követelményeihez alkalmazkodott. Billiart Júliát választották általános előjárónőnek. Okos vezetése alatt gyorsan fejlődött az intézet, és tekintélyes számú alapítást tudott létrehozni.

Egy nehéz válság azonban őt sem kímélte meg. Egy amiens-i pap, Sambucy de Saint-Estève abbé 1808-ban Varin szabályzatát meg akarta változtatni. Az általa felvázolt szabályok megtámadhatóságuk mellett a kongregáció szellemét és célját teljesen megváltoztatták volna. Billiart anya egyértelműen elutasította a javaslatot. Saint-Estève abbénak azonban sikerült Amiens püspökét saját oldalára állítania, és Billiart anya ellen hangolnia. A helyzet végül tarthatatlanná vált, és az alapítónő 1809. január 15-én nővérei többségével elhagyta az egyházmegyét, Namurban találtak menedéket. Az amiens-i árvaházat ideiglenesen rábízták a Szent Szív Intézet nővéreire.

Billiart anya élete végéig dolgozott. 1816. április 8-án szentül halt meg a Magnificat szavaival az ajkán. 1906-ban boldoggá, 1969. június 22-én szentté avatták.

Április 11.

GALGANI SZENT GEMMA szűz

Április 11.

*Borgo Nuovo (Lucca mellett) 1878. márc. 12. +Lucca, 1903. ápr. 11.

A jámbor és jómódú szülők, Enrico Galgani gyógyszerész és Aurelia Landi házasságából öt fiú és három lány született. Gemmát, aki a negyedik volt a sorban, már a születését követő napon megkeresztelték; neve drágakövet jelent. És Gemma erényei folytán valóban családja ékessége és az Egyház drágaköve lett.

Gemma kétéves volt, amikor Luccában először vitték Emilia Vallini magániskolájába, ahol írni, olvasni, kézimunkázni tanult. Nevelőnői visszaemlékezései szerint akár becézték, akár korholták, nyugodt mosollyal fogadta. Gyorsan megtanulta kívülről a mintegy félórányi imádságokat, és ötéves korában a Szent Szűz officiumát vagy a Halottak zsoltosmáját úgy olvasta, mint bármelyik felnőtt.

Szülei felfigyeltek gyermekük rendkívüli képességeire: édesapja kényeztetése nemegyszer terhes volt már Gemma számára, édesanyja viszont úgy tekintett Gemma adottságaira, hogy „aki sokat kapott, attól sokat is követelnek vissza”. Mint lánya első lelkivezetője szigorúságával egy életre meghatározta annak lelki életét. Gemma tőle tanult istenismeretet, édesanyja szerettette meg vele az első erénygyakorlatokat és a gyakori gyónást, együtt imádkoztak, s fogalmaztak meg kisebb-nagyobb jófeltételeket. Annál fájdalmasabb volt Gemma számára a tüdővészben szenvedő anya korai halála (1886), de a keresztény élet egyetlen feladatából, az isteni akarat elfogadásából, jól vizsgázott. Pár év múlva ugyanilyen alázattal és belenyugvással fogadta el azt a fájdalmat is, amelyet édesapja, majd legszeretettebb öccse és nővére elvesztése okozott. Úgy tűnt, Isten mindenkitől el akarja választani őt, hogy lelke egészen megtisztuljon minden földi ragaszkodástól, és alkalmassá váljék annak a Szeretetnek befogadására, amely erősebb a halálnál és ezért örökre egyesít Istennel és Benne mindenkivel, akit szeretünk.

A bérnálását és anyja halálát követő évben kezdett felébredni benne a vágy a szentáldozás után. Gyakran kérte könnyes szemekkel gyóntatóját, tanítóit: „Adjátok nekem Jézust!” Kilencéves volt, amikor – a kor szokásaitól eltérően – 1887. június 17-én első szentáldozásához járulhatott. Jézus Szentséges Szívének ünnepe volt az a nap. „Vágy szállta meg lelkemet, hogy ezt az Istenemmel való egyesítést tartóssá tegyem” – emlékezett vissza Gemma arra a napra, melynek évfordulóját egész életében áhítattal megünnepelte.

Ettől kezdve nap mint nap egy célt tűzött maga elé: hogy állapotbeli kötelességeit minél lelkiismeretesebben teljesítse. 1886-tól a Szent Zitáról nevezett apácák intézetébe járt. Természete szerint élénk, heves vérmérsékletű volt, gyors és éles eszével pedig könnyen túlszárnyalhatta volna összes tanuló társait, és eminensként tündökölhett volna. Ezzel szemben ismerősei zárkózott, hallgatag, cselekedeteiben szilárd és megfontolt, rövid, szókimondó stílusa miatt néha szinte udvariatlan természetűnek vélték. Mindez tudatos önnevelésének gyümölcse volt. Jó feleletei jutalmául azt kérte, hogy a tanárnő a szent kereszt titkairól beszéljen neki. Eleinte – saját bevallása szerint – nemigen értette a hallottakat, nemsokára azonban saját életének tapasztalatai siettették az értést.

Szinte egész életét végigkísérték a betegségek. Először öccse, Luigino halála törte meg egészségét. Luigino papnak készült, s mély lelki rokonság fűzte össze a két testvért. Gemma az utolsó pillanatig kitartott a tüdőbeteg ápolásában, majd három hónapra ő maga is súlyosan megbetegedett. Amikor csonttuberkulózisa miatt meg kellett operálni, nem engedte elaltatni magát. Szünetei közben a Megfeszített képére tekintett: ilyenkor megnyugodott és bocsánatot kért türelmetlenségéért. Hónapokig kellett mozdulatlanul fekdünie; fején, ágyékán kelések támadtak. Ekkor ismerte meg Possenti Gábor[8] életét, s vált az ő lelki testvérévé. Egy este ugyanis a másnapi szentáldozásra készülve a Boldogságos Szűz biztatására végképp elhatározta, hogy szerzetes lesz. Éjjel megjelent álmában Possenti Gábor és így szólt hozzá: „Gemma! Fogadd meg bátran, hogy apáca akarsz lenni, de más ne mondj!” – Gemma, noha nem egészen értette e szavakat, megcsókolta Possenti Gábor szerzetesi ruháját és a feléje nyújtott passzionista fakeresztet, miközben Gábor kétszer is a testvérenek szólította őt.

Betegsége súlyosbodott, s mivel az orvosok lemondtak életéről, családja csodáért esedezett. Gemma kilencedet kezdett Alacoque Szent Margit (lásd: A szentek élete, 602. o.) tiszteletére. A novénát Possenti Gáborral imádkozta végig. Az utolsó napon – március első péntekje volt – gyónt és áldozott, két óra múlva pedig gyógyultan fölkelte betegágyából. Örvendező családja nem is sejtette, hogy azon a reggelen a szentáldozásban maga az Úr Jézus Krisztus fogadta őt leányává, és a Fájdalmas Szűzet adta édesanyjául.

Ezek után Gemma életében – miközben tizenkét éves kora óta egész családja háztartását a legnagyobb gondossággal vezette – szinte állandósultak a természetfölötti kegyelmek. Csaknem megszakítás nélkül kapcsolata volt a mennyországgal, látta Őrangyalát, s tőle tanulta a tökéletesség útján oly fontos „apróságokat”: kevés beszéd, türelem, a saját vélemény kerülése, őszinte bűnvallás, tökéletes engedelmesség, a szemek fékezése, minden finomabb ruha megvetése. (Gemma egész életében egyetlen, magasan gombolódó, fekete posztókabátot viselt; ha emberek közé ment, ezt vette egyszerű kis házi ruhájára. A róla fennmaradt fényképen is ebben látható.)

1899. június 8-án, a Szent Szív ünnepének vigíliáján az Úr megajándékozta őt szent sebeinek stigmáival. Ettől kezdve minden csütörtök este nyolc órától másnap három óráig láthatók voltak testén az Úr Krisztus vérző sebei. Szemtanúk megfigyelhették testén a csontig hatoló ostorcsapások nyomait, fejét elborította a vér a töviskoronától, vállán látható volt a kereszt okozta seb. Szombatra vagy legkésőbb vasárnapra eltűntek e stigmák, sebei tökéletesen begyógyultak.

Nagy kint jelentett Gemma számára e rendkívüli kegyelmek eltitkolása. Hogy környezete kíváncsisága elől elrejtőzhessék, gyóntatója tanácsára a tizenegy-gyermekes Giannini családhoz költözött, akik gyermekükként fogadták be őt nevelőanyjával együtt, akit szintén gyóntatója adott neki. Gemma az

Úr parancsa szerint tökéletes engedelmességet fogadott gyóntatójának (P. Germano di S. Stanislao passzionista szerzetesnek) és nevelőanyjának, Ceciliának is.

Gemma napjai munkával és imádsággal teltek. Reggel két szentmisét hallgatott, naponta áldozott, este egyórás szentségimádást tartott. Napközben mindenféle szolgálai munkát megtalált magának. Idegenek részéről sok megszólás, meg nem értés, bántás, gúny érte: mindezeket csendes alázattal fogadta, s minél inkább megismerte az Úr szenvedéseit, annál lángolóbb szeretettel akart részesedni bennük. Bátran járta a kisebb-nagyobb, de folyamatos önmegtagadások útját: keveset evett (az Úr saját kérésére megfosztotta őt az ízek érzékelésének képességétől), általában lesütött szemmel járt, noha szép hangja volt, csak a templomban énekelt. Ennek a lelkületnek köszönhető, hogy extázisai közepette a templomban nem keltett feltűnést; még sóhaj vagy hangos fohász sem hagyta el ajkait. Nevelőanyja kézmozdulata szerint térdelt vagy ült le a szentáldozás után, majd vele távozott a templomból. Gyóntatója sok más módon is próbára tette alázatát: nemcsak a kemény testi vezeklésektől (ostorozás) tiltotta el, hanem arra is felszólította, legyen tartózkodóbb a természetfölötti kegyelmek iránt. Az Úr azt is megengedte, hogy amikor stigmái megvizsgálására az egyházi hatóságoktól kiküldött orvos letörölte a vért a kezéről, a seb eltűnt, nem jelentkezett friss vér, s ezzel stigmáinak és életszentségének hitelessége erősen megkérdőjeleződött. Gemma nem tiltakozott és nem védekezett, amikor a hír hallatára többen szemfényvesztőnek, hisztérikáknak tartották. Mindent Istenre bízott, akitől mindent alázattal akart elfogadni.

Amint gyóntatója parancsára írt beszámolóiból tudjuk, nagy lelki szárazságai voltak és sok kísértést szenvedett. Súlyos tisztaságellenes kísértései egyikén jéghideg vízbe vetette magát. A sátán többször megkörnyékezte a kétségbeeséssel is.

A legsúlyosabb elviselnie való azonban az volt számára, hogy mindhalálig sikertelenül próbálkozott szerzetbe lépni. A szaléziánusok egészségi állapota miatt nem engedélyezték belépését. Az Úr sugallatára nagyon sokat fáradt azért, hogy Luccában passzionista zárdát alapítsanak, ami azonban csak Gemma halála után következett be. Szinte az ő élete volt az az áldozat, amit az Úr elfogadott és felhasznált arra, hogy e szent akarata teljesüljön. Gemma pedig – a zárda alapításáért fáradozva – visszaemlékezett Possenti Gábor szavaira, és most megértette, hogy ebben a kérdésben is a legteljesebb Istenre-hagyatkozást várja tőle az ég, a minden feltétel nélküli szent vágyat, melyet nem fékez és nem befolyásolhat az sem, hogy lesz-e földi beteljesedése vagy sem. Az Úr valóban színarannyá égette a lelkét. Vágyai egy pontra zsugorodtak össze: „Jézusom! – kérte – tégy magadhoz egészen hasonlóvá!... Te vagy a fájdalmak férfija, add, hogy én a fájdalmak leánya legyek!” Az Úr pedig a misztikus eljegyzés kegyelmével felelt imájára.

Ahogy közelgett élete vége, úgy lettek áldozatai mindinkább misztikus jellegűek: istenkáromló beszéd hallatára vér borította el testét, sokszor sírt véres könnyeket a bűnösökért.

1902 pünkösdjén kezdődött meg az a keresztút, mely a következő év nagyszombatján elvitte őt élete egyetlen Céljába, az Isteni Lényegbe. Betegsége alatt szinte semmiféle eledelt nem tudott magához venni. Nagy testi és lelki kínjai közepette állandó röpmája volt: „Jézusom, irgalom!” A halál beállta előtt mély elragadtatásba esett, karjai ki voltak feszítve, mintha a kereszten haldokolna. Utolsó szavai ezek voltak: „Most már való igaz, hogy többet nem bírok el. Jézus! Neked ajánlom szegény lelkemet! Jézus!”

Passzionista szerzetesi ruhában temették el. Amikor a temetés után két héttel exhumálták, szíve teljesen ép volt, telve friss vérrel, mint életében.

1907. július 31-én Luccában megnyílt a passzionista zárda, amiért Gemma annyit fáradozott és imádkozott.

Égi segítségét számos csodás imameghallgatás bizonyította és bizonyítja ma is. Életrajzát lelkivezetője írta meg. 1933-ban boldoggá, 1938-ban szentté avatták. [8] Possenti Szent Gábor (Assisi, 1838. – Isola del Gran Sasso,

1862.): passzionista szerzetes. Kitűnt a Boldogságos Szűz iránti nagy szeretetével. Tisztasága és életszentsége miatt X. Pius „korunk Szent Alajosának” nevezte. Gemma korában folyt a boldoggá avatási pere. 1920-ban avatták szentté.

SZENT SZANISZLÓ

Április 11.

*Szczepanowo, 1030/1035. +Krakkó, 1079. április 11 .

A hagyomány szerint Szent Szaniszló püspök és vértanú a krakkói egyházmegye területén fekvő Szczepanowóban született. Családja a lovagok közé tartozott, de nem voltak gazdagok. Születésének pontos dátumát nem tudjuk.

Gyermekkorát szülőföldjén töltötte, iskoláit valószínűleg a krakkói bencéseknel kezdte. Nevelői észrevették képességeit, ezért az akkori Európa egyik szellemi központjába, Liège-be küldték. Itt végezte a teológiát.

Hazatérve rövidesen kitűnt szellemi és lelki kiválósága, ezért a krakkói püspök, Lamberto Zula székesegyházi kanonokká nevezte ki. 1070- ben, amikor a püspök meghalt, a klérus, a nép, sőt maga a fejedelem, II. Bátor Boleszláv (1058–1080) is őt kívánta utódnak. II. Sándor pápa ki is nevezte Krakkó püspökévé, és 1072-ben fölszentelték. Szaniszló volt a második olyan krakkói püspök, aki nem a bencés szerzetesek közül, hanem a világi klérusból került ki. Ez pedig annak a folyamatnak volt része, amellyel a bencés szerzeteseket lassan- lassan visszaszorították a lengyel egyház kormányzásából.

Püspöksége nagyon kedvező körülmények között indult. A király támogatta, s így Szaniszló az egyházmegye térítését véghez tudta vinni. A reformszellemet, amelyet Liège-ből, azaz a nyugati egyházból hozott magával, a papság körében meg tudta szeretetni, és ennek megfelelően sikerült megújítania a klérust.

Az évek múlásával azonban a király és a püspök közötti barátság egyre inkább elhidegült, majd ellenségeskedéssé fajult, míg a király meggyűlölte a püspököt. Nemsokára nyílt összeütközésre került sor, és Szaniszló püspök kiközösítette Boleszlávot. A király válaszul megölette embereivel a Szent Mihály-templom oltáránál Szaniszlót. Sőt, nemcsak meggyilkolták, hanem meg is csonkították, miként a felségárulókat szokták, azaz levágták kezét, lábát.

A templom melletti temetőben temették el, de már 1088-ban kiemelték, és átvitték a krakkói Wawel-székesegyházba. A sírjánál azonnal megnyilvánult a hívők tisztelete, főleg a szegények részéről, akiknek atyja volt életében.

Szentté avatását 1229-ben indították el és 1253-ban zárult le. IV. Ince pápa Assisiben hirdette ki. Ünnepe május 7-i dátummal 1594-ben vették föl a Római Kalendáriumba. 1969-ben áthelyezték április 11-re, amely napon a krakkói káptalan halottaskönyve szerint vértanúságot szenvedett.

Istenünk, kinek tiszteletéért Szent Szaniszló püspököt az üldözők kardja halálra sújtotta, kérünk, segíts, hogy vértanúd példája szerint mindhalálig megvalljuk a hitünket!

Április 12.

GÓT SZENT SZABBÁSZ vértanú

Április 12.

*Dácia, 334. +372. április 12.

Szabbász vértanúaktája arról tudósít, hogy alig képzett, szegény ember volt, de teljesen áthatotta a keresztény hit. A nyugati gótok népéhez tartozott, amely a 3. század közepétől a Drinápoly melletti csatáig (378) a régi római Dácia provinciában lakott.

Amikor a gótok 260 körül megtámadták a római birodalmat, egészen Kappadókiáig nyomultak előre, és hadifoglyokat vittek magukkal. Voltak köztük keresztény papok is, akik elvitték az Evangéliumot a gótokhoz. A kereszténység a 4. században Audiosz révén is eljutott a nyugati gótokhoz; ő szakadár közösségeket hozott létre. Szabbász idejében a nyugati gótok felségterületén háromféle keresztény csoport létezett: ortodox niceaiak, ariánusok (köztük legismertebb Wulfila püspök) és audiánusok.

Szabbász ortodox niceai volt. A vértanúságáról szóló tudósítás, az ókori hagiográfia kiemelkedő példája, nagyon fontos forrás a gótok megtéréséhez.

Amikor a gót fejedelmek intézkedéseket hoztak a keresztények ellen, és a bálványáldozatok húsának fogyasztására akarták rávenni őket, Szabbász falujában a pogányok azzal akarták az üldözöket becsapni, hogy a keresztények elé közönséges húst tettek az áldozati hús helyett. Szabbász azonban nem értett egyet ezzel a csalással, és erre az álláspontra jutott: „Aki eszik ebből a húsból, nem lehet keresztény.” A csalást kieszelő pogányok elűzték, de csakhamar megengedték, hogy visszatérjen. Amikor újabb üldözés tört ki, ugyanebből a faluból néhány pogány esküvel akarta bizonyítani, hogy a faluban nincs keresztény. Szabbász azonban ezt mondta a tanácskozáson:

„Helyettem senki se esküdjék, mert keresztény vagyok.” Amikor a poroszlók odaértek, a falu lakói megesküdtek, hogy egyetlen keresztényen kívül nincs több közöttük. Szabbászt a fejedelem elé vezették, ezt azonban pénzvágtyában nem érdekelte a vagyontalan keresztény, és bántatlanul hagyta.

Amikor később nagy keresztényüldözés tört ki, Szabbász húsvét előtt egy városba akart menni, hogy Guttika pappal együtt üljön meg az ünnepet. Egy látomása arra készítette, hogy térjen vissza, és keresse fel Szanszalaszt papot, aki a száműzetésből tért vissza a római birodalomba. A húsvét utáni harmadik éjszakán azonban a törzs fejedelme, Atanarich harcosaival megtámadta a falut. Szabbászt és Szanszalaszt megkötötték, bántalmazták és elvezették. Amikor Szabbász tagjain nem mutatkoztak véraláfutások, teljes büszkeséggel hívta fel poroszlói figyelmét erre a tényre. Ezek haragra gerjedtek emiatt, és szüntelen kínzások közepette egy kocsi tengelyéhez feszítették kezét és lábát. Atanarich végül kiadta a parancsot, hogy függesszék fel a ház gerendájára. Egy idő múlva a fejedelem hírnökei áldozati húst vittek Szabbászhoz és Szanszalaszhhoz azzal a paranccsal, hogy fogyasszák el, ha meg akarják menteni az életüket. Szanszalaszt ezt a megjegyzéssel utasította vissza, hogy számukra ez nem megengedett. Atanarich meg is feszítheti vagy más módon meg is ölheti őket. Szabbász így szólt: „Ki parancsolja ezt?” – „Urunk, Atanarich.” – „Csak egy Úr van, Isten az égben. Atanarich azonban istentelen és átkozott ember. Ez a hús pusztulásra való, mint a küldője, Atanarich is.” Atanarich egy szolgája haragra gyulladt a válasz miatt, és olyan hevesen hajított egy mozsártörőt Szabbászhoz, hogy a körülállók azt hitték, nem éli túl, de kiállta anélkül, hogy felkiáltott vagy megsebesült volna. Atanarich ekkor kiadta a parancsot, hogy öljék meg. A poroszlók Szanszalaszt megkötözve visszavitték, Szabbászt pedig elvezették, hogy belefojtsák a Bodza (=Buzau) folyóba. Szabbász megörült és így szólt: „Áldott vagy, Uram és dicséretes a Te neved, Jézus, mindörökké amen, mert Atanarich örök halálra és pusztulásra ítélte magát, engem azonban az örök életbe küld; így tetszett Neked, Urunk, Istenünk, amen.” Szabbász az egész úton hálát adott Istennek, mert ennek az időnek a szenvedéseit kevésre tartotta a jövő dicsősége mellett, amely majd a szentek osztályrésze lesz. A folyó partjára érve a poroszlók büntetlenül el akarták engedni, ő azonban szembeszegült velük: „Miért foglalkoztok balga gondolatokkal, és nem azt teszitek, amivel megbíztak benneteket? Én már látom, amit ti nem láthattok. Ott szemközt állnak dicsőségben azok, akik a fogadásomra jöttek.” Erre, miközben dicsérte és magasztalta Istent, a vízbe vezették és belefojtották. Mindez 372. április 12-én történt Valens és Valentinianus császár uralkodása idejében. Szabbász akkor harmincnégy éves volt.

A poroszlók kihúzták holttestét a vízből, és temetetlenül hagyták. A hívő helytartó, Junius Soranus azonban az ereklyeként tisztelt holttestet átvitette a római birodalomba, és a gótok ortodox papi testületével egyetértésben kappadókiai szülőföldje templomának ajándékozta.

Ennek a vértanúságtörténetnek más viszonyok képezik az alapját, mint a római birodalom vértanúinál. Az üldözéseket nem az állam érdekéből rendelték el, hanem a törzsi fejedelmek kezdeményezték. Nem került sor perre, és sem a lakosság, sem a katonák nem fanatikusak.

Ellenkezően: a keresztények iránt jóérzésű pogányok igyekeztek megtalálni azokat az eszközöket és utakat, amelyekkel máshitű törzsi társaikat megmenthetik az üldözéstől. Az utolsó pillanatig megvolt a lehetősége Szabbásznak a menekülésre, de ettől az egyszerű és őszinte kereszténytől idegen mindenféle vallási megalkuvás. Vértanúsága végül is elkerülhetetlen következménye belső lényegének, amely semmiféle azonosulást nem ismer ezzel a világgal, hanem teljesen Krisztusba és a vele való eljövendő életbe veti a bizalmát.

A vértanúaktáknak az a közlése, hogy Szabbász ereklyéjét Kappadókiába vitték, megerősítést nyer Nagy Szent Vazulnak (lásd: A szentek élete, 25. o.), Cézárea érsekének levelezése révén. A 155. levelében ezt írja Junius Soranusnak: „Helyesen teszed, ha vértanúereklyéket küldesz hazádnak.” A 164. és 165. levélben arról tudósít Vazul, hogy megérkezett „a Dunán túl lakó barbárok egy vértanúja”, s örvendetes fogadtatásra és ünnepélyes tiszteletre talált. S a kappadókiai és gót egyház anya-leány viszonyára utalva hozzáfűzi: „Azzal a vértanúval, aki a barbárok veletek szomszédos országában szenvedett, megtisztelted a hazádat, mint ahogy a hálás földműves azoknak, akik a vetőmagot küldték, juttat az első termésből.”

SZENT KARPOSZ, PAPÜLOSZ és AGATHONIKÉ vértanúk

Április 12.

vagy április 13. +Pergamon, valószínűleg 161 és 169 között.

Feltehetően abban az időben, amikor a szmirnai Szent Polikárp (lásd: A szentek élete, 108. o.) elszenvedte a vértanúságot, Pergamonban, a pogányság kisázsiai fellegvárában (vö. Jel 2,13) a gurdoszi Karposz püspököt és a tiatirai Papülosz diakonust ítélték halálra keresztény hitük miatt. Vértanúságuknak két régi leírása maradt ránk, ezek azonban semmilyen életrajzi közlést nem tartalmaznak.

A Karposz és Papülosz vértanúságáról szóló tudósítást (a hősl elkü Agathoniké önként csatlakozott hozzájuk) így foglalhatjuk össze:

Amikor Asia provincia prokonzula Pergamonban volt, keresztény hitük miatt elébe vezették Karposzt és Papüloszt. A prokonzul a bírói székbe ült, és megkezdte a kihallgatást: „Hogy hívnak?” Karposz így válaszolt: „Fő nevem 'keresztény'. Ha azonban világi nevemet is tudni akarod: Karposz.” A prokonzul: „Ismered a felséges császárok parancsát, hogy tisztelnünk kell a mindenséget átható isteneket. Azt tanácsolom ezért, hogy lépj elő és áldozz nekik.” Karposz azonban szembeszegült azzal a kívánsággal, hogy hitét megtagadja, s ezt végül így magyarázta meg a prokonzulnak: „Hagyj fel a tisztelettel, amellyel elhalmazod őket (az istenek szobrait)! Nem tudnak mozdulni, és teljesen védtelenek, ha kutyák és hollók bepizkítják őket.” Amikor a prokonzul látta, hogy rábeszélése eredménytelen, a kezénél fogva felfüggesztette Karposzt, és vaskarmokkal tépette. A szent hitvalló azonban utolsó erejével is hangosan kiáltotta: „Keresztény vagyok!” Rövid időn belül annyira meggyötörték, hogy már hangot sem tudott kiadni.

A prokonzul ekkor ott hagyta és Papüloszhoz fordult. Arra a kérdésre, hogy vannak-e gyermekei, így válaszolt: „Igen, sokan, Isten kegyelméből. Minden tartományban és minden városban vannak gyermekeim Istenben.” Nyilván vándorprédikátor volt, és tevékenysége közben sok hívő lelki atyja lett. Eredménytelen párbeszéd után a prokonzul befejezésül nyersen megkérdezte Papülosztól: „Áldozol? Vagy mit tudsz ellene felhozni?” Papülosz így válaszolt: „Ifjúságom óta szolgálom Istennek, bálványoknak sohasem áldoztam. Keresztény vagyok, többet nem is kell tudnod rólam. Ennél nagyobb és szebbet nem tudok mondani.” Erre őt is felfüggesztették és vaskarmokkal kínozták, s eközben három hóhérpár váltotta egymást. Egy hangot sem adott, állhatatosan viselte el kínozó dühét.

A megkínzottak állhatatosságának láttán a prokonzul megparancsolta, hogy égezzék el őket elevenen. Mindkettőjüket eloldozták a kínozóólóptól, és az amfiteátrumba kellett vonzolniuk magukat. Ott elsőként Papüloszt szegezték egy karóhoz, és meggyújtották a máglyát. A fellobogó tűzben csakhamar kiadta lelkét. Ezután Karposzra került a sor. Amikor őt is leszögezték, csak mosolygott

magában. A körülállók magukon kívül voltak, és megkérdezték tőle: „Mit jelent ez? Miért nevensz?” Így válaszolt: „Látom az Úr dicsőségét, és kiváltképpen örülök, hogy megszabadulok tőletek, s nincs részem gonoszságokban.” Krisztus vele volt a szent vértanúval kínjai között, és megajándékozta annak boldogító megtapasztalásával, hogy végső küzdelmében szélesre tárultak számára a mennyország kapui. Amikor aztán magasra csaptak a máglya lángjai, Karposz hangosan felkiáltott: „Úr Jézus Krisztus, te tudod, hogy a te nevedért viseljük el mindezt!” És: „Áldott vagy, Úr Jézus Krisztus, Isten Fia, hogy engem bűnöst, mindezek részesét méltóvá tettél magadhoz!” Imádságát bevégezve Karposz visszaadta lelkét a mennyei Atya kezébe.

Ezután pedig valami egészen szokatlan dolog történt: Agathoniké, aki ott állt – érzékei által vagy lélekben, ki tudná megmondani? –, hasonlóképpen megtapasztalta „az Úr dicsőségét”, amelyet Karposz pillantott meg, és ebben annak jelét látta, hogy ő is a vértanúságra hivatott. „Ez a vendégség nekem készült – kiáltotta fennhangon –; együtt kell ünnepelnem ezen a dicsőséges ünnepi lakomán!” A vértanúság és a belőle fakadó mennyei dicsőség csábító lakomának tűnt számára. Maga Jézus is gyakran beszélt a mennyei vendégségről (vö. Mt 8,11; Lk 14,15 skk), kereszthalálát pedig a kehely kiivásának mondta (Mk 10, 38).

Agathonikét tüstént elfogták, és a nézők közbekiáltásaira, hogy mégiscsak érezzen részvétet a fia iránt, akit árván hagy magára, így válaszolt: „Van Istene! Ő elég hatalmas ahhoz, hogy segítsen rajta. Ő viseli gondját mindennek. Én pedig készen vagyok!” Amikor magasba emelték a cölöpön, és már égette a tűz, hangosan felkiáltott: „Uram! Uram! Uram! Segíts nekem! Benned van a menedékem!”

A keresztények titokban összegyűjtötték Krisztus e vértanúinak maradványait, hogy megőrizték és tiszteletben tartásuk.

Április 13.

SZENT HERMENEGILD vértanú

Április 13.

*Hispánia, 550 körül. +Tarragona, 585. április 13.

Vannak olyan mártírok, kiknek vértanúsága egyszerű, világos modellnek felel meg: egy istenellenes, „gonosz” hatalom valamilyen módon kiprovokálja Krisztus szolgáinak hitvallását, hogy azután többé-kevésbé válogatott kegyetlenséggel megbüntesse ezt a hitvallást. Szent Polikárp (lásd: A szentek élete, 108. o.) püspök, továbbá a nemes szűz, Szent Ágnes (lásd: A szentek élete, 52. o.) ilyen „klasszikus” mártír. Másokban viszont a hit megvallásához olyan személyes és környezeti adottságok társulnak, amelyek elhomályosítják, sőt olykor a felismerhetetlenségig el is takarják azt. Az ilyen jellegű vértanúságokat nagyon jól ismerjük manapság; megvoltak azonban már a korai évszázadokban is. Közéjük tartozik Hermenegild is, bár mártír címét hivatalosan csak halála után ezer évvel ismerte el az Egyház.

Hermenegild a 6. század közepén született. Apja a nyugati gótok hatalmas királya, Leovigild volt, aki a svéveken és a keletrómaiakon aratott több győzelme után Hispánia uralkodója lett. Országán belül is megszilárdította helyzetét a hatalomra törő nemességgel szemben. A szomszédos frankokkal házassággal biztosított jó viszonyt: a fiának, Hermenegildnek megkérte és megkapta Ingundis királylány kezét. Az ifjú asszony azonban katolikus volt, és az ariánus nyugati gót királyi udvarban csaknem ellenséges légkör vette körül. Úgy látszik, mindenekelőtt Goeswintha, Leovigild második hitvese követett el mindent, hogy menyé romlását okozza. Ingundis azonban szilárd maradt, Hermenegild pedig védelmezőn állt asszonya mellé.

Leovigild bizonyára helyesnek tartotta az ifjú pár királyi udvartól való elválását, és átadta Hermenegildnek a helytartóságot birodalma egy részében, Sevilla fővárossal. Ott azután Ingundis hatalmas pártfogóra talált Szent Leander (lásd: 119. o.) püspökben és hatásukra Hermenegild 580-ban katolikus lett. Leovigild felismerte, hogy a királyi ház vallási megosztása nemcsak belpolitikai

feszültséget hozna magával, hanem beláthatatlan nehézséggel járhatna kifelé is. Követelte fiától, hogy térjen vissza az ariánizmusra. Ekkor Hermenegild felvette a királyi címet, érmet veretett a saját nevével, és maga köré gyűjtött mindenkit, aki nem jó érülettel viseltetett Leovigild uralma iránt, elsősorban a katolikus nemességet. A katolikus nyugati gótoknak ez az önmagában kis csapata könnyen talált szövetségesekre az ország határain túl. A svévek Miro király vezetésével már mintegy húsz év óta katolikusok voltak, a keletrómaiak pedig régebb óta. Mindenekelőtt Leovigildtől elszenvedett vereségük hajtotta őket a lázadó fiú táborába.

A király viszonzásul először is az ország hierarchiájára mért csapással válaszolt. Száműzte azokat a püspököket, akiket felelősnek tartott Hermenegild „lázasásáért” és javaikat elkobozta. Messzemenő vallási engedményeket tett az ariánussá lett katolikusoknak. Utána nyílt harcra került sor. A diplomáciában és a hadvezetésben Leovigild volt a jártasabb; az ellenállás megtört. Hermenegildet elárulták, foglyul ejtették, és megfosztották királyságától, de kapott egy lehetőséget élete megtartására: ha kész arra, hogy apja hatalmának való alávetettségét az ariánizmusra történő visszatéréssel bizonyítja, szabad lesz. Bizonyára Leovigild politikai indítékai álltak itt előtérben. Hermenegild számára azonban elérkezett hite megvédésének ideje, s ő állhatatos maradt. Miután halálra ítélték, hosszú, kínos fogságot kellett még kiállnia. Apja egy ariánus püspököt küldött hozzá, hogy megáldoztassa. Az Eucharisziáról hónapok óta lemondani kényszerülő halálraítélten erős kísértés ébredt, de felismerte a ravaszul szőtt hálót, és nem engedett a kísértésnek. Feldühödött apja ekkor 585. április 13-án, nagyszombaton lefejeztette.

„Ha a búzaszem nem hull a földre, és nem hal el, egymaga marad, de ha elhal, sok termést hoz.” (Jn 12, 24) A Szentírás eme igéjének gyors beteljesedése már Nagy Szent Gergelyt (lásd: A szentek élete, 511. o.) is bámulatba ejtette, aki Dialógusaiban Leander püspök közlése alapján írta le Hermenegild vértanúságát. Röviddel Hermenegild halála után testvére, Rekkared vette át az uralmat a nyugati gótok birodalmában. Ő is katolikussá lett, és rövid idő alatt az igaz hitre vezette népét. A nemzet és vallás egysége, amelyért Leovigild megölte fiát, abban a hitben valósult meg, amelyért a fiú feláldozta magát.

Hermenegild emléke apja politikai és testvére egyházi sikere mögött háttérbe került, talán éppen azért, mert kortársai még nálunk is kevésbé tudták kibogozni a politikai és vallási problémák szövevényét, melyek halálához vezettek. Ma mégis úgy tekintik Hermenegildet, mint a katolikus Spanyolország nagy patrónusainak egyikét.

SZENT I. MÁRTON PÁPA

Április 13.

+Cherson (Krím), 655. szept. 16.

Márton, akit az Egyház vértanúnak tisztel, 649–653 között volt pápa. Az umbriai Todiból származott. Mielőtt megválasztották, a pápa követe volt a konstantinápolyi császári udvarban. Pápai feladataihoz és sorsának további alakulásához jó iskola volt ez. Ismerte a császárváros életét, az udvar politikai légkörét és az ott uralkodó teológiát.

A bizánci teológusokat akkoriban az a kérdés foglalkoztatta, hogy vajon a megtestesült Fiúistennek egy vagy két akaratot kell-e tulajdonítani? A vitatott kérdés része volt annak a véget nem érő vitaáradatnak, amelyet a kalcedoni zsinat váltott ki Jézus két természetéről szóló tanításával. A bizánci császárok a kalcedoni tanítás ellenzőinek ismételt egységesítő formulákat kínáltak föl, azzal a céllal, hogy helyreállítsák az Egyház egységét, s egyben megszilárdítsák az ugyancsak veszélyeztetett békét. Hérakleiosz császár (610–641) is közzétett egy ilyen formulát 638-ban, mely azonban kétértelműen fogalmazott, s ezért nem érthette el célját, sőt új árkokat szántott és további szakadáshoz vezetett. A tudós bizánci szerzetes, Maximosz lett a hamisítatlan kalcedoni hitvallás elnyomhatatlan hangú védelmezője, és ezért a „Hitvalló” nevet kapta.

II. Konstans császár (641–668) hatalmi szóval akart véget vetni a teológiai vitáknak. 645-ben császári rendelettel érvénytelenítette elődje rendelkezését, és így határozott: „Parancsként adjuk minden

alattvalónknak, hogy a mai naptól fogva tilos a Krisztusban lévő egy vagy két akaratról még vitázni is. Aki ezt a parancsolatot megszegi, először is a mindenható Isten rettenetes ítéletét vonja magára, másodsor a császár büntetését is: hivatalból való elmozdítást, ha püspök az illető, vagy onkolobzást ha előkelő, korbácsolást és száműzetést ha egyszerű állampolgár.”

Ez a császári döntés a szabad teológiai vitatkozás végét és az állami üldöztetés kockázatát jelentette minden bátor hittudósnak. Ilyen körülmények közt választották Mártont 649-ben Róma püspökévé. Fölszenteltette magát, mielőtt megkapta volna a választáshoz a császári jóváhagyást. Ez olyan esemény volt, amely nem csökkentette a helyzet feszültségét. Nem sokkal hivatalának elfoglalása után zsinatot hívott össze Rómába. Az itáliai püspökök meglehetősen szép számban össze is jöttek, a teológiai tanácskozások tulajdonképpen kezdeményezői és irányítói azonban azok a görög szerzetesek voltak, akik hazájukból Rómába menekültek. Hitvalló Maximosz közöttük volt. Ez már meg is szabta a zsinat irányát. A zsinat, amelynek eredeti okmányai ránk maradtak, visszautasította a császár parancsát, és a kalcedoni hitvallás ellenzőit kiközösítéssel sújtotta.

Konstans császár semmiképpen sem volt hajlandó az ügyet elnézni vagy akaratából engedni. Olympiosz exarchát kettős megbízatással Itáliába küldte: gondoskodjék róla, hogy a római egyház területén elfogadják a császári rendeletet, és tartóztassa le Mártont. Erre a hatalmi föllépésre azonban nem került sor, mert Olympiosz föllázadt a császár ellen. Itália önálló uralkodójává tette magát, és az is maradt három éven át, míg 652-ben el nem esett Szicíliában az arabok ellen vívott harcban. Márton ez idő alatt háborítatlanul láthatta el hivatalát. Más kérdés, hogy milyen mértékben pártolta Olympioszt. Az biztos, hogy semmi oka sem volt arra, hogy szembehelyezkedjék vele: Olympiosz volt Itália ura, a császár messze volt – és eretnek volt.

Olympiosz halála után azonban új exarcha jött Itáliába, aki könyörtelenül teljesítette császári megbízatását. Róma püspökét, az egyház fejét letartóztatták, és beteg Konstantinápolyba hurcolták. Három hónapon át megalázó és szigorú fogságban tartották. Azután lefolytatták ellene a pert, amelyet eleve kirakatperként rendeztek meg. A hittel kapcsolatos kérdéseket, melyekre Márton az eljárás folyamán rá akart térni, elutasították: „Ne jöjj most elő dogmatikai kérdésekkel. Egyes-egyedül felségsértéssel vádolunk. Mi is rómaiak vagyunk, keresztények és igazhitűek.” Tanúk léptek föl, akik egy Olympiosszal való összeesküvést akartak rábizonyítani: „Egy gyékényen árult Olympiosszal, halálos ellensége a császárnak és minden római műveltségnek.” Márton egyedüli azzal védekezett, hogy tehetetlen volt Olympiosz katonai hatalmával szemben, és föltette a kérdést: „Hát én tettem Olympioszt exarchává?” E reménytelen helyzetben Róma püspöke így fejezte be védőbeszédét: „Tegyétek csak meg velem azt, amit akartok és már régen elhatározotok. Csak egyre kérlek Isten nevében: hamar tegyétek. Tudja az Isten, hogy a halál akármelyik fajtájával a legnagyobb szolgálatot teszitek nekem.”

A per fölségsértés címén kimondott halálos ítélettel végződött, Újabb bebörtönzéssel, zaklatásokkal és fenyegetésekkel akarták a halálraíteltet engedékennyé tenni. Rá akarták kényszeríteni, hogy vegye föl az egyházi közösséget a konstantinápolyi pátriárkával. Márton állhatatos maradt: „Még ha darabokra szabdaltok, akkor sem fogok a konstantinápolyi egyházzal közösséget vállalni.” Ismét eltelt közel három hónapi fogság, s akkor a halálos ítéletet száműzetésre változtatták. A beteg püspököt a Krím-félszigetre, Chersonba szállították.

Ebből a száműzetésből Márton néhány levelet írt hű barátainak. Beszámolt a nyomorúságról, amelyet a száműzetésben el kellett szenvednie, soraiból kicseng az idős ember keserősége, aki elhagyatva és segítség nélkül érzi magát. A rómaiak már az előző évben új püspököt választottak I. Jenő személyében. Ezt a hírt is a tehetetlenségre kárhoztatott ember lemondásával vette tudomásul. A Krím-félszigeten halt meg 655. szeptember 16-án.

Nyomasztó szomorúság árnyékolja be ennek a római püspöknek a hivatali idejét és szerencsétlen életét. Egy kis baráti kör kitartott ugyan mellette; egyik barátjának köszönhetjük a konstantinápolyi perről szóló híreket. De ez a beszámoló irodalmi értelmezés és alakítás nyomait hordja magán.

Régebbi vértanútörténeteket, sőt magának Jézusnak a szenvedéstörténetét is szeme előtt tartotta az író, és ezzel megvetette az alapját annak, hogy később vértanúnak tiszteljék a püspököt.

Görög életrajza a halála napját április 13-ra teszi, a bizánci rítusban mindig ezen a napon ünnepelték. Egy 9. századi martirologium november 12-én hozza a napját, s Rómában a 11. század óta ekkor ünnepelték. 1969-ben áthelyezték ünnepét a halála napjára, április 13- ra.

Néhány részlet a hitvalló pápa leveleiből hitelesen bizonyítja, milyen szenvedéseket kellett hűségéért elviselnie.

Még mielőtt a császári bíróság elé állították Mártont, a „keresztény” Konstantinápolyban megalázó börtönt kellett elviselnie. Márton így ír erről: „Már 47 napja nem kapok vizet mosakodásra. Megdermedek a hidegtől és végtelenül gyenge vagyok. Szüntelen vérhasban szenvedek, nem tudok fölegyenesedni. Az étel, amit adnak, utálatos és undorító. Remélem, Isten hamarosan elvisz ebből a világból, és üldözőimet bűnbánó érzületre indítja.”

Krími száműzetésének idején ezt írja a szenvedő pápa hú barátainak: „A kenyérnek itt csak a nevét ismerik. – Csodálkoztam, és most is csodálkozom azoknak a közömbösségén és irgalmatlanságán, akik valamikor hozzám tartoztak, barátaim és felebarátaim voltak, hogy szerencsétlenségemre teljesen elfelejtettek, és amint vélem, már arra sem kíváncsiak, hogy élek-e még vagy sem.”

Keserűen érinthette, hogy közben Rómában új pápát választottak, de nem tagadja meg tőlük imáit: „Azok ott Itáliában elfelejtettek, mintha már nem is volnék a világon, én azonban nem hagyom abba, hogy kérjem Istent, Szent Péter közbenjárására őrizze és tartsa meg őket rendületlenül a katolikus hitben.”

Mindenható Istenünk, ki Szent Márton pápát megsegítetted, hogy sem a fenyegetések, sem a kínszások meg ne törjék, kérünk, segíts, hogy erődre támaszkodva mi is állhatatosan viseljük a világ zaklatásait!

Április 14.

SZENT LIDVINA szűz

Április 14.

*Schiedam, 1380. március 18. +Schiedam, 1433. április 14.

Amikor Lidvina 1380. március 18-án, virágvasárnap Rotterdamtól nem messze, egy Maas melletti halászfalukában megszületett, a plébániatemplomban éppen a Máté szerinti szenvedéstörténetet énekelték. Ezt a körülményt később úgy értelmezték, mint Lidvina életének előjelét, mert harmincnégy éven át a betegágyához volt szegezve, és magát tökéletesen átadva Isten akaratának teljesen feloldódott jegyesének, Krisztusnak szenvedésében. Ezáltal kiegészítette a testében, ami hiányzik még Krisztus szenvedéséből.

Lidvina, kilenc gyermek közül az egyedüli leány, egyszerű szülői házból származott. A vidám gyermeknek sok volt a barátnője, s az ifjak szeme csodálattal függött rendkívüli szépségén.

Amikor szülei szándéka szerint odáig jutott, hogy házasságra készüljön, Lidvina értésükre adta, hogy egyáltalán nem gondol a házasságra, és ha akarata ellenére mégis rá akarják kényszeríteni, kérni fogja Istent, vegye el szépségét, testét pedig torzítsa el, hogy egyetlen kérője se akadjon. Szülei erre felhagytak minden további sürgetéssel, Lidvina pedig mindinkább magába vonult.

1395--96 telén egy hosszadalmas betegség nagyon legyengítette. Egészsége alig állt némiképpen helyre, amikor 1396. február 2-án néhány barátnője meghívta, hogy tartson velük a jégre. Elesett és eltört egy bordája. Ettől a naptól kezdve nem tudott többé lábra állni. Az orvosok hiába próbálták a seb körül képződött daganatot eltávolítani, állapota egyre rosszabbodott. Az akkori idők egyik

leghíresebb orvosa, Godfried Sonderdanck megvallotta, hogy a földi tudásnak el kell némulnia Istennek itt megnyilvánuló kezével szemben. Lidvina rémes kínokat szenvedett. Teste fokozatosan rothadni kezdett; környezete számára csakhamar az undor s még inkább a részvét tárgya lett. Testén mindenfelé daganatok és nyílt sebek képződtek; jobb szemére megvakult.

A betegség önmagában nem üdvözít. Minden azon múlik, hogyan viseli el az ember a betegséget. Lidvinának is meg kellett ezt tanulnia. Gyóntatóatyja, Jan Pot rávezette: gyakorolja, hogy türelmesen viselje el szenvedését, akaratát egyesítse Isten akaratával, és szemlélje Krisztus szenvedését. Lassanként megtanulta, hogy teljesen átengedje magát Isten akaratának. Krisztus szenvedésének szemlélése lett mindennapos foglalatossága: olyan szorosán kapcsolódott az Ő szenvedéséhez, hogy felismerte: már nem ő szenved, hanem Krisztus szenved benne.

Az Úr segítsége nélkül lehetetlen lett volna kiállnia a szenvedésnek ezt a harmincnegyzet évét. Arról tudósítanak, hogy csodás módon gyakran részesült mennyei vigasztalásban. Megjelent neki az őrangyala, a Szűzanya és jegyese, Krisztus is, aki megajándékozta sebhelyeivel, s ezzel még inkább szenvedése részesévé tette.

Hosszú keresztútján testi fájdalmaihoz lelki kínok is járultak: saját plébánosa nem akarta elismerni kiválasztottságát, látogatóit, akik egyre többen özönlöttek betegágyához, gyakran csak a kíváncsiság vezette, megterhelték a betegségére és életére vonatkozó tapintatlan kérdésekkel. – Sokak vezetője és tanácsadója lett. Papok és világiak, előkelő és egyszerű emberek, városiak és falusiak, sőt a határokon messzi túlról is érkeztek, segítséget és támogatást kértek tőle lelki és anyagi szükségleteikben. Elrejtett dolgokat nyilvánított ki, feltárta a jövőt, és kíméletlenül ráirányította a figyelmet látogatói lelki állapotára. Mindenkin segített, és mindenki megváltozva távozott tőle.

Saját titkának, szenvedésének legmélyebb jelentése rejtve marad számunkra. Szemnedésének hatékonyságát, a külsőleg látható sikert nem lehet határozottan kimutatni, de tudjuk, hogy Isten gyakran választ ki embereket, akik szenvednek és engesztelnek mások helyett, másokért. Nem merészelhetjük azt állítani, hogy szenvedésük kevésbé jelentős, szentségük kevésbé nagy, mint az Egyház ama „nagyjai”, akik külső sikereket tudtak felmutatni.

Lidvina a nyugati egyházszakadás idején élt, olyan korban, amelyben két, sőt három ember is versengett a pápai méltóságért. Másfajta rosszként jelentkezett azután az Egyházban Wyclif és Husz tévtana: hitviták és vallásháborúk osztották meg a kereszténységet. Mindehhez járultak a növekvő világi kedvtelések, az erkölcsi romlottság és a vallási életnek a népesség minden rétegében – a papságban éppúgy, mint a világiak körében – tapasztalható elernyedése. Lidvinának talán a Krisztus misztikus testében jelentkező mindeme gonoszságért kellett saját testében vezekelnie.

Betegsége harmincnegyzet évében halt meg, 1433. április 14-én. Akinek az élete Krisztus szenvedésének jegyében állott, húsvét hetében mehetett be az örök boldogságba.

Lidvina tiszteletét, amely Hollandiában már a halála után megkezdődött, az Egyház 1890. március 14-én hivatalosan is megerősítette.

Április 15.

DE VEUSTER DAMJÁN JÓZSEF szerzetes, pap

Április 15.

*Tremeloo, 1840. január 3. +Molokai szigete, 1889. április 15.

A Csendes-óceán mérhetetlen térsége évszázadokon át távol esett a fehér ember útjától. Csak amikor James Cook (1728–1779) nyilvánosságra hozta a Déli-tenger csodavilágáról szóló fantasztikus tudósításait, ébredt fel az érdeklődés a Földnek ez iránt az eddig ismeretlen része iránt. A „paradicsomi állapotok” keltette elragadtatásból az józanította ki Európát, amikor Cookot megölték „a természet ártatlan gyermekei”. Ennek ellenére a pálmák alatti álomszép élet illúziója egyre újabb kalandkeresőket vonzott.

Teljesen más erők indították a keresztény hithirdetőket a távoli szigetekre. Tudták, hogy a Déli-tenger paradicsoma nem problémátlan. Az uralkodó fehér emberek viszáljai tették többek között nehezzé az itteni életet. Az Evangélium hírnökei sem voltak mindig egyben a béke hírnökei: a különböző felekezetek misszionáriusai nemcsak a lelkeket, hanem gyakran a földet is elvitták egymástól; a lelkeket Istennek akarták megnyerni, a területet saját nemzetüknek. A hit első katolikus hírnökei franciák voltak. Olyan vallási közösséghez tartoztak, amely ki akarta küszöbölni a viszálykodás áldatlan következményeit. A nép Picpus- misszionáriusoknak nevezte őket. Róma 1825-ben rájuk bízta a Hawaii- szigetek, néhány évvel később pedig egész Polinézia misszionálását.

A feladat csaknem meghaladta a fiatal közösség erejét. Amellett még a protestáns hithirdetők is nehézségeket támasztottak. A Picpus-atyákat elűzték Hawaiiról, és más munkaterületet kellett keresniük maguknak. Amikor Franciaország végül kikényszerítette fiai számára a szigetekre való tartózkodás jogát és az első apostoli vikárius hozzá akart fogni a munkához, hajótörést szenvedett és társaival együtt a vízbe fulladt. Utódának, Louis Maigret-nek (1804–1882) teljesen újból kellett kezdenie mindent; de legjobban a hit hírnökeinek állandó hiánya kínozza. A missziós hivatások gondja arra indította a Picpus-társaság vezetőségét, hogy Franciaország szomszédos országaiban toborozzanak segítők.

Felhívásuk különösen Belgiumban talált élénk visszhangra. A vallásos falusi családokban nem volt ritkaság, hogy több gyermek is megértette és követte a szerzetesi hivatást. Így volt ez a De Veuster családban is, amely Tremeloóban, egy kis flamand faluban lévő birtokán gazdálkodott, s az megfelelő megélhetést biztosított a sokgyermekes család számára. Egy fiú és két leány választotta már a szerzetesi életet, amikor József is engedélyt kért apjától, hogy kolostorba léphessen. Ágost testvérehez hasonlóan ő is pap akart lenni a Picpus- misszionáriusoknál. József a gyors elhatározás embere volt. Amikor egy napon apjával együtt meglátogatta testvérét a kolostorban, azt kérte, hogy ott maradjon. Ám csatlós érte: Mivel már idősebb volt, és nem rendelkezett elegendő képzettséggel, a rend elöljárója csak laikus testvérnek vette fel. József a szerzetesruhával együtt a Damján nevet kapta.

Damján testvér titokban azt remélte, hogy pap lehet majd. Mindenben megtette kötelességét, és minden szabad idejét arra használta, hogy latinul tanuljon. Csakhamar olyan alapos tudást szerzett, hogy segíteni tudott a fiatalabb tanulóknak feladataik megoldásában. Ez az elöljáró fülébe jutott, s Damján elérte, amit remélt: teológiát tanulhatott. Az a kívánsága is, hogy a misszióba küldjék, gyorsabban teljesült, mint ahogy remélni mert. Maigret püspök ismételt segítséget kért. A kiválasztottak közt volt Damján testvére, Ágost is (szerzetesi nevén: Pamphilius), de tifusban megbetegedett, nem tudott elutazni. Damján ekkor ismét bebizonyította gyors elhatározó képességét. Kérte, hogy testvére helyett elmehessen a misszióba. Bár nem volt még pap, felettesei hozzájárultak, és 1863-ban mindenszentek ünnepén Brémából elindult hosszú útjára.

Dél-Amerikát körülhajózva a Horn-foknál érte el a Csendes-óceánt, s végül négy és fél hónapi utazás után Honoluluba érkezett. Nyolc nappal később szubdiákonus lett, további két hónap múlva pedig pappá szentelték. A püspöknek szüksége volt rá, hogy egy megbetegedett misszionáriust pótolhasson a fő szigeten. Damjánban minden adottság megvolt arra, hogy hithirdető legyen: mint életerős parasztfiú hozzászólt, hogy megfogja a munka végét, rendíthetetlen és határozott, vidám, derűs lélek lakott benne. Emellett jámbor volt, állhatatos, telve az önátadás készségével. Amit Damján mulandó javakból birtokolt, elfért lóva két nyeregtáskájában: némi fehérnemű, egy miseruha, alba, egy kis misekönyv és kehely – ez volt mindene. Ezzel kezdte meg munkáját missziós területének népes falvaiban; fel kellett fedeznie a vidéket, meg kellett tanulnia a bennszülöttek nyelvét, és vándor misszionáriusként állandóan úton volt.

Így múlt el az első év. A kevés keresztény vallási élete felvirágzott, számuk lassanként megnőtt. Damján atyát szerették, és nem is csak a hívők. Boldog volt, mint amilyen boldogan élt egykor flandriai hazájában. Jó és bőséges aratás elé nézett. De — a betakarítás nem rá várt. Egy napon eljutott hozzá egy testvéreinek segélykiáltása, azé, aki Hawaii szigetének szemközti tengerpartján misszionált. Munkája túlságosan nehéz volt számára: a sikertelenségbe belebetegedett. A püspök

úton járt valahol messze, de még ha ott lett volna, akkor sem tudott volna segíteni: nem volt senki, akit az elcsüggedt hithirdető mellé állíthatott volna. A beteg testvér azonban mégis segítségre szorult. Damján gyorsan döntött: helyet cserélt testvéreivel, és kezdte előlről.

Új területén először találkozott azzal a nagy csapással, amely a Déli-tenger paradicsomát valóságos pokollá tette: a leprával. Mivel a betegség gyorsan terjedt, a kormányzat arra kényszerült, hogy olyan intézkedést tegyen, amely a legbiztosabban leküzdí a fertőzés veszélyét: a leprásokat elkülönítették, és Molokai sziklaszigetére szállították. Szegények teljesen önmagukra voltak utalva, és a halál gazdagon aratott közöttük. A túlélők kétségbeesésükben ivásban és erkölcstelen kicsapongásokban kerestek bódulást. Azok a papok, akiket a püspök alkalomszerűen Molokaira küldött, hajmeresztő dolgokat beszéltek el. Nem csoda, ha azok a misszionáriusok, akik 1873 tavaszán egy templomszentelés alkalmával teljes számban összegyűltek püspökük körül, csakhamar ezekről a viszonyokról kezdtek beszélgetni. A püspök nem titkolta, hogy mekkora a gondja a száműzöttek üdvössége miatt.

Damján területéről sok beteg tartózkodott a sziklaszigeten. Úgy érezte, hogy hívják – és Isten is hívja. Ezért felajánlotta a püspöknek, hogy küldje őt Molokaiba. Már másnap reggel elkísérte a püspök annak a hajónak a fedélzetére, amely a szigetlakók élelmiszerellátásáról gondoskodott. Estére Damján atya volt az egyedüli egészséges több mint nyolcszáz beteg között. Önként temette el magát közéjük elevenen; mert még csak kilátás sem volt arra, hogy Molokairól egyszer visszatérhessen az egészségesek közé. Harminchárom éves volt, egészséges és erős, így hát határozottan nekivágott. A betegeknek mindenük akart lenni: atyjuk és testvérük, orvosuk, tanítójuk és papjuk. Hozzájuk tartozott. Milyen gyakran megtörtént, hogy beszédeiben ezt a fordulatot használta: „Mi, leprások!” Nemcsak szavak voltak ezek, Damján át is élte ezt. Úgy tűnt, hogy nem aggasztja a fertőzés; úgy bánt a betegekkel, mintha egészségesek volnának. Félelemnélkülisége megnyerte számára a kitalált vonzódását és szeretetét. Ezen a módon sikerült Damjának a lepratelepe arculatát teljesen átalakítania, az emberek érzületét és magatartását megváltoztatnia, méghozzá tartósan. Amikor egy tájfun elpusztította a nyomorúságos kunyhókat, azon fáradozott, hogy a betegekkel együtt új, tiszta faházakat emeljen számukra. Kórházat is épített azoknak, akik nem tudtak már egyedül segíteni magukon, továbbá két árvaházat azoknak a gyermekeknek, akiknek családjuk nélkül kellett a szigeten lakniuk. Még a halálfélelmet is enyhíteni próbálta Damján azzal, hogy gondoskodott az elhunytak méltó temetéséről.

Damján fáradhatatlan szeretetszolgálatát csakhamar megérlelte lelkipásztori és misszionáriusi fáradozásainak gyümölcseit is. Közössége megnőtt. A telep temploma kicsi lett, bővíteni kellett. Amikor Maigret püspök 1875-ben bérmakörútján Molokaira érkezett, csak ámulni tudott mindazon, amit Damján atya végzett. Ám nemcsak a püspök látta csodálkozva tetteit. A nyilvánosság is tudomást szerzett minderről, bár a rosszakarat sem hiányzott. Tette végül is tanúsággá érlelődött és világméretű visszhangot keltett. Amerikából és Európából érkező adományok könnyítették meg munkálkodását. Egy napon a hawaii kormányzat is felfigyelt rá, sőt 1881-ben maga az uralkodónő is meglátogatta kis szigetén, és átnyújtotta „a leprások apostolának” az ország legnagyobb kitüntetését. Damján azonban nem sokat törődött a világi dicsőséggel. Többet jelentett számára betegeinek halál mosolya. Tudta, hogy másfajta „kitüntetés” lesz az osztályrésze. Már 1877-ben észlelt a karján kis fehér foltokat; időnként eltűntek, majd ismét előbukkantak. Damján tudta, hogy ezek a lepra első jelei. Félelem környékezte, bár kezdettől fogva számolt azzal, hogy nem kerül el a betegséget. Aggodalmában Istenhez fohászolt.

1884 decemberében megbizonyosodott arról, hogy ő is leprás lett. A szigeten tett körútja után erős rosszullet fogta el. Forró lábfürdőben akart enyhülést találni. Anélkül, hogy odafigyelt volna rá, dagadt lábát belemártotta a forró vízbe. Csak amikor a kezét leforrázta, vette észre, hogy lába érzéketlen maradt, ami a lepra egyik legbiztosabb jele. A bizonyosság olyannyira hatott rá, hogy reszketett, mintha heves láz emésztene. Újra és újra rátört a rettegés. Jó időbe telt, amíg legyőzte magát, és testvéreinek, Pamphiliusnak meg tudta írni ezt a levelet: „Tudod, hogy a Megváltó kiválasztott engem, amikor megengedte, hogy elérjen a lepra. Örökké hálás leszek Istennek ezért a

kegyért. A betegség az életutamat... gyorsabban a mennyei hazába irányítja. Ebben a reményben veszem magamra keresztemet. Kérlek, segíts imádságoddal, hogy legyen erőm kitartani és felérkezzem a Kálvária-hegy csúcsára.”

A keresztút évekig tartott. Damján most már teljesen hasonló lett szeretett gyermekeihez: arca felfúvódott, füle megduzzadt és elformátlanodott, szeme piros lett, a hangja rekedt. Idővel aztán elhagyta az ereje. Lesoványodott és heves láz gyötörte.

Példája azonban utánzásra ösztönzött. Két laikus testvér és egy világi pap szegődött társául. 1888-ban megérkeztek az első irgalmas nővérek is Molokaira. Damján ujjongott: „Nyugodtan meghalhatok. Művem jó kezekben van.”

1889. április 15-én éjjel halt meg. A leprások egy magas fa alá temették, amely alatt Damján első éjszakáját töltötte Molokain. Sírkövén ez áll:

„Áhítatos megemlékezésül a tiszteletre méltó Damján De Veuster atyának, aki a felebaráti szeretet vértanújaként halt meg.”

Damján emléke nem hunyt ki. 1936. május 3-án a „Mercator” belga iskolahajó a nagy misszionárius földi maradványait hazavitte Belgiumba.

Április 16.

LABRE SZENT BENEDEK-JÓZSEF zarándok

Április 16.

*Amettes, 1748. március 26. +Róma, 1783. április 16.

Benoit-Joseph Labre 1748. március 26-án született Artois-ban, Amettes faluban. Szülei, Jean-Baptiste és Anne-Barbe Grandsire szerény birtokukon gazdálkodtak, s emellett egy kis rövidáru-kereskedést is vezettek. A család mélységesen hívő életet élt. Tizenöt gyermekük közül Benedek volt a legidősebb. Az amettes-i falusi iskolában, majd később a szomszédos Nédon mezőváros iskolájában csupán gyenge képzettséget szerzett. Szokatlanul szelídnek és alkalmazkodónak, egyben hallgatagnak ismerték. Rendkívül jámbor volt. Amikor tizenkét éves lett, magához vette nagybátyja, François Labre, aki az Amettes-től mintegy húsz km-re levő Erin plébánosa volt. Itt járult 1761. szeptember 4-én elsődözshoz és bérnialáshoz. Nagybátyja ezután latinra tanította, Benedek azonban csak közepes tanulónak mutatkozott. Az imádság és a szemlélődő élet vonzotta, a tanulás iránt nem volt érzéke, még kevésbé mutatott hajlandóságot a papi hivatás iránt. Később nagy érdeklődéssel olvasta az oratorianus Jean Lejeune (1592–1672) prédikációit, amelyek teljesen a janzenista ridegség szellemét lehelték és mély hatást gyakoroltak rá. Hasonlóképpen behatóan foglalkozott a domonkos Granadai Lajos (1504–1588) misztikus írásaival, és megtanulta, hogy egész életén át nagyra becsülje őt.

Magányosságra hajlamos temperamentumát egyre alkalmatlanabbnak érezte a világban való életre. Azon a napon azután, amelyen hallgatta nagybátyjának egy vendégét, aki elbeszélte a nagy trappista kolostor (Grande Trappe) életét, úgy hitte, hogy végre rátalált az útjára. Nagybátyja is, szülei is elleneztek azt a kívánságát, hogy trappista legyen, így hát jól-rosszul folytatta tanulmányait, míg nagybátyját 1766-ban el nem ragadta egy pestisjárvány. Ezt követően néhány hetet a szüleinél töltött, majd rábízták anyai nagybátyjára, Jacques Vincent- ra, egy szent életű papra, aki káplán volt Conteville-ben, és mélységesen megragadta unokaöccse lelkét. Miután hiábavaló látogatást tett Val-Sainte-Aldegonde karthauzi kolostorában, nagybátyja közvetítésével 1767-ben a Montreuil-sur-Mer közelében levő Neuville karthauzi kolostorában próbálkozott. Itt is visszautasították, mivel nem találták kielégítőnek képzettségét. Ekkor egy ideig Ligny-les-Aire egyházi iskolájába járt, majd ismét megkísérelte Neuville-ben, hogy beléphessen a karthauziak közé. Megint kudarc érte.

Nyugtalanságoktól és kétségektől marcangolva hat hét múlva arra kényszerült, hogy visszatérjen családjához. Jövője homályosabbnak tűnt előtte, mint bármikor, mert továbbra is hiányzott az a

képessége, hogy alkalmazkodni tudjon a világban való élethez. 1767 novemberében a Grande Trappe-ban kérte felvételét, ám ott is visszautasították; ezúttal azért, mert még nem töltötte be huszonegyedik évét. A boulogne-i de Pressy püspök tanácsára, akivel egy misszió alkalmával ismerkedett meg, újból kísérletet tett a neuville-i karthauzi kolostorban, de sikertelenül. Elhatározta, hogy nem kerül még egyszer övéi szeme elé; ismételten a Grande Trappe-ba ment, de felvételét ezúttal is elutasították. 1769 novemberében a Moulins közelében levő Sept-Fonds-ban végre felvették a trappisták a noviciátusba.

Néhány hónapi megnyugvás után belső bizonytalankodása olyannyira elhatalmasodott, hogy belebetegedett. 1770 júliusában el kellett hagynia a noviciátust; lassanként kezdte megérteni: egészen egyéni hivatása az, hogy „ide-oda bolyongó” feltétlen önküresítésben éljen. Egy ismeretlen pap, akivel később találkozott, megerősítette szándékában.

Így hát tudatosan és világos szándékkal magára vette a nyomorúságos, lerongyolódott csavargó életét, abban a meggyőződésben, hogy ez számára az üdvösség egyéni útja, melyen haláláig ki kell tartania. Ettől kezdve szüntelenül zarándokként bolyongott Európa útjain, kegyhelytől kegyhelyig; csak csekély alamizsnát fogadott el, hogy éhen ne haljon és meg ne fagyjon. Elutasított minden lehetőséget, hogy bárhol is letelepedjék. A rendelkezésünkre álló bizonyítékok csekély és pontatlan volta sajnos alig nyújt lehetőséget arra, hogy vándorlásai útvonalát követhessük. Úgy látszik, hogy útjait terv nélkül, teljesen önkényesen választotta meg. A hagyomány így közli, hogy merre haladt át: Sept-Fonds-ból való útnak indulása után Paray-le-Monial kórházába fogadták be; ezután pedig Lyonon át Itáliába ment. A Piemontban levő Chieriből írta 1770. augusztus 31-én utolsó levelét hozzátartozóinak. Felkereste Loretót és Assisit, majd decemberben Rómába érkezett. Sokáig tartózkodott itt anélkül, hogy valahol is véglegesen megtelepedett volna. Megszerette Rómát, amelynek templomai és szent helyei határtalan területet kínáltak jámbor gyakorlatai számára. Nehézség nélkül el tudott tűnni a római koldusok tömegében. Ezenkívül elég menedékhelyet is talált itt. Miután egy ideig valami barlangfélében lakott a Quirinal közelében, a Kolosseum egy falmélyedésében talált menedéket. Az volt akkoriban mindenféle elhagyatott és nyomorult menedékhelye. 1771 tavaszán újból vándorolni kezdett, ezúttal Dél-Itáliába. 1772 elején több hetet töltött Nápolyban, majd onnan is tovább indult március közepén. Miután májusban visszaérkezett Rómába, Spanyolországba indult, s elzarándokolt Compostellába és Burgosba. Ezt követően a Provence-ban, majd 1774 húsvétján ismét Rómában találjuk. A következő éveket más zarándokutak töltötték ki, ezek időbeli sorrendje azonban alig ismeretes. Bizonyos csak az, hogy többször is elzarándokolt Loretóba, és Németországban is hosszú vándorutakat tett. 1776 őszétől hosszabb ideig Rómában időzött. Utolsó loretói zarándokútjára 1782 márciusában indult; teljesen kimerülve ment onnan tovább, s megjósolta közeli halálát.

Szentsége átsugárzott ócska, piszkos ruháján. Az utcagyerekek gyakran követték gúnyos kiáltásaikkal, de mind több olyan ember akadt, aki nyomorúságában is felismerte a szentség fényét. Sohasem esett abba a kísértésbe, hogy más elfoglaltságot keressen magának, vagy hogy bevonuljon valamilyen szerzetbe. Csodákat és rendkívüli jelenségeket is tulajdonítottak neki. Feltételezhetjük, hogy igen nagy fokban tapasztalta meg az Istennel való misztikus egyesülést; bizonyosat azonban nem tudunk róla, csak néhány jelre vagyunk utalva. A hihetetlenül primitív életkörülmények tönkretették Benedek egyébként sem igen ellenálló szervezetét. Visszatért Rómába, s 1783 elején megbetegedett, de még így sem mondott le arról, hogy körbejárja a templomokat. 1783. április 16-án, nagyhét szerdáján az utcán összeesett. Egy közeli házba vitték, s ott estére meghalt. Már másnap reggel így kiáltoztak a gyerekek Róma utcáin: „Meghalt a szent!” A tömeg áramlott a halottasházhoz, majd hosszú időn át a sírjához. Boldoggá avatási eljárása nagyon hamar megkezdődött, de a politikai események miatt elhúzódott, és csak 1859-ben fejeződött be.

1881. december 8-án avatták szentté.

SOUBIROUS SZENT BERNADETT

Április 16.

*Lourdes, 1844. február 17. +Nevers, 1879. április 16.

Soubirous Marie-Bernard, vagy ahogy otthon hívták kiskorától kezdve, Bernadett, a hat testvér között a legidősebb. Szülei molnárok voltak és a legnagyobb szegénységben éltek. Bernadett beteges gyermek volt. A korábban börtönként használt nedves, hideg lakás nem használt gyenge egészségének, sőt, minden jel arra mutat, hogy haláláig tartó asztmáját is ennek köszönhette. 1854-ben a kolerajárvány idején is megbetegedett, és sokáig tartott, amíg ismét erőre kapott.

Bernadettnek 1858. február 11. és július 16. között a Lourdes melletti Massabielle-barlangban tizennyolc látomása volt. Elragadtatásba esett, s egy ismeretlen „Hölgy” ezeket mondta a tizennégy éves kislánynak: „Imádkozz a bűnösökért!” – „Bűnbánat, bűnbánat, bűnbánat!” – „Mondd meg a papoknak, azt akarom, hogy itt kápolnát építsenek nekem.” – „Körmenetben jöjjetek ide.” – „Menj, igyál a forrásból, és mosdj meg a vízében!” Ez utóbbi fölszólításra a kis látnok kezével kaparni kezdett a barlang alján, és fölfakadt egy forrás, amely ma is ontja magából a vizet.

A barlangnál történt jelenések és a forrásnál egymást követő gyógyulások a hívő és a hitetlen világot egyaránt megmozgatták. A papság eleinte határozottan elutasította, hogy foglalkozzék az üggyel, sőt, egyenesen ellenségesen fogadták a híreket. A „Hölgy” nem jelent meg mindig, amikor Bernadett várta, de amikor megjelent, elragadtatásában természetfeletti megszépült a kislány, tisztaság és megilletődöttség sugárzott belőle, annyira, hogy a szemlélők között még a legkeményebb szívűek szemébe is könnyek szöktek. A látomások idején a Bernadett köré gyűlt tömegben semmi nyoma nem volt a hisztériának vagy más szokásos zűrzavarnak. Az 1858. július 16-i jelenés után Bernadett nem látta többé a Szűzanyát, aki megígérte neki, hogy boldoggá teszi, de nem itt a földön.

A jelenések utáni években Bernadettnek sokat kellett szenvednie. Sokan úgy vélték, kötelességük kivallatni a látnokot, hogy leleplezzék a hazugságot. Volt, akit ellenséges szándék vezetett, volt, akit a pusztá kíváncsiság. Kérdezték, vádolták, csapdákat állítottak eléje, Bernadett pedig mindig ugyanazzal a nyílt egyszerűséggel és őszinteséggel válaszolt. Nem díszítette, nem bővítette elbeszélését. Menekült mindentől, ami fölhívhatta rá a figyelmet, és soha senkitől egy fillért sem fogadott el, még családja javára sem, pedig ugyancsak szükségük lett volna rá. Soha nem vesztette el a türelmét, jöllehet gyötrelme volt számára mindig készen állni a látogatók fogadására és napjában hússzor is megszakítani mindennapi munkáját. Türellemmel fogadott mindenkit, és válaszolt az őszinte érdeklődők és gonosz kíváncsiskodók kérdéseire egyaránt.

Legnagyobb vágya az volt, hogy eltűnhessen a világ szeme elől. Végre 1868-ban fölvételt nyert a nevers-i Iskola- és Szeretet-Nővérek közé. Belépését egy ideig betegsége késleltette. Novícia idején Isten iskolájaként járta végig. A kolostorban ugyanis szembetalálta magát egy olyan novíciamesternővel, aki ismét sok szenvedést okozott neki. Bernadett nem illett bele a lelki élet megszokott sémái egyikébe sem, nem csoda tehát, hogy mindenütt értetlenkedéssel találkozott. A mesternő és a főnöknő egyaránt attól félt, hogy Bernadettet kevélyé és beképzeltté teszik a jelenések. Ezért úgy gondolták, minden alkalmat meg kell ragadniuk, hogy megalázzák – mintha Isten nem gondoskodott volna választottja alázatának gyarapításáról a belső megvilágosodások révén.

E belső, isteni világosságnál ismerte föl Bernadett az igazságot, mely teljesen áthatotta: az ember semmi, semmire nem képes, semmije nincs, ami ne Isten ajándéka volna és nem a kegyelem műve lenne az emberben. Ezért készséggel fogadott minden megalázzást, s mindenben és minden mögött Isten akaratát látta. Figyelmeztetésként jegyezhetette föl magának: „Ha erősödik a vihar, emlékezni akarok Urunk szavára: ŐNe félj, Én vagyok! Ő Ha előljárom vagy társaim megaláznak, nyomban hálát akarok adni érte az Úrnak, és szívesen veszem a bántó szót, hogy egy lépéssel közelebb kerülhessek Istenhez.”

Az egyik napon megmutatták neki annak a barlangnak a mását, „amely az ő mennyországa volt”, ahol a Hölgyet láthatta, „aki oly szép, hogy az ember szívesen meghalna, hogy ismét láthassa”. Egy

nővértársa szent irigységgel figyelte. Bernadett hirtelen odafordult hozzá, és megkérdezte: Mit csinál az ember a söprűvel? – Micsoda kérdés! Az ember fogja seprűt, és seper vele. – És aztán? – Aztán visszateszi a helyére. – Hol van a helye? – Hát az ajtó mögött, a sarokban! – Látod, ez az én sorsom – mondta az egykori látnok. – A Szent Szűz dolgozott velem, aztán a sarokba állított. Ott az én helyem, és boldog vagyok, ha ott maradhatok.”

Bernadett a kolostorban is sokat betegeskedett. Ha nem volt ágyhoz kötve, akkor a betegszobában szolgálta testvéreit. A házi orvos – higgadt, békés természete és jóságos lelkülete miatt – a legjobb véleménnyel volt róla. Légszomja haláláig kísérté. Tüdővérzések és egyéb komplikációk léptek föl, s különösen nagy kínokat okozott jobb térdének gyulladása.

1879. április 16-án halt meg Nevers-ben. Utolsó szavai ezek voltak: „Szentséges Szűz Mária, Isten Anyja, imádkozz értem, szegény bűnösért!”. A teste nem látott romlást, ma is épen őrzik. 1925-ben boldoggá, 1933-ban szentté avatták.

Magyarul is olvasható René Laurentin: Bernadett élete (ford. Sinkó Ferenc. Szent István Társulat, 1983) c. könyve, melyben teljes tárgyilagossággal állítja elének a szerző a szent életének írásban dokumentált eseményeit. Egy kis részlet a könyvből:

A tizenhetedik jelenés (1858. április 7.):

Április 6-án, húsvét keddjén Bernadett újból érzi a vonzódást a barlang felé. Vesperás után belép a gyóntatószékbe. A segédsekrestyénő meglátja. Megsejt valamit, és titoktartás terhe alatt megsúgja néhány barátnőjének. A hír futótűzként terjed el. Bernadett barátai nyugtalankodnak. Az ügyész az elmúlt héten négy órán át faggatta őt, és megtiltotta neki, hogy visszamenjen a barlanghoz. A vesperás előtt Bernadett átment a barlangnál meggyógyult Blazyhoz, Adé régi polgármesteréhez, aki látni akarta őt. A Blazy-fiú följánlja neki, hogy homokfutójában hazaviszi. Ez a látogatás egy gondviselészerű bizonyítékot eredményez.

Másnap reggel, húsvét szerdáján virradat előtt a barlangnál van. Több száz ember várakozik már. Hamarosan ezren lesznek.

Bernadett már elragadtatásban van, lenyűgöző csend veszi körül. De mi az a zaj a tömeg szélén? Nehéz léptek, parancsoló hang, egyre közelebb a helyhez, ahová mindenki áhítozik: „Adjanak utat!”. Dozous doktor az. Már régóta szerette volna megvizsgálni az extázist. Az orvos egyúttal a tűzoltók parancsnoka is, megbízta tehát egy „emberét”, Martin Tarbčst, hogy menjen előtte. Utat tör a tömegben, amelyből tiltakozó megjegyzések csattannak föl, annál is inkább, mert a kalapját, a barlangnál kialakult tisztelet szabályai ellenére a fején hagyja. Meggyőződése ellenére teszi: „Nem ellenségként jövök, hanem a tudomány nevében. Szaladtam (egy pillanatra fölfedi verejtékcseppekkel harmatozó, csupasz koponyáját, amely megcsillan a gyertyalángok fényében), és nem tehetem ki magam a huzatnak. Én vagyok az egyetlen, aki megállapíthatom, valóban vallási jelenség-e az, ami itt végbemegy, engedjék, hogy tanulmányozhassam.”

Törölgeti magát, nyugtalan, hogy a huzat megárt neki. Figyelmét azonban máris leköti a szokatlan jelenség, és minden másról megfeledkezik. Bernadett ezen a napon egy földre támasztott, hosszú gyertyát tart, melyet előző napi vendéglátója, Blazy adott neki. Hogy védje a lángot a széltől, két kezét fölcúsztatja végig a gyertyaszálon, amelyet két tenyerével szorongat. És a lángoló kanócot úgy veszi körül két keze feje, mintha egy kagyló két héja volna. Félig nyitott ujjai között a láng megvilágítja behajlított tenyereit.

„De hiszen megégeti magát!” – kiabálnak a tömegben. „Hagyják!” – kiált vissza Dozous. Nem hisz a szemének. Az elragadtatás végeztével megvizsgálja a látó lány két kezét, aki sehogyan sem érti, mit keres rajta a doktor.

„Semmi nyoma sincs rajta!” – jelenti ki az orvos. A hit egy csapásra meghódítja őt. Robbanékony szertelenségével, amely jellemző vonása, hirdeti a csodát a kávéházban, az egész városban és még a rendőrbiztos előtt is, aki lopva jegyzi föl noteszébe lelkendező megnyilatkozásait: „Az én szememben

természetfölötti tény, látni Bernadettet térdelni a barlang előtt, extázisban, amint egy égő gyertyát tart, és két kezével védi a lángot, és semmi jelét sem látni, hogy érezné: kezei érintik a lángot. Megvizsgáltam a kezeit. A legkisebb nyoma sincs rajtuk az égésnek!”

Urunk és Istenünk, alázatosak kedvelője, védelmezője és megdicsőítője, aki Szent Bernadettet megajándékozta a türelem és a szeretet csodálatos kegyelmével, kérünk, engedd, hogy az ő imádságára és példája szerint egyszerűségben járjuk a hit útjait, és szemlélhessünk téged a mennyek országában!

Április 18.

A MEGTESTESÜLÉSRŐL NEVEZETT BOLDOG MÁRIA kármelita nővér

Április 18.

*Párizs, 1566. február. 26. +Pontoise, 1618. április 18.

Amikor madame Acarie 1614-ben, az amiens-i Kármelbe lépésekor felvette a Megtestesülésről nevezett Mária nevet, már egy hosszú élet volt a háta mögött. Madame Acarie-ről egy kortársi tudósítás azt mondja, hogy „semmi nevezetesebbet nem kezdtek el Isten dicsőségére, mielőtt vele nem beszéltek, vagy a tanácsát meg ne kérdezték volna”.

1566. február 27-én a keresztségben a Barbe (Borbála) nevet kapta. Szüleit, Avrillot-ékat Párizs legtekintélyesebb családjai közé számították, akik a kor vallási és politikai nyugtalanságai közepette egyértelműen az Egyház oldalára álltak. Franciaország akkoriban a kálvinista „hugenották” és a katolikus „párt közti” ún. vallásháborúk színtere volt; az utóbbi 1575-től „Ligának” nevezte magát. A „Bertalan-éj” (1572) Párizsában nőtt fel Barbe Avrillot. Későbbi életére nagy jelentőségű volt az az idő, amelyet a longchamp-i klarisszák nevelőintézetében töltött. Itt járult tizenkét éves korában első szentáldozásához, s itt kapta meg bensőséges vallási életének alapjait is. Nagyon boldognak érezte magát a kolostorban, szívesen lett volna maga is apáca, szüleinek azonban más tervük volt vele: férjhez kellett mennie.

Pierre Acarie, az a fiatalember, akit a férjéül választottak, ugyanazokhoz a körökhöz tartozott, mint az Avrillot család. Tekintélyes állást töltött be mint királyi tanácsos és a számvevőszék tagja, nagy vagyonnal rendelkezett, szigorúan katolikus érzelmű volt és a „Liga” hűséges híve.

1582. augusztus 23-án tartották meg az esküvőt. Acarie úr ugyancsak büszkélkedhetett szép, fiatal feleségével, akit szelíd, kellemes lényé mindenütt kedvelté tett, és akit mint a szép Acarie-nét sokszor megcsodáltak. Ahhoz is értett, hogy nagy háztartását vezesse; házassága első tíz évében hat gyermeket hozott világra, akiknek kiváló édesanyja volt.

Őszintén szerette férjét, bár annak könnyen ingerelhető, gyakran kiszámíthatatlan lényé nem egykönnyen adott helyt az önfeledt meghittségnek. Ő viszont annál inkább arra törekedett, hogy mindenben alárendelje magát neki. A házaseletet akkoriban vallásos körökben nem sokra becsülték. Annál jelentősebbnek mutatkozik Barbe hivatása, hogy éppen házassága által járjon a szentség útján. Arra törekedett, hogy lelki életét – amennyire kötelességei megengedték – a Longchamp-ban megszokott módon élje tovább. A mindennapos szentmiséhez, a szentségek rendszeres vételéhez, a Szentírás olvasásához és a napi lelkiismeret- vizsgálathoz szilárdan ragaszkodott. Ebből az időből némely, annyira érthető kis hiúságát később nagyon bánta. Ha lehetőség adódott számára, szívesen olvasott. Egy napon férje az Amadisnak, egy abban az évszázadban divatos, és valakitől kölcsönvett regénynek az olvasásába merülve találta. Nem szólt semmit, de attól kezdve gondoskodott, hogy hitvese jámbor irodalmat is találjon a könyvespolcon. Nem is sejtette, hogy ez mennyire találkozott annak valódi ízlésével. A vallási könyvek sokkal jobban érdekelték, mint egyebek.

Szent Ágoston egy mondása különösen mélyen hatott rá: „Túlságosan kapzsi az, akinek Isten egyedül nem elég.” Isten egyedül – ez volt az, ami elbűvölte. Isten, a végtelenül szent, igaz, mindentudó,

mindenütt, az ő saját lelkében is jelen van – mi szükség van másra? Ennek a mindent átható isteni jelenvalóságnak a pusztá ténye teljesen foglyul ejtette. Félretette a könyveket, nem volt rájuk szüksége többé. Új élet kezdődött számára, a nagyobb benső egyszerűség élete az őt körülvevő sokféleség közepette – a misztikus élet. Senkinek sem beszélt róla, titkát azonban mégsem tudta teljesen elrejtteni. Gyakran annyira túláradt benne Isten kegyelme, hogy bármennyire igyekezett is, nem állt már hatalmában ezeket az eksztázisokat elrejtteni. Elképzelhetjük a környezetére gyakorolt hatást. Betegnek tartották, orvosokat hívtak, szemrehányást tettek neki, mert úgy vélték, hogy feltűnést akar kelteni. Versengve buzgólkodtak azon, hogy megalázzák. Sokkal rosszabb volt azonban saját belső bizonytalansága: vajon helyes úton jár-e? Csalódásoknak esett áldozatul? Nem volt lelkivezetője, senki, aki tanácsot adhatott volna neki. Csak öt év elteltével szabadította meg ettől a kintől egy kiváló lelkivezető, Canfieldi Benedek (1562–1610) kapucinus atya, aki Angliából származott, de akkortájt Párizsban tartózkodott. Amikor madame Acarie kitárulkozott előtte, az atya úgy találta, hogy Istentől való mindaz, ami vele történt. Teljesen át kell engednie magát a lelkében működő isteni tevékenységnek. „Mintha érezhetően levettek volna egy követ a lelkemről” – mondotta később, olyan jól érezte magát, amikor ezt a közlést hallotta. Csak egy kérése maradt még: imádkozhasson azért a kegyelemért, hogy belső élete ne akadályozza abban, hogy mint asszony és anya tökéletesen teljesítse a kötelességeit.

A Valois nemzetség kihalása (1589) után a francia királyi trón utódlásának joga a Bourbon-Navarrai házra szállt. A trón várományosát, Navarrai Henriket azonban, mivel protestáns volt, a katolikusok elutasították. A közte és a „Liga” közt most következett nyílt hatalmi harcban Pierre Acarie nemcsak pénzügyileg, hanem politikailag is olyan veszélyes helyzetbe került, hogy IV. Henrik áttérése és trónra lépése után, 1594-ben menekülnie kellett Párizsból. Vagyona maradékát az fenyegette, hogy hitelezői zsákmánya lesz, jó hírnevét pedig az, hogy áldozatul esik a rágalomnak. Hogy mindezt kimondhatatlan fáradozásokkal mégis sikerült megakadályozni, egyedül hitvesének érdeme volt. Ő, akit „eksztatikusnak” gúnyoltak, férje távollétének négy éve alatt bámulatos okosságát és körültekintést tanúsított a legbonyolultabb jogi, pénzügyi és egyéb nehézségek közepette. Nem bizonyult kisebbnek akkor sem, amikor lábtörése miatt fájdalmas műtétnek kellett alávetnie magát, és hosszú ideig tartó szenvedéseket kellett kiállnia. Panasz nélkül tűrt mindent, csodálatra méltó türelemmel, azután is, amikor első balesetét két másik követte, és attól kezdve csak mankóval tudott járni.

A nantes-i ediktum évében (1598), amely a protestánsoknak tett engedmények árán meghozta Franciaországnak a belső békét, Pierre Acarie is visszatérhetett Párizsba. Egyet-mást megváltoztatva talált házában. Az a kiterjedt szeretettevékenység, amelyet felesége gyakorolt, azt hozta magával, hogy ki-bejárt a sok segítségre szoruló és segítő egyaránt. Ezen túlmenően azonban az „Acarie-szalón” mindinkább a művelt szellemek találkozóhelye lett. Magas rangú és nagy tekintélyű papokat, mint Szalézi Szent Ferencet (lásd: A szentek élete, 57. o.), Pierre de Bérulle (1575–1629) bíborost, Étienne Binet (1569–1639) jezsuita generálist, Pierre Cotton-t (1564–1626), a király gyóntatóját, az egyetem professzorait és doktorait vonzotta az ott uralkodó szellem. Hogy milyen szellem volt ez, tanúsítja Szalézi Ferenc, aki szerint madame Acarie „a Szentlélek megszentelt eszköze”. Jelenlétében mindenkit az az erős érzés fogott el, hogy egészen közel került Istenhez. A téma, amelyről ebben a körben mindenekelőtt szó esett, Franciaországnak a hitharcok hosszú ideje után szükségessé vált vallási megújulása volt. Barbe Acarie személyesen tett meg mindent, amit csak tudott: látogatta Párizs kórházait, segítette a betegeken, bátorságot öntött a tévelygőkbe és kételkedőkbe, imádsággal küzdött a lelkükért, és – mint boldoggá avatási perében esküvel tanúsították – több mint tízezer embert vezetett vissza a katolikus hitre. De mi volt mindez ebben a nagy nyomorúságban?

1601-ben francia nyelven is kiadták a kármelita rend spanyol reformátorának, Avilai Nagy Szent Teréznek (lásd: A szentek élete, 589. o.) életrajzát. Madame Acarie először elutasítóan viselkedett vele szemben. Ezt követően azonban két egymás után következő látomásban megjelent neki Teréz anyja, és tudomására hozta: az az Isten akarata, hogy Barbe kármelita kolostorok alapításán fáradozzon Franciaországban. Egyben megígérte, hogy legyőz minden nehézséget. Nem lehetett meg nem hallani, hogy Isten szólt általa. Meg is értette: ha Franciaország vallási megújulásának kell

következnie, akkor azt az imádság, az áldozat és engesztelés széles hullámának kell meghoznia. Ennek a feladatnak szolgált a sarutlan kármelita apácák rendje.

Azok a nehézségek, amelyekről a jelenés beszélt, nem mutatkoztak csekélynek. Hogy az új kolostorokban megalapozzák Teréz anya szellemét, spanyol kármelita apácákat akartak Franciaországba telepíteni. Ám VIII. Kelemen (1592–1605) pápa hosszas közbenjárására és kifejezett parancsára is szükség volt, míg végre 1604 augusztusában hat spanyol nővér – francia hölgyek és urak kíséretében – elindulhatott az útra. Az első alapítás számára megfelelő házat találtak Párizsban a Notre Dame des Champs korábbi bencés kolostorban, amely azonban felújításra és átalakításra szorult. Anélkül, hogy beteg lábára vigyázott volna, madame Acarie felügyelt az építkezésekre. Legnagyobb és legnehezebb feladata azonban az volt, hogy kiválassza és előkészítse az új kolostor „élő építőköveit”. Jelentkezőkben nem volt hiány. Sok eszményi lelkületű, mindenféle rendű és rangú leány és asszony késznek mutatkozott arra, hogy életét engesztelő áldozatul ajánlja fel. Madame Acarie nekik szentelte magát, és jövődő hivatásukra oktatta őket. Egyáltalán nem vett fel azonban minden jelentkezőt. „A szív mélyéig kell hatolnunk, és meg kell néznünk, hogy Isten ott van-e, vagy legalábbis ott lesz-e” – mondta, és hála „a szellemek megkülönböztetése” adományának, amellyel kiemelkedő módon rendelkezett, senki sem értett ehhez nála jobban. 1604. október 15-én megérkeztek a spanyol kármelita apácák Párizsba, és a következő napokban megtörtént az ünnepélyes alapítás. 1605–1609 között ezt további négy követte Pontoise-ban, Amiens-ben, Tours-ban és Rouenban. Valamennyiről madame Acarie gondoskodott, míg csak túlságos igénybevétele miatt a férje meg nem tiltotta további hasonló útjait. Az alapot azonban már lerakta, és halálakor az egész országban szétszórva már tizenhét virágzó kármelita kolostor működött. Hasonlóképpen neki köszönhetik az orsolyiták is az akkori Franciaországba történt letelepítésüket. Számos bencés női kolostort ösztönzött a szükséges reformokra.

1613 őszén Pierre Acarie felesége karjai között meghalt. Gyermekük ekkorra már régen felnőttek, nem volt szükségük anyjukra.

Amikor 1602-ben harmadszor jelent meg neki Avilai Szent Teréz, megígérte, hogy egykor ő is kármelita lesz majd: laikus nővér. Nem csekély áldozatába került akkoriban madame Acarie-nak, hogy kimondja rá az igent. Messze járt attól, hogy büszkeségből ne fogadja el a laikus nővér helyzetét, de az fájt neki, hogy laikus nővéreként nem mondhatja a kórusimát. Bátran legyűrte azonban ezt, és szívesen fogadta, amit tőle kívántak. Elérkezett az ígéret beváltásának ideje. A máskor oly engedelmes lélek ellenállt minden kísérletnek, amely szándéka megváltoztatására akarta készíteni, hiszen: „Isten kívánja tőlem, hogy laikus nővér legyek”. Amiens-ben az általa alapított kármelita kolostorok közül a legszegényebbe kérte a felvételét 1614. február 14-én, és így lett a Megtestesülésről nevezett Máriaként utolsó a nővérek között. Mosogatta az edényeket, segített a konyhában, és alázatos engedelmisséggel térdelt saját lánya előtt, aki akkoriban a kolostor szubpriornője volt. „Hogy méltók legyünk Istenhez, el kell szakadnunk minden dologtól, és teljesen meg kell hajolnunk az akarata előtt” – mondta már mint madame Acarie is. E mondását az hitelesítette, hogy most, a szokatlan munka minden nehézsége és annyira megromlott egészsége ellenére sem vált türelmetlenné és csüggeteggé. Nagylelkűségére és alázatosságára új kegyelmi adományokat kapott viszonzásul. „A szenvedésekben mindennél bensőségesebben tapasztalom meg Isten jelenlétét” – ismerte fel, és lelkének olyan nagy volt a belső ragyogása, hogy kívülről is meglátszott, mint soha azelőtt. „Tekintete olyan fénylő és sugárzó volt, hogy csaknem megvakultam tőle” – közli későbbi életrajzírója, dr. A. Duval, aki egyszer váratlanul találkozott vele a kerengőben.

Hogy könnyebben nyújthassanak neki orvosi segítséget, 1616 decemberében a Párizstól nem messze fekvő Pontoise kolostorába vitték. Itt megvolt az az öröme, hogy elláthatta a sekrestyésnő tisztét. Rejtettségének vége szakadt: Párizs közelsége sok embernek tette lehetővé, hogy felkeressék a Megtestesülésről nevezett Máriát, és – bár rács mögött – a tanácsát és imasegítségét kérhessék. Nemsokára súlyosan megbetegedett, és a tökéletes önátadás szellemében elviselt, kimondhatatlan szenvedés után 1618. április 18-án meghalt.

Már négy év múlva megkezdték a boldoggá avatási eljárást, ezt azonban csak 1791. május 24-én, a francia forradalom idején zárta le VI. Pius pápa. Néhány levéltől eltekintve nem hagyott hátra írásokat, ő maga azonban, mint joggal mondták róla, a tökéletes istenszeretet eleven könyve volt.

SZENT APOLLONIUS vértanú

Április 18.

+Róma, 183--185 körül, április 18. vagy 21.

Bár Jézus szavai szerint a gazdagoknak nehezebb bejutniok a mennyek országába, mint a szegényeknek, követése mégsem volt soha a szegény emberek kiváltsága. Már az Evangélium is értesít az előkelő Nikodémusról és a gazdag arimateai Józsefről, akik nem teljes nyilvánossággal ugyan, de követték Jézus tanítását. Amikor aztán később az Úr tanítványai csaknem az egész oikumenét, „földkerekséget”, Kelet és Nyugat akkor lakott országait keresztül-kasul bejárták és térítették, a felső társadalmi réteg egyes tagjai lassanként csatlakoztak minden akkori vallás e legszerényebbjéhez, és beléptek a „testvérek” közösségébe, ahogy a keresztények nevezték magukat.

Ezeknek az előkelő megtérteknek egyike volt Apollonius, a tekintélyes római arisztokrata. Megtérését vélhetően Szent Jusztinnak (lásd: A szentek élete, 237. o.) köszönheti, akit vértanúként is követett. Cézáreai Euszébiosz (+339) tanúsága szerint Apollonius „nagy tekintélyben állott a hívek előtt kitűnő neveltetése és filozófiai képzettsége miatt” (Egyháztörténelem V, 21). Egy napon egy rabszolga feljelentette mint keresztényt, és Perennis pratoriánus prefektus, a fiatalos Commodus császár képviselője elé vitték, hogy felelősségre vonják.

Az akkori vezető római körök növekvő romlottságával magyarázható, hogy a személyében egyáltalán nem keresztényellenes Commodus kormányzása alatt bűnvádi eljárás indulhatott egy római patrícius ellen keresztény hitvallása miatt.

Perennis, aki tehetséges, de gátlástalan férfi volt, a kortárs történészek tanúsága szerint a római állam egyes alattvalóit pusztán gazdagságuk miatt is bűnösnek maga elé állította, és elítélte, hogy kivégzésük után vagyonukat megkaparintassa; ezáltal a leggazdagabbak közé tartozhatott. Apolloniusnak a bírósági eljárás során részletesen tisztáznia kellett magát Perennis előtt, úgyhogy az volt az egésznek a látszata, mintha ez a nyereségahajhászó tisztviselő nagyon a vádlott ellen fordult volna. A kihallgatás szó szerinti szövege megmaradt.

Perennis a kihallgatást ezzel a rideg kérdéssel kezdte: „Apollonius, keresztény vagy?” Ez így válaszolt: „Igen, keresztény vagyok, és mint ilyen, tisztelem és félem Istent, aki teremtette az eget, a földet, a tengert és mindazt, ami bennük van”. Perennis erre így szólt: „Változtasd meg elveidet! Kövesd tanácsomat, és esküdj meg kürioszunk (urunk), az autokrator (egyeduralkodó) Commodus szerencseistennőjére (Tükhére)!” – Commodus császár az uralkodó isteni mivoltának „dogmájára” támaszkodva, amely nagyon megfelelt hiúságának, más fennhívó címek mellett felvette a keleti uralkodókultuszban elterjedt küriosz nevet. A görög nevek és a görög nyelv akkoriban modernnek számított Rómában. A szerencseistennő, Tükhé vagy Fortuna a Geniuszhoz hasonlóan a régóta tisztelt védőistenségek egyike volt. Egyben megszemélyesítette pártfogoltjának sorsát. Minden rómainak késznek kellett lennie, hogy megesküdjön a császár Tükhéjére vagy Fortunájára, hogy bebizonyítsa császár iránti hűségét. Úgy látszik, hogy Commodus császár különösen kedvelte Fortuna kultuszát; pénzeire verette őt, az általa választott Fortuna manens (maradandó Fortuna) és a Fortuna felix (boldog Fortuna) melléknével.

Apollonius mint keresztény nem bocsátkozhatott ilyen bálványkultuszba. Válaszában csatlakozott Perennisnek ahhoz a kívánságához, hogy változtassa meg elveit, szó szerint fordítva: változtassa meg gondolkodását vagy forduljon meg. „Aki megfordul, s eközben elfordul Isten igaz, jó és csodálatra méltó parancsaitól, jogtalanul, becstelenül és istentelenül jár el; aki pedig úgy fordul meg, hogy közben elfordul mindenféle igazságtalanságtól és rosszaságtól, még a rossz gondolatoktól is, és menekül a bűn uralma elől, s egyáltalán nem tér vissza hozzá, az igaz.” Apollonius ezután részletesen

megmagyarázta esküje megtagadásának okát, és hangsúlyozta készségét, hogy az egyedül igaz Istenre hajlandó megesküdni, hogy tiszteli a császárt és imádkozik uralmáért. Perennis azonban megismételte követeléseit, és ezenfelül még azt kívánta: „Áldozz az isteneknek és az autokrator Commodus képének!” De Apollonius mosolyogva felelt: „A megváltozásra és az esküre vonatkozóan már előadtam védekezésemet. Arra a felhívásra pedig, hogy áldozzak, a következőt válaszolom: vértelen és tiszta áldozatot én is és valamennyien mi keresztények bemutatunk, tudniillik a mindenható Istennek (a „Pantokratornak”), az ég és föld s minden élőlény Kürioszának. Ez az áldozat imádságokból áll, mindenekelőtt Isten képmásaiért, azokért, akik Isten rendelése folytán uralkodók lettek itt a földön. Szent és igaz parancsaink szerint naponta imádkozunk a mennyben lakó Istenhez e földi világot kormányzó Commodusért. Jól tudjuk ugyanis, hogy nem másnak az akaratából gyakorolja uralmát a földön, hanem egyedül a láthatatlan Isten végzéséből, aki – mint mondják – áthatja a mindenséget”.

Apollonius ebben a feleletben a Perennis által használt kifejezésekkel játszott: az autokrator és küriosz Commodusszal, akinek képe elé tömjént kellett volna hintenie, szembeállította a Pantokratort, a mindenség Kürioszát, és világosan kifejezte, hogy az ember képe előtt nem szabad Istent megillető tiszteletet tanúsítani, hogy az ember csak képmása Istennek, akiért imádkozhatunk és kell is imádkoznunk, az igaz Istennek viszont áldozatot mutathatunk be, és kell is ezt tennünk. A naponta bemutatott vértelen és tiszta áldozattal, mely mindenekelőtt imádságokból áll, Apollonius az Eucharisziára gondolt, amelyben Isten emberré lett Igéje a kenyér és bor színe alatt, közössége közepette, áldozatul mutatja be magát mennyei Atyjának. Apollonius nyilvánvalóan Athénagorasz (+180 után) tanítványa volt, aki 177 körül egy Marcus Aureliusnak címzett, s a keresztények védelmében összeállított iratban (Apológia, 13. fej.) teljesen hasonlóan fejezi ki magát.

Perennis nem mutatott megértést az ilyen eszmék iránt, és végül háromnapos gondolkodási időt adott Apolloniusnak. Ennek eltelte után sok szenátor, tanácsos és magasan képzett férfi jelenlétében újból elővezették Apolloniuszt, ő pedig megismételte azt az elhatározását, hogy kitart az Isten félelmében. Perennis viszont egy állami határozatra utalva újból felszólította, hogy gondolja meg és nyilvánítsa ki tiszteletét az istenek iránt. Apollonius azonban erre megjegyezte: „Isten végzése nem szüntethető meg emberi döntésekkel”. Minden pogány kultusz értelmetlenségének kifejtésével megerősítette: „Prefektus, mi nem tartjuk szerencsétlenségnek, ha az igaz Istenért meg kell halnunk. Amik vagyunk, Istenért vagyunk. És készek vagyunk arra, hogy mindent elviseljünk inkább, mint hogy rosszul haljunk meg. Mert akár élünk, akár halunk, a Kürioszhoz tartozunk.” (vö. Róm 14, 8) A prefektus gúnyos megjegyzésére, hogy Apollonius eszerint élvezettel hal meg, egyszerűen így válaszolt: „Szívesen élek, Perennis; de az élet iránti szeretetből nem félek a haláltól. Nincs értékesebb az életnél. Ezen azonban az örök életet értem, minden lélek halhatatlan életét, azét, aki jól töltötte a jelen életet.”

Apollonius hiába fáradozott azon, hogy a prefektus számára felfoghatóvá tegye Isten az emberré lett és az emberek üdvösségéért megfeszített Fiáról szóló keresztény tanítást; a keménynyakú értetlenség láttán megjegyezte: „Mennyire fáj nekem, hogy nincs érzéked a kegyelem szépsége iránt! Ó, Perennis, csak a kitárt szív képes felfogni a Küriosz szavát, mint ahogy csak a nyitott szem láthatja meg a fényt”. Egy a hallgatók közt jelenlevő cinikus filozófus közbekiáltását Apollonius ezzel vágta el: „A balgák szemében az igazság szükségszerűen esztelenségnek látszik.” Majd utalt arra, hogy mint egykor a próféták és a régi filozófusok, Jézus is – aki az embereket egymás iránti szeretetre és a császár tiszteletére, de egyedül Isten imádsására tanította – gyűlöletes volt azok szemében, akik nem taníthatók. Már Platón tudatában volt minden valóban igaz sorsának, amikor azt mondta: „Az igaz embert megkorbácsolják, kínpadra vonják és megkötözik, a szemét kiszúrják, és minden szenvedést el kell viselnie, végül pedig keresztre feszítik.” (Az állam II, 361 sk) Ezután Apollonius így folytatta: „Amint rágalmazó vádlói az ártatlan Szókratészt bűnösnek jelentették ki, és felizgatták ellene a népet, úgy ítélte el és kötözte meg néhány gátlástalan ember a mi Tanítónkat és Üdvözítőnket; valójában ugyanígy tettek már előfutáraival, a prófétákkal is, akik előre megjövendölték dicsőségét.” Tévedhetetlen bizonyossággal hangsúlyozta Apollonius, hogy ettől a megfeszített Jézustól „tanultuk meg, hogy szépen éljünk, és hogy előre tekintsünk a remélt jövőbeli javakra, ha látszólag értelmetlenül kell szenvednünk”.

Amikor Perennis végül berekesztette a kihallgatást, Apollonius sajnálkozását fejezte ki, amiért nem sikerült védőbeszédével a prefektus szívét megvilágosítani és az egyedül igaz Isten tiszteletére indítani. Perennis lefejezésre ítélte Apolloniuszt. Biztosra vehetjük, hogy a római joggyakorlat szerint az ítéletet azonnal végrehajtották.

Apollonius nem maradt egyedül; a régi római nemzetségekhez tartozók legjobbjai a következő évszázadokban, az általános pusztulás közepette megtalálták az utat Krisztushoz, és szeretetből lemondtak földi jólétükről, hogy szebb életük legyen majd Krisztus országában.

Április 21.

BARSZABBASZ SZENT SIMON püspök, vértanú

Április 21.

+Karka de-Ledan, 341(?) nagypéntekén.

II. Sapur perzsa király alatt (309–379), aki a Szasszanidák királyi házának leghatalmasabb uralkodója volt, a perzsa birodalom fiatal egyháza hosszú és véres üldözést élt át, amely sok áldozatot követelt. Egyes akkori vértanúkról kortársi, vagy legalábbis nagyon régi és nagyjából hitelre méltó akta tudósít szír nyelven. Ezek közé a régi tudósítások közé tartozik a birodalom fővárosa, Szeleukia-Ktésziphon püspökének, Simon Barszabbasznak ékes stílusban megírt vértanúságtörténete.

II. Sapur uralkodásáig a keresztényeket hallgatólagosan megtűrték Perzsiában, sőt egy bizonyos szabadságot is élveztek. Mindez megváltozott, amikor Sapur célul tűzte ki, hogy régi fényében állítsa vissza a perzsa birodalmat. Ennek eszközül tekintette birodalma vallási egységének helyreállítását – amely egyet jelentett számára a tűzimádó ősi vallás általánossá tételével –, továbbá a harcot a római birodalom ellen, hogy visszahódítsa a korábban elvesztett tartományokat. Mindkét dologgal kapcsolatban gyűlöletesek lettek számára a keresztények: makacsul ellenszegültek a perzsa vallás elfogadásának, és gyanúsak voltak, mint a római birodalom titkos hívei és érzelmileg is barátai. Hogy eközben a főváros püspökével elsőként ütközzön össze a király, az csaknem elkerülhetetlen volt. Simont a nikaiai zsinat (325) egész Perzsia metropolitájává tette. Ezt a hírt a zsinatra kiküldött Szent Sahdoszt (lásd: 107. o.) vitte meg számára, aki az utódja lett, és nem sokkal Simon püspök után halt vértanúhalált.

Külső alkalmat szolgáltatott a negyven évig tartó kemény üldözéshez Sapur király egy 340-ben kiadott rendelkezése, amelyben megbízta Simon püspököt, hogy a keresztényektől kétszeres fejpénzt és kettős adót szedjen és szolgáltatson be a királynak, hogy pénzhez jusson a római háború számára; „a keresztények ugyanis – mondta Sapur – a mi országunkban laknak, érzelmileg azonban a császárhoz, ellenségünkhöz tartoznak”. Simon, akihez Sapur bölcsessége és jámbor életmódja miatt nagyon vonzódott, megtagadta ezeknek az adóknak a beszédését, mert hatalma csak a hitre terjedt ki, a keresztények világi ügyeire nem, egyben azonban hangsúlyozta hűségét a királyhoz és a birodalomhoz. Sapur azonban haragra gerjedt a váratlan és számára megmagyarázhatatlan vonakodás miatt. Simon ellenfelei és a keresztények ellenségei rögtön ki is használták az alkalmat az udvarban, hogy Simont gyalázzák és az ország árulójának kiáltják ki. Amikor Simon a király második felhívásának is ellene szegült, őrizetbe vették, templomát lerombolták, sok keresztényt, püspököt, papot és hívőt elfogtak és a király udvarába hurcoltak. A király, még mindig jóindulatúan fővárosának püspöke iránt, elővezettette Simont, szemére vetette engedetlenségét és a nép felbujtogatását, s még egyszer megparancsolta neki, hogy hajtsa be a kívánt adókat a keresztényektől. Amikor Simon ismét ellenszegült, a király lemondott arról, hogy a kettős adót a püspök által hajtsa be, de megparancsolta neki, hogy imádjá a Napot és a tüzet. Simon megtagadta, hogy a tüzet imádjá, hiszen olyan mulandó, a Napnak pedig sem tudása, sem értelme nincs. Miután visszavitték a börtönbe a sok elfogott keresztényhez, kintartásra buzdította őket, majd egész éjszaka együtt imádkoztak; tudták ugyanis, hogy közel a végük. Tekintettel arra a régi barátságra, amely Sapurt Simonhoz fűzte, Sapur még egy utolsó kísérletet tett: Simon csak egyetlen alkalommal imádjá a Napot, s így megmenti az

életét. Hiábavaló volt. A mágusok készítésére Simont és a vele együtt elfogott keresztényeket halálra ítélték. Így hát Simon az elítéltek élén vonult a vesztőhelyre, imádkozott és a Szentírás szavaival bátorította társait, mialatt a hóhérok teljesítették kötelességüket. Simon és két idős pap, Channania és Abdhaikla volt az utolsó. Amikor Channaniát levetkőztették a kivégzéshez, „a teste remegett, a lelke azonban nem”. Pusztai, egy tekintélyes férfi, aki jelen volt a kivégzéseknél, látta ezt, és így szólt hozzá: „Ne félj! Hunyd be a szemedet egy pillanatra, és meglátod Krisztus világosságát!” Pusztait rögtön letartóztatták és a király elé vitték. Simon utolsó imádságában áldást kért üldözőire, nyája híveire és arra a helyre, ahol méltók lettek a vértanúhalálra. Ezután ő is meghalt, mégpedig – mint a tudósítás közli – nagypénteken a kilencedik órában.

CANTERBURY SZENT ANZELM

Április 21.

*Aosta, 1033. +Canterbury, 1109. április 21.

Anzelm 1033-ban a felső-itáliai Aosta városában született. Anyja, Ermenburga a Savoyai nemességből származott, apja, Gundolf lombard volt. Szülővárosában nevelkedett, ahol mintegy 1056-ig töltötte fiatalságát. Elég korán hajlamot mutatott a szerzetesi életre. Miután meghalt édesanyja, akit nagyon szeretett, összeveszett apjával, és egyszer s mindenkorra elhagyta Aostát. A következő három évben nyughatatlan vándoréletet élt Franciaországban, ennek részleteit azonban nem ismerjük. Lanfranc beci prior és későbbi canterburyi érsek tudományos tekintélye a normandiai Bec kolostorába vonzotta, valószínűleg 1059-ben. Vezetése alatt rendkívüli szorgalommal mélyedt el a tanulmányokban. Egy ideig bizonytalankodott hivatása felől, azután 1060-ban szerzetes lett Becben. Lanfranc utódként 1063-ban átvette a priori hivatalát, 1078-ban pedig apát lett.

Legkorábbi írásai: első ránk maradt levelei, legtöbb imádsága és elmélkedése az 1070--1078 közötti évekből származnak. Irodalmi munkássága ebben az időben az Isten lényegéről és létezéséről írott két értekezésében érte el tetőpontját: a Monologionban és a Proszlogionban. E művek Anzelm teljesen érett filozófiáját tartalmazzák, egyebek mellett az ún. ontológiai istenérv első megfogalmazását, kissé eltérő formában attól, amint később Descartes által ismertté vált. Azután sorban olyan művek következtek, amelyekben Anzelm az igazság, az igazságosság és a szabadság közötti viszonyt kutatta, továbbá egy logikai bevezetés, amely erősen Arisztotelész filozófiájára hagyatkozik.

Mindezekben a művekben Anzelm gondosan kerülte, hogy a vitatott kérdésekben állást foglaljon. Teológiai bizonyításmódja kihívta Lanfranc bírálatát, tudniillik nem idézte az egyházatyákat, sem az elismert tanítókat. A Proszlogion érvelését Gaunilo marmoutiers-i szerzetes udvariasan, de határozottan megcáfolta. 1090-ben Anzelmet belekeverték abba a vitába, amely egy Roscelin nevű compiegne-i kanonok körül támadt. Roscelin azt állította, hogy Lanfranc és Anzelm támogatta a Szentháromságról vallott (eretnek) nézeteit. Anzelm egy, a beauvais-i püspökhöz intézett levélben védekezett, s nekilátott, hogy részletesen kifejtse hitét. Ezt sok késedelmeskedés után csak 1094-ben fejezte be, és De incarnatione Verbi (Az Ige megtestesülése) címen II. Orbán pápának ajánlotta.

Lanfranc 1089-ben bekövetkezett halála óta a canterburyi püspöki szék üres volt. 1093-ban Anzelmet hívták meg Canterburybe érseknek. Ezután az Anglia királyaival vívott kemény harcok évei következtek. II. Vilmos Anzelm minden reformtörekvését gáncsolta, és vonakodott II. Orbán pápa elismerésétől. Magatartása már 1097-ben arra kényszerítette Anzelmet, hogy Rómába utazzon. Ekkor következett első száműzetése: csak 1100-ban térhetett vissza Angliába. Amikor érvényesíteni akarta a pápai rendeletet a hűbéri eskü és a laikus investitúra ügyében, összeütközésbe került az új uralkodóval, I. Henrikkel. 1103-ban újból száműzték. Anzelm számkivetettsége és küzdelmei csak akkor értek véget, amikor II. Paszkál pápa és I. Henrik király megegyezésre jutott. Az egyezség érvényben tartotta a laikus investitúra tilalmát, de megengedte, hogy az egyháziak továbbra is hűbéresküt tegyenek laikusok kezébe. Anzelm, aki a pápai tekintély előtt készségesen meghajolt, ezekben a harcokban az alapvető elvi kérdésekben rendíthetetlen szilárdságot tanúsított, a gyakorlati részletekben azonban hajlékony volt.

Néhány jelentős teológiai munkája e harcok zajában született. A legjelentősebb köztük a *Cur Deus homo* (Miért lett emberré az Isten?). 1098 októberében a bári zsinaton nagy figyelmet keltett *De processione Spiritus Sancti* (A Szentlélek eredése) c. beszéde. Utolsó három évét nyugalomban és békében töltötte Angliában, s 1109-ben halt meg.

Kortársaira igen nagy hatást gyakorolt leveleivel, imádságaival és beszélgetéseivel, amelyeket életrajzírója, Eadmer jegyzett föl. Anzelm imádságai misztikus bensőségükkel és mélységükkel jól érzékeltetik a szakítást a karoling kor józan és visszafogott imaformáival, és már a késő középkor személyes és hangsúlyozottan érzelmi jámborságára utalnak. Levelei szintén jellemének szenvedélyes és érzelmes oldaláról árulkodnak, s ez éles ellentétben áll teológiai spekulációinak értelmi élességével. Különösen korai levelei mutatják készségét a természetfölöttiekkel való bensőséges barátságra, amely a 12. századi monasztikus lelkeség egyik jellemző vonása. Sohasem volt boldogabb, mint beci prior korában, ahol hasonló gondolkodású tanítványok csapatát gyűjthette maga köré, és velük lelki és hittudományi kérdésekről vitatkozhatott. Sok minden bizonyítja ezeknek a beszélgetéseknek szívélyességét és eredetiségét, s egyúttal Anzelm képességét arra, hogy szellemi igazságokat képszerű hasonlatokkal fejezzen ki.

Anzelmot gyakran a skolasztika atyjaként emlegetik. Ez a megnevezés azonban csak szűk korlátok között illik rá. Először is nem a világi iskolák és egyetemek világában élt, holott ezek jelentették a skolasztikus teológia bölcsőjét. Anzelm legtöbb munkáját szerzetes barátainak írta, hogy választ adjon konkrét kérdéseikre. Gyakran alkalmazta a dialógus-formát. Minden egyes értekezésének csak egyetlen fontos kérdés volt a tárgya; nem állt szándékában, hogy az egész hittudományt rendszeresen földolgozza. Nagyon fontos a módszere: feltűnő ellentétben a késő középkori teológusok módszerével szinte teljesen lemond a tekintélyek idézéséről. Mégis mindezen különbségek ellenére Anzelm gondolkodásmódja sokban érintkezik a skolasztikus teológia szellemével: bátran hozzányúl az alapvető problémákhoz; meg van győződve, hogy a dogmatikai igazságokat értelemmel meg lehet érteni; kész hagyományos megoldási kísérleteket elvetni, és régi igazságokat új, nemegyszer meglepően új nyelven kifejezni; módszer és célkitűzés szempontjából minden munkája egységes. Ezek a vonások inkább a skolasztika hittudósai közé sorolják őt.

Az is igaz, hogy fő gondolatait a halálát követő első két évszázadban nem találták általános elismerésre. Duns Scotus előtt alig volt jelentős híve istenérvének. Éppen így nem fogadták el jellemző irvelését arról sem, hogy Isten megtestesülése szükségszerű volt, jóllehet nagy hatással volt e téma későbbi megvitatására. Anzelm, a hittudós és lelki író megbecsülése csak a 14. században vált általánossá.

A harc, amelyet Anzelmnek mint érseknek kellett megvívni az angol egyház szabadságáért, azzal a következménnyel járt, hogy a jellemére és életszentségére vonatkozó vélemények nagyon eltértek egymástól – még Canterbury szerzetesei között is. Az egyik párt, amelyet barátja és későbbi életrajzírója Eadmer vezetett, szilárdan meg volt győződve szentségéről, s ennek bizonyítására csodákat sorolt föl. A másik tábor azon a véleményen volt, hogy Anzelm elmulasztotta a canterburyi egyház jogainak megvédését, és csodatévő erejét kétségbe vonta. Lassan, ám biztosan növekedett szentségének elismerése. 1163-ban Becket Tamás érsek megkezdte a szentté avatási eljárás előkészítő vizsgálatait. Amikor azonban Becket száműzetésbe kényszerült, az ügy feledésbe merült. 1494-ben kudarcra jutott egy másik kísérlet is. Végül 1720-ban Anzelmot egyháztanítóvá emelték, anélkül, hogy – tudomásunk szerint – szentté avatták volna.

Bár Anzelm sohasem volt népszerű szent, kortársait megragadta – és még most is hat azokra, akik műveit olvassák – teológiai látásának szépségével és világosságával, imádságainak hatásos ékesszólásával és vonzó jellemével. Nem alaptalanul mondta róla egyik tanítványa, hogy ő volt „korának legszeretreméltóbb embere az egész földön”.

Ünnepét a római naptárba 1688-ban vették föl, április 21-re.

Anzelm személyiségének sugárzó erejéről a következőket beszélük:

Miután Canterbury érseke lett, a királlyal folytatott viták miatt szükségesnek látta, hogy a pápát fölkeresse. A hosszas utazás nem volt veszélytelen. Így Anzelmen rajtaütött egy rablólovag, aki lovascsapatával megleste és ki akarta fosztani. De az érsek alakja és tekintete olyan hatással volt rá, hogy elfelejtett bármit is követelni tőle, sőt letérdelt és áldását kérte. Azután cinkosaihoz fordult, és ezt mondta nekik: „Nem tehettem mást. Úgy éreztem magam, mintha nem emberrel, hanem angyallal álltam volna szemtől-szemben.”

Anzelmnek pusztá megpillantása tisztelettel töltötte el az embereket. Pedig utazás közben ritkán fedte föl kilétét.

A király ellenséges viselkedése kényszerítette a lyoni száműzetésre. Akkor történt, hogy egyik útítársa Vasas Szent Péter ünnepének vigiliáján (Vasas Szent Pétert augusztus 1-én ünnepelték) álmodott. Barátságos tekintetű ifjú állt előtte, és azt mondta neki: „Akarsz újságot hallani?” A pap azt válaszolta: „Nagyon szívesen.” „Nos, halljad hát: a harc Anzelm és Vilmos király közt véget ért.” A következő éjszaka egy másik papnak egy láthatatlan kéz papírdarabkát nyomott a markába, miközben zsoldozott. Rátékingetett és azt olvasta: Vilmos király halott. A következő napon megérkezett a hír: Vilmos királyt halálos baleset érte

vadászaton a hampshire-i erdőben. Egy ismeretlen kéz által kilőtt nyíl szíven találta. A püspök ellensége elnyerte ítéletét. Anzelm pedig a hír hallatára keservesen sírt.

Istenünk, aki Szent Anzelmnak megengedted, hogy kutassa és hirdesse bölcsességed mélységeit, kérünk, küldd a hitet értelmünk segítségére, hogy amit hinnünk parancsolsz, annak szívünk érezze édességét!

PARZHAMI SZENT KONRÁD kapucinus testvér

Április 21.

*Parzham, 1818. december 22. +Altötting, 1894. április 21.

„A jó Isten nem hagy el engem; fenntartott egy helyet a számomra” – így vigasztalta magát Johannes Birndorfer parasztfiú, a későbbi Konrád testvér, amikor egy kolostorba való felvételi kérelmére ismételt elutasító választ kapott. Húszévesen csak rövid ideje foglalkozott azzal a gondolattal, hogy lehet még pap belőle. Az ő helyében mindenki más hallgatott volna testvérei rábeszélésére, és átvette volna szülei gazdaságát, amely a legtekintélyesebbek közé tartozott a Rottalban. Sokkal jelentősebbnek tartotta azonban János azt a bensejében szóló hangot, hogy Isten teljesen magának akarja. Az a hely, amelyet Isten gondviselése „fenntartott” a számára, az altöttingi Szent Anna-kolostor sokak által látogatott portája volt. Hogy harmincévesen még felvették a kapucinusokhoz, lelkivezetője közbenjárásának köszönhető.

Már gyermekként vonzódott Istenhez: legkedvesebb az volt számára, ha imádkozhatott. Iskolába menet a rózsafüzért imádkozta, és más gyerekeket is meg tudott nyerni ennek. Minél idősebb lett, annál jobban növekedett az imádság iránti szeretete is. Bárhol tartózkodott, gondolatai a mindenütt jelenlévő Istennél voltak, s egyre jobban hozzákapcsolta a szeretet. Ha esténként becsukta maga mögött kis szobájának ajtaját, tüstént eltűnt minden fáradsága, és csak úgy röpködtek az órák Istennel folytatott beszélgetése közben. A reggel gyakran úgy találta, hogy egyetlen pillanatra sem tért nyugovóra.

Vasárnapja teljesen Istené volt. Hogy egy második misén is részt vehessen, már hajnalban útra kelt Griesbachba a korai misére, a másodikat a wengi plébániatemplomban ünnepelte, vecseryére pedig gyakran Birnbachba ment, s ott még két órát imádságban töltött a szentségház előtt. Hogy eközben négy- vagy ötórás utat is meg kellett tennie, nem számított nála.

Az öt óra járásnyira lévő Aigenben egy zarándoklata alkalmával huszonkét éves korában ismerte meg lelkivezetőjét, Dullinger Beneficiat atyát. Hetente vagy kéthetente megtette a hozzá vezető utat, hogy gyónjon, részt vegyen a szentmisén, áldozzon és jó tanácsot kérjen. Már éjjel egy órakor felkelt,

szakadó eső, nagy hó vagy jeges út sem gátolta. Tízórás gyaloglása közben állandóan imádkozott. Amikor késő délután hazaérkezett, még éhgyomorral volt. Egy rövid felfrissülés után visszavonult kis szobájába, hogy imádkozzék vagy egy lelki könyvet vegyen a kezébe. Aigeni útjaihoz kilenc évig, kolostorba lépéséig ragaszkodott.

Télen, amikor a gazdasági munka megengedte, csaknem rendszeresen látogatta a hétköznapi szentmiséket Wengben vagy Sankt Wolfgangban. Ha hóolvadáskor vagy erős zápor után az utat víz árasztotta el, érhetett akár a térdéig is, átgázolt rajta. Buzgóságában már fél négy körül a templomba ment, és térdelve, imádkozva várakozott a kapu előtt a kinyitására.

Az egyébként befelé forduló Konrád lelkesülten tudott beszélni az Eucharisziáról. Szentmise alkalmával a Golgotára képzelte magát, az Úr kínhalála megelevenedett a szeme előtt. Ilyenkor gyűjtött erőt magának, hogy megfeszített Urát követhesse az elkövetkező napokon.

Az Eucharisztia titka volt jámborságának középpontja és forrása. Már hétévesen a szentáldozáshoz járulhatott. Ahhoz a szándékához, hogy minden vasárnap áldozik, kolostorba lépéséig hú maradt, s ez nagy ritkaságnak számított akkoriban. A kolostorban nem elégedett meg azzal, hogy az akkori szokás szerint hetente három-négyszer járuljon csak az Úr asztalához. Szívének nagy tisztasága és rendkívüli vágya az Eucharisztia tápláléka után arra indították feljebbvalóit, hogy kivételt tegyenek vele. Hogy a feltűnést elkerüljék, ezeken a napokon a kolostori közösség felkeltét megelőzően, már fél ötkor a szentáldozáshoz járulhatott. Hálából ezért a kegyelemért, amelyben harminckilenc éven át részesült, Konrád már három órától kezdve a szentségház előtt térdelt.

Negyven éven át látta el Konrád az altöttingi Szent Anna-kolostor kapusi szolgálatát. Nemcsak az imádságban való buzgósága, hanem a zarándokok, vándorok és szegények iránti szolgálatkészsége és áldozatos szeretete is fáradhatatlan volt. Minden szabad pillanatában az úgynevezett Elek-cellába, a kolostor lépcsője alatti sötét és szűk helyiségbe ment, ahonnan rá lehetett látni a tabernákulumra. Ha este elcsendesedett a porta élete, sok órát töltött el még itt az éjszakába nyúlóan. Szerzetességének első harminc éve alatt alvását két-három órára korlátozta.

A kolostor kapujánál végzett szolgálatát ekként dicsőítette Pacelli bíboros, németországi nuncius, a későbbi XII. Pius pápa: „Isten szolgája egyben az emberek, rendtársai és a nép szolgája is lett. Az altöttingi kapus anélkül, hogy pap, teológus vagy igehirdető lett volna, a szeretet apostolává vált. Megszentelődésének útja persze érdes és kemény volt: a vezeklés útja, a kereszt szegénységének az útja. Konrádban, a hit, a hűséges kötelelességteljesítés és keresztény felebaráti szeretet e hősében hiába keresitek más szentek csodálatos nagy tetteit, amelyekre ámulva figyel fel a világ. Meglátjátok azonban benne a szent remeték jámborsága mellett az erénynek azt a hősiességét, amely nem marad el a nagy szenteknek Krisztus Egyházában végzett tevékeny élete mögött.”

Konrád 1894. április 21-én halt meg Altöttingben. 1930-ban boldoggá, 1934. május 20-án szentté avatták.

Április 23.

BOLDOG ASSISI EGYED szerzetes

Április 23.

+Monteripidói remeteség, 1262. április 22.

Boldog Egyed testvér életét csak attól az időtől kezdve ismerjük, amikor elhatározta, hogy Szent Ferenc (lásd: A szentek élete, 566. o.) követője lesz. A legenda minden korábbi eseményt homályban hagy. Lehetséges, hogy előzően favágó volt. Szerzetesként mindenesetre gyakran végezte ezt a munkát. Feltehetően korán hozzászólt a nehéz munkához. Bizonyosnak látszik, hogy elpusztíthatatlanul egészséges volt. Egyszer azt mondta Szent Ferencről: „Csak egy dolog nem adatott meg neki: az erős test. Ha ugyanis olyan test állt volna rendelkezésére, mint az enyém, ennyire teljesítőképes, kétségtelenül bejárta volna a világ legtávolabbi zugait is.”

Egyed hallott már arról, hogyan csatlakozott Ferenchez első társa, Boldog Quintavallei Bernát. Nagyon mélyen hatott rá, hogy Bernát szó szerint teljesítette az Evangéliumot, és minden tulajdonát eladta, az árát pedig széosztotta Assisi szegényei között. További két férfi is csatlakozott Ferenchez. Egyed Isten felszólításának fogta fel, hogy ez a hír eljutott hozzá. Haladéktalanul Assisibe ment, s ott megtalálta Ferencet. „Hozzátok akarok tartozni Isten iránti szeretetből” – így kérte Ferencet. Az meglátta a kérelében akaratának tisztaságát, és ezekkel a szavakkal mutatta be társainak: „Egy jó testvért küldött hozzánk az Úr”.

A kis közösség előtt ott állt az Úr igéje: „Ha tökéletes akarsz lenni, add el, amid van, az árát oszd szét a szegények között... Aztán jöjj és kövess engem!” (Mt 19, 21.) Ferenc drámai cselekedetével a püspök előtt lemondott gazdag örökségéről. Quintavallei Bernát is látványosan lépett a szegénység útjára. Egyednél egyszerűbben ment minden, mert ruházatán kívül nem volt semmije. Ferenc magával vitte Assisibe, hogy a városban csuhát kerítsen számára a beöltözéshez. Útjuk közben alamizsnát kért egy szegény asszony. Ferenc Egyedhez fordult: „Adjuk oda neki a köpenyedet!” Örömmel ajándékozta oda Egyed köpenyét a koldusasszonynak. Maga is szegény volt; amit ajándékozni tudott, azzal nem segíthetett a nép szegénységén. De azt a keveset, amit el tudott ajándékozni, vidám szívvel adta. Még azon a napon beöltöztette őt Ferenc.

Egyed igen nagyra becsülte Szent Ferencet. Az első társak Ferenchez való viszonya azért mégis más volt, mint azoké, akik később érkeztek a Szent közösségébe. A rend egyik történetírója mondta az első társakról – s ez Egyedre is vonatkozik –, hogy Ferenc kíséretét alkották, a rendi család azonban velük még nem jött létre valójában: „Első társai bizonyára alig voltak a fiai. Olyanok voltak, mint a testvérei, társai a legesztelenebb kalandban”. Első társai a később jövőknél erősebben magukra és saját döntésükre voltak utalva. Jellemző továbbá, hogy Egyed (mint még néhányan az első testvérek közül) később teljesen elhagyta a tevékeny életet, és szemlélődőként visszavonult egy remeteségbe. Ezzel azonban semmi esetre sem szakadt el a maga útját járva Szent Ferenc rendjétől, hanem olyan életformát választott, amelyet a ferences élet első időszakában egy másik lehetőségnek ismertek el az apostoli tevékenység mellett. Talán felismerte Egyed, hogy a prédikálást hosszú távon mégiscsak a rend papjainak kell végezniük, ezért vonult vissza.

Még nem sok ideje volt a kisebb testvérek közösségében, amikor Ferenc apostoli vándorútra küldte ki a világba. Úgy látszik, mintha Egyed nagy örömmel köszöntötte volna, hogy szembekerül a világgal. Mint makkegészséges férfinak nem kellett félnie a vándorút fáradtságaitól. Útközben sokszor felajánlhatta erejét mások szolgálatára és segítésére. Segített az embereknek az olajbogyó-szüretelésben, friss forrásvizet vitt szét a városokban, és szolgálataiért csak a mindennapi kenyeret kérte alamizsnaképpen. Így jutott el a spanyolországi Compostellába, Szent Jakab apostol szentélyéhez. Amikor útközben egy szegény emberrel találkozott, részvétellel odaadta neki kámzsáját és tovább vándorolt; húsz nap múlva szerzett csak ismét másikat. Felkereste Szent Mihály arkangyal szentélyét is Bariban. Elfogta a vándorlási láz? Lehet, hogy az is szerepet játszott az első években. Nem várt-e azonban a világ Krisztus örömmézenetének hirdetőire? Nem kellett-e az Isten országát hirdetőknél szüntelenül a világot járniok, hogy az emberek szívében felkeltsék az Isten iránti szent nyugtalanságot? Egyed testvér vándoréveiről így szól a legrégebb legenda: „Ekként járta a világot, s arra ösztökölte a férfiakat és nőket, hogy féljék és szeressék az ég és föld Teremtőjét, s vezekeljének bűneikért.” Feltehetően Egyed volt az első ferences, aki a Szentföldön felkereste a szent helyeket. Ez 1215 körül lehetett.

Ferenc nagyra tartotta testvérét, Egyedet. A legenda ugyanis ezt közli: „Amikor utazásairól hazatért Szent Ferenchez, a Szent jól látta, hogy (Egyed) Isten és a jó példa embere. Efölötti örömeiben azt mondta: oda mehet, ahova akar. Egyed testvér mégis azt válaszolta, hogy nem akarja az életét ilyen laza engedelmisségben leélni. Erre Ferenc, megtérésének hatodik évében, elküldte egy remeteségbe, név szerint Fabrionéba (ma: Favarone), Perugia síkságára.” 1215-től 1219-ig maradt ott Egyed.

Amit Egyed átélhetett a favaronei remeteség kegyelmi istentalálkozásában, végül is a keresztyén merészségbe űzte: a Krisztusért való vértanúságot kereste. 1219/1220-ban Tuniszban volt, hogy

Mohamed követői között tegyen életével tanúságot Krisztusról. Vágya azonban nem teljesült. Bizonyára ez az élménye szólalt meg belőle, amikor egyszer ezt mondta: „Bilincs és vérhullatás nélkül is lehetünk vértanúk. A szent önátadásért, örömeért és vidámságért megérdemli az ember, hogy elnyerje a vértanúság jutalmát és koronáját.”

Egyed testvér életének csak kevés különleges eseményéről tudunk az 1220 és 1234 közti időből. Ezek azt mutatják, hogy nagyra becsülték. 1225 körül pl. clairvaux-i Miklós bíboros vendégül hívta asztalához. Ezek azonban életének mégiscsak mellékes eseményei voltak, s ő maga sem tartotta őket sokra. A legfontosabb az, ami 1226. december 22. és 1227. január 5. között történt. Ekkor maga Krisztus jelent meg neki. Testvéreinek észre kellett venniük, hogy istenélményben részesült. Többször is rákérdeztek, hogy titkát megtudják. Tudakolták tőle, hogy látomása olyan volt-e, mint Péter apostolé Róma kapui előtt, vagy Szent Ferencé stigmatizációja alkalmával. Egyed azonban megmagyarázta: „Valóban, mindegyik nagy dolog volt. De mások az Úr művei, és más az Úr személyesen.” Többet nem árult el. Ez a látomásos élménye azonban arra készítette, hogy teljesen hagyjon fel tevékeny életével, és csak szemlélődésnek szentelje magát. Kb. 1234-től haláláig, 1262. április 22-ig Perugia mellett a monteripidói remeteségben élt.

Egyed testvért „a nagy szemlélődés testvérének” nevezték. A szemlélődést feladatának fogta fel Isten országában. Tudta, hogy aki misztikus kegyelemben részesül, az maga is kegyelem és segítség mindazok számára, akik Isten országához tartoznak. Arra is oktatót mindenkit, hogy a kegyelemben való kitartás az első és voltaképpen hivatásunk. Ő maga ugyan nem írt, és feltehetően hosszabb beszédek sem tartott a lelki élet kérdéseiről; a hallgatást szerette. Akik azonban vele együtt éltek, megismerték annak nagy értékét, amit Egyed rövid mondatokban foglalt össze. Mondásait Arany szavak címen gyűjtötték össze. Ezekben a szavakban megérezhetjük az általa látott örök Ige visszhangját. Beszéde ezért igaz, telve van Isten bölcsességével, útmutató és gyakran kérlelhetetlenül világos. Amit Egyed a szemlélődésről és fokozatairól elmondott, fontos lett a szemlélődés elmélete számára. Szent Bonaventura (lásd: A szentek élete, 352. o.) átvette egyszerű testvérének fejtegetéseit, és helytállóbbaknak találta őket, mint amiket a szemlélődésről mondtak az olyan nagy teológusok, mint Clairvaux-i Szent Bernát (lásd: A szentek élete, 470. o.) és Szentviktori Richárd (+1173).

Egyed testvér magatartására jellemzőek szavai: „Isten ígéje nem hallgatójánál vagy hirdetőjénél, hanem végrehajtójánál van.” Csak aki valóban engedelmeskedik Isten szavának, emelkedhet fel a szemlélődésre; az embernek azonban nincs hatalma rajta, minden csak meg nem érdemelt kegyelem. Egyed testvér Arany szavai sokak számára lettek „áldást hozó lelki könyvvé”, amint már első másolói mondták ezekről a szavakról. Nem tudományos kifejezések, hanem egy tapasztalt lélek szavai vezetnek el az Istenben való helyesebb imádkozáshoz és élethez. Boldog Egyed tisztelete Perugiában és a ferencesek rendjében mindjárt halála után megkezdődött. VI. Pius pápa ezt a tiszteletet 1777-ben megerősítette és megengedte, hogy ünnepét évenként április 23-án üljék meg.

SZENT ADALBERT

Április 23.

*Libice (Kelet-Csehország), 956 körül +Tentikken (Danzig közelében), 997. április 23.

Adalbert kora a német-római szent birodalom fölemelkedésével és a keletnémet területek evangelizálásának kezdetével esik egybe. A germánok és a szlávok, a kereszténység és a pogányság közötti egyre gyakoribb összeütközések kora ez, bizonyos tekintetben a későbbi közép-európai feszültségeknek, a kelet-nyugat ellentétének előrevetett árnyéka és előíze.

Adalbert származásában is megjelenik ez a polaritás. Ereiben apja, a cseh Szlavnik fejedelem részéről szláv, anyja, Adilburg részéről pedig szász, tehát germán vér folyt. A jó megjelenésű kis Vojtechet (így hívták) már származása miatt is kitűnő világi pályára szánták, de szellemi adottságai is jóval az átlag fölé emelték. Isten azonban áthúzta az emberi számításokat, mert nagyobb dolgot akart vele és képességeivel megvalósítani: magasztos apostoli hivatásra választotta ki. Súlyos betegséggel

látogatta meg tehát a fiút, s a szülők fölismerték a jelet: a gyermeket Isten lefoglalta magának, az ő szent szolgálatára kell tehát adni.

Így került a fölgyógyult fiú 972-ben a magdeburgi dóm jónevű iskolájába, hogy itt készüljön a papi hivatásra. Vallásosságával és okosságával kitűnt társai közül. Bértől vette föl az Adalbert nevet pártfogója, a magdeburgi érsek iránti tiszteletből. Az érsek halála után, 981-ben visszatért Prágába, ahol az első prágai püspök, Dietmar szentelte pappá. 983-ban, Dietmar halála után a püspökség alapítója, II. Boleszláv fejedelem, a papság és a nép egy akarattal Adalbertet választotta püspökévé. Daliás alakja, főnemesi származása, cseh nemzetisége, a társadalmi érintkezésben való jártassága, szelidsége és képzettsége mind-mind jó ajánlólevél volt számukra. II. Ottó császár is jóváhagyta a választást. Adalbert családi kapcsolatait (anyja I. Henrik rokona volt) és német műveltségét tekintve ez érthető is. Különben sem akart ellentmondani az általános óhajnak, hogy ti. a püspökségnek hazai gazdája legyen. Így a veronai birodalmi gyűlésen 983. február 22-én beiktatták őt. A mainzi érsek, Willigis szentelte püspökké még ugyanazon esztendő június 29-én.

Az otthoni fogadtatás örömmámorával szöges ellentétben állt a pásztor és a nyája között csakhamar megszülető feszültség. Adalbert befelé forduló természete, kolostor csendjére vágyódó lelke nem volt fölkészülve arra a küzdelemre és keménységre, melyet e félig civilizált és megtért nép vezetése, a sok pogány maradvány kiirtása (soknejűség, rabszolgatartás, varázslás, papok nőülése stb.) igényelt. Az állandó sikertelenségek, a hol innen, hol onnan fölbukkanó ellenállás megérlelték benne az elhatározást: 988-ban Rómába ment a pápához, s kérte, engedje őt zarándokként Jeruzsálembe, hogy ott szegényen és magányosan szolgálja az Urat. A montecassinói apát tanácsára változtatta meg a tervét, s lett bencés szerzetes 990-ben a Rómában fekvő aventinói görög kolostorban.

A csehek azonban a mainzi érsekkel szövetkezve ismét megostromolták kéréseikkel. A pápa és az apátja iránti engedelmességből Adalbert ismét Prágába készült. A római kolostorból magával vitte 12 társát, s megalapította velük a brenovi apátságot. Ez az apátság idővel igazi szellemi-lelki középponttá lett: sok püspököt, apátot, szerzetest adott Cseh-, Morva-, Lengyel- és Magyarországnak, számos misszionáriust küldött Oroszországba. Évszázadokon keresztül a keresztény vallás és kultúra sugárzó központja volt a nyugati szlávok számára. Adalbert már ezzel az egyetlen alapításával is kitörölhetetlenül beírta nevét Európa civilizációjának és hitterjesztésének történetébe.

Az otthoni állapotok azonban nemigen javultak. A sok ünnepélyes ígéretből nem lett semmi. Alig törődtek az egyházi előírásokkal (pl. menedékjoggal) és a lelkipásztorok erőfeszítéseivel. Adalbert akarva, nem akarva belekeveredett a szlávnikidák (saját családja) és a premyslidák közt dúló harcba. A békére és kiengesztelődésre törekvő püspök ismét föladta az egyenlőtlen harcot, s részben önként, részben kényszerítve, ismét elhagyta Prágát.

994–995-ben Magyarországon térített. Ő keresztelte és bértőlta meg többek között Szent Istvánt. Máig is ő az esztergomi egyházmegye védőszentje. 996-ban megint visszatért római kolostorába. Ez év májusában koronázták császárrá III. Ottót, akire mély benyomást tett Adalbert őszinte és komoly vallásossága, jámborsága. Barátok lettek.

Ismét kiragadták szerzetesi magányából: a pápa, a császár, az érsek erélyesen sürgette, hogy folytassa prágai tevékenységét. A bencés szerzetes számára szent volt az engedelmesség. Hazafelé menet elkísérte III. Ottót Németországba, és hosszabb ideig nála maradt Mainzban. Jelentős része volt a császár vallásos és politikai gondolkodásának formálásában; megnyerte őt a keleti misszió ügyének is. Útközben kapta a hírt, hogy legközelebbi rokonait Csehország hercege, II. Boleszláv kegyetlenül meggyilkoltatta. Látva, hogy a családja nyújtotta támogatás semmivé lett, s nemzetségének esküdt ellensége került hatalomra, az eredményes munkát teljesen reménytelennek tartotta. Úgy látta, hogy a Prágába vezető út lezárult előtte. Prága helyett tehát Lengyelországba ment, és megalapította Meseritz kolostorát. Chrobry Boleszláv fejedelem támogatta, hogy továbbutazhassék az északon élő balti törzsekhez (Pruzzi, Prussen, később Preussen = poroszok), akik még nem kerültek érintkezésbe a civilizált világgal, s pogányság, erkölcsi elvadultság uralkodott

közöttük. Adalbert 996/997 telén térített közöttük, de munkájának olyan leküzdhetetlen akadályai voltak, hogy úgy döntött, társaival együtt elhagyja a terméketlen ugart, és a litvánokhoz megy misszionálni. De mielőtt még elindulhatott volna, a pogányok egy lándzsával megölték: 997. április 23-án halt vértanúhalált Krisztusért a Nagat és az elbingi Weichsel közti Tentikkennél. Itt nyerte el ez a valóban szent élet a koronáját, a nagy célt, amely után ő is, mint minden tökéletességre törekvő keresztény, annyira vágyott.

A lengyel herceg kiváltotta testét a gyilkosoktól, és Gnieznóban temette el. Már 999-ben a szentek sorába iktatta őt Szilveszter pápa. Sokan elzarándokoltak csodatévő sírjához, többek között barátja, III. Ottó császár is (1000). A császár, élve az alkalommal, Gnieznót a szent iránti tiszteletből érsekséggé avatta. És ami életében nem adatott meg Adalbertnek, hogy Prágában otthont és békés nyugalmat találjon, azt megadta az utókor a földi maradványainak, melyeket 1030-ban vittek a csehek Prágába. Adalbert tisztelete azóta nőttön nő, s a prágaiak hazájuk védőszentjét tisztelik benne.

Mindenható, örökkévaló Isten, ki a mai napon Szent Adalbert püspököt, a te vértanúdat szenvedésének érdeméért szentjeid közé emeled, kérünk, add meg nekünk, hogy az ő példája nyomán mi is eljuthassunk az örök hazába!

Április 24.

(Angelo Ercole) Menni Benedek

*Milánó, 1841. +Dinan 1914. április 24.

Angelo Ercole Menni 1841 március 11-én született Milánóban. Az iskola befejezése után rövid ideig egy bankban dolgozott, majd 19 éves korában belépett Istenes Szent János által alapított Irgalmasrendbe, ahol szerzetesként a Benedek nevet vette fel. 1866-ban pappá szentelték, és 26 éves korában Spanyolországba küldték, hogy a szekularizáció miatt ott leengült rend helyreállítását elvégezze.

Benedek atya rendíthetetlen hitű ember volt, és ezt a hitét át tudta adni másoknak. Az ő vezetésével és energiáival a missziót sikeresen végrehajtották. 36 évet töltött Spanyolországban, Portugáliában, Mexikóban és ezalatt a rend teljesen újjászületett. Egyedül Spanyolországban 15 központot hozott létre, és igen sok hivatás született környezetében. A nők számára megalapította a Jézus Szent Szívének Irgalmas Nővérei Társaságát, amely ma önálló rend. Rövid ideig az Irgalmasrend általános főnökeként szolgált, és 1914 április 24-én halt meg, száműzetésben, Franciaországban.

1985-ben avatta őt boldoggá, 1999 november 21-én szentté II. János Pál pápa.

PELLETIER SZENT MÁRIA-EUFRÁZIA apáca, rendalapító

Április 24.

*Noirmoutier, 1796. július 31. +Angers, 1868. április 24.

A 19. század rendalapítónőinek többsége a nemességből vagy a paraszti környezetből származik. Mária-Eufrázia a kivételek közé tartozik: családja apai és anyai részről egyaránt polgári származású volt. Mint vendée-i földijeik nagyobb része, jámbor és jótékonykodó emberek voltak, szilárdan gyökereztek keresztény hagyományaikban. A vendée-i Sallans-ban laktak, amikor kitört a forradalom. A katolikus hit melletti nyílt kiállásuk miatt arra kényszerültek, hogy félrevonuljanak Noirmoutier szigetére. Itt született Róza-Virginia 1796. július 31-én. 1810 végén a család visszatért Sallans-ba, Róza-Virginia pedig Tours-ba küldték az „Association chrétienne” (Keresztény Társulat)

nevelőintézetébe. A leány már évek óta táplálta magában a szerzetesélet iránti vágyat; kívánsága egyre határozottabb formában vonzotta a Szeretetről nevezett Miasszonyunk Nővérei (Soeurs de Notre-Dame de la Charité) közé, akik Tours-ban menhelyet tartottak fenn. Ez a 17. században Eudes Szent János (lásd: A szentek élete, 467. o.) által alapított kongregáció mindenekelőtt a bűnbánó nők, bűnbeesettek és árvák közötti apostolkodásnak szentelte magát. Róza-Virginia terve környezetében élénk ellenállásra talált. Időközben elvesztette a szüleit; gyámja minden formában megtagadta a szerzetbe lépéshez az engedélyt. 1814 őszén végre mégis engedett azzal a feltétellel, hogy nem tesz fogadalmat nagykorúsága előtt.

1814-ben Róza-Virginia belépett „A keresztény Szeretetről nevezett Miasszonyunk Nővérei”-hez, 1815. szeptember 6-án beöltözött, majd 1817. szeptember 9-én „Szent Eufráziáról nevezett Mária” néven fogadalmat tett. Az a ház, amelybe belépett, nem tartozott a legjobbak közé: a kevés, többnyire idős nővér teljesen a forradalom bénító ijedtségének a hatása alatt élt. Az utánpótlás hiányzott, a bűnbánók közti apostolkodás pedig nagyon nehéznek mutatkozott, mert csak kevés képzett munkatársuk volt. Mária-Eufrázia nővért csakhamar újoncmesternővé nevezték ki, és mint ilyen erős tekintélyt szerzett, amely a belőle áradó természetfölötti kisugárzáson nyugodott. Mélységes alázatossága ellenére természetes és természetfölötti adottságai gyorsan az egész közösség középpontjává tették. Már 1825. május 26-án – nem tekintve fiatalágát, a szükséges felmentéssel – főnöknővé választották.

Erőteljes vérmérséklete az addig hiányzó életerővel töltötte el a menhelyet; a ház vonzóereje megnőtt, és sok fiatal lány kérte felvételét a kongregációba. Mária-Eufráziát felkarolta és támogatta a papság és a város művelt lakossága. Egyik első önálló létesítménye a Magdolnák szemlélődő életet élő közössége volt; a bűnbánókból toborozta őket. Hasonló jellegű korábbi kísérletei, amelyeket más menhelyeken valósított meg, csak nagyon mérsékelt eredményekkel jártak. Mária-Eufrázia anya megértette: ha célhoz akar jutni, a legnagyobb mértékű követelményt kell velük szemben támasztania. A Magdolnákat, akik a Kármel regulája szerint éltek, teljesen elválasztotta a többi háztól; a siker teljes lett. Még előkelőbb családokból való, feddhetetlen életű fiatal lányok is beléptek a Magdolnákhöz.

A nővérek száma olyan mértékben nőtt, hogy más települések alapítására is kellett gondolnia. 1829 májusában azt a javaslatot terjesztették a főnöknő anyára, hogy Angers-ben alapítson menhelyet. A helyi körülmények gondos vizsgálata alapján már júniusban meg is érkezett ide néhány nővér kíséretében. Az első idők nagy anyagi nehézségeit sikerült csökkenteni egy barátjának, de Neuville úrnak önzetlen segítségével, aki megingathatatlan nagylelkűséggel egész vagyonát ennek az intézetnek áldozta. A legsürgősebb kérdések megoldása után Mária-Eufrázia anya visszatért Tours-ba, mert főnöknői hivatalának hatéves ideje a végéhez közeledett. 1831-ben az angers-i ház főnöknőjévé nevezték ki; az ugyanis addig alig fejlődött valamit. Mihelyt Mária-Eufrázia odament, megváltozott ez az állapot. A nővéreket, a bűnbánókat, a Magdolnákat és az árva gyermekeket külön közösségekbe fogta össze; később még más osztályokat is csatolt hozzájuk: a „megőrzötteket”, a „megszabadultakat” és a „beavatottakat”. Ez utóbbiak e kori bűnbánó nők voltak, akik vonzódtak a szerzetesi élethez, de nem merték vállalni a Magdolnák szigorú életmódját. Számos novícia áramlott hozzá. Egyikük, egy fiatal özvegy, Cesbron de la Roche vagyonával, kapcsolataival és képességeivel felbecsülhetetlen támaszt jelentett a főnöknő számára.

A Le Mans-i új alapítás 1833 áprilisában a főnöknőt belesodorta első vitájába. Mindaddig a menhelyek teljesen függetlenek voltak egymástól, s ez a helyzet súlyos hátrányokkal járt. Mária-Eufrázia anya elhatározta, hogy az angers-i házat rendi szervezet központjává teszi, s a jövő mutatja majd meg, hogy helyes volt-e ez az elgondolás. Ez a döntése először is a többi menhely részéről támasztott nehézségeket; szemére vetették ugyanis, hogy idegen jogokhoz akar nyúlni, a maga számára pedig tekintélyen alapuló helyzetet kíván teremteni. Évekig tartó vitára került sor az eudista atyákkal, s nézeteltérése támadt a tours-i érsekkel is. Eközben az angers-i püspök támogatásával sikerült két új alapítást életre hívnia Poitiers-ban és Grenobleban. 1834-ben egy új incidens a Le Mans-i ház elszakadásához vezetett. A főnöknő anyára fordult, a jámbor Carlo Odescalchi

(1786--1841) bíborshoz, aki jóindulattal viseltetett iránta. Egy 1835. január 16-án kiadott szentszéki dekrétum szerint Angers lett a központja a Jó Pásztor Szeretetéről nevezett Miasszonyunk nővérei kongregációjának, amelynek védnökévé hamarosan kinevezték Odescalchi bíborost. Az új alapítások tovább szaporodtak, és a főnöknőt állandó utazásra kényszerítették, útjait azonban májbaja egyre nehezebbé tette. A kongregáció 1841-ben már huszonhat házat számlált Franciaországban, Belgiumban, Németországban, Angliában és Itáliában.

A főnöknő anya utolsó éveit is beárnyékolta még egy hosszan elnyúló vita. 1841-ben msgr. Angebault, egy makacs breton és megrögzött gallikán lett Angers püspöke. Az a tudat, hogy egyházmegyéjében olyan kongregációt kell megtűrnie, amelyet egy római bíboros vezet, elviselhetetlennek tűnt számára; önmagát akarta általános szuperiorként elismertetni. Szűnni nem akaró viszálykodás tört ki, mely még a főnöknő anya halála után is folytatódott.

1845. április 14-én megjelent egy római dekrétum, amely nem adott igazat a püspöknek. Ennek azután ideiglenesen nagyon hátrányos következményei lettek a kongregáció utánpótlására nézve. A főnöknő azonban folytatta utazásait és új alapításait. 1847 februárjában abban az örömben volt része, hogy Párizsban találkozott Barat Szent Magdolna- Zsófiával (lásd: 285. o.) és Boldog Javouhey Anna-Mária (lásd: 375. o.) anyával. 1852-ben a kormányzat hivatalosan elismerte kongregációját. Az alapítások növekvő száma miatt kongregációját öt tartományra osztotta, s mindegyiknek tartományi főnöknője és saját noviciátusa lett. A házak száma most már ötvenháromra emelkedett; közülük huszonnégy volt Franciaországon kívül.

1867 májusában egy tüdőgyulladás csaknem teljesen mozgásképtelenné tette. 1868. április 24-én halt meg nagy fájdalmak közepette, rákban. 1933. április 30-án boldoggá, 1940. május 2-án pedig szentté avatták.

SIGMARINGENI SZENT FIDÉL

Április 24.

*Sigmaringen, 1578. +Seewies, 1622. április 24.

Sigmaringeni Fidél nyugtalan és zavaros korban élt. A reformáció következtében kialakult a két hitvallási frontvonal „Unió” és „Liga” néven. Az Egyház helyzete Németországban reménytelennek látszott. A lakosság kétharmada az új hitet vallotta, s csak idő kérdése volt, hogy a maradék mikor követi.

„Hűségesen kitartani!”- így hangzott a katolikusok jelszava. Kitartásra buzdította 1612-ben a kapucinusok tartományfőnöke is a testvéreket: „A fenyegetésekkel és erőszakosságokkal nem törődve teljesítsük továbbra is kötelességünket prédikációval és keresztyén tanítással. Szorgalmazzuk állhatatosan és szünet nélkül az igaz Egyház kebelébe való visszatérést. Adná Isten, hogy olyan maradéktalan örömmel működneink, mint svájci testvéreink, akik (nem sokkal előbb) a ragály idején Krisztusért meghaltak.”

Ismerni kell a korabeli körülményeket, hogy értékelni tudjuk az ilyen magatartást. A leggonoszabb felekezeti csatározások kora volt ez; legfőbb színterük a szószék volt. Ugyanakkor a végsőkig elszántakat a korviszonyok arra készítették, hogy vértanúságért imádkozzanak.

A megosztott kereszténység ügye vezette Roy Márkus doktort – ahogyan Fidél atyát családi nevén hívták – a kapucinus rendbe. Elhatározása pillanatában még teljesen a kapucinus testvérek hősiességének a bűvöletében élt, amelyet az alig fél éve tombolt pestis idején tanúsítottak. Közülük sokan bátran föláltozták magukat a betegek szolgálatában.

Abból az 1612-es esztendőből, amelyben Fidél pappá szenteltette magát és belépett a rendbe, följegyzések maradtak ránk tollából Szeráfi áhítatgyakorlatok címen. Ezek az imádságok tanúsítják, hogy Fidél mennyire eltöltötte az újraegyesülés iránti elkötelezettség: „Könyörülj, irgalom jóságos Atyja – fohászokodj – ezen a világon, és vezesd vissza a hittől elvadult népeket az igazság ismeretére. Ne engedd, hogy Fiad vére haszontalan és gyümölcstelen maradjon. Uram, előttem siratom ezeket a

tőled távol álló testvéreimet; mennyire szeretnék mindnyájuk lelkével Benned hinni, mindnyájuk akaratával Téged szeretni, és mindnyájuk erejével szüntelenül Neked szolgálni!” Olyan korban, amikor a gyűlölet ördögi hatalmai uralkodtak, már csak a hősiesség szeretet hozhatott szabadulást. Ezért kérte Fidél ezt az erényt: „Ó édességes és jóságos Jézus, óvj meg attól, hogy akár csak egyetlen embert is megvessek, lenézzek, semmirevalónak tartsak, megalázzak vagy kerüljek, bármennyire is gyűlöl és üldöz engem. Ne túrd, hogy valaha is gyűlölet vagy csak keserű érzés is támadjon bennem ellene. És ne hagyj, hogy kételkedjem javulásában, amíg él.”

A hitszakadás átka nem véletlenül sújtotta a kereszténységet. Nagy mértékben bűnösök benne az Egyház fölszentelt szolgálói az Isten szolgálatában tanúsított hanyagságuk és bűnös életmódjuk révén. Csak az evangéliumi élet komoly vállalása hátrithatta el a szerencsétlenséget.

Sigmaringeni Fidél imádságos és vezeklő lelkületét úgy kell látnunk, mint engesztelést a szakadásban való bűnrészességért, s váltságdíjat a jövődjéért újraegyesülésért. Egyik szerzetestestvére, János atya, aki a szentté avatási perben tanúskodott, így vall Fidél imaéletéről: „Az élet minden helyzetében Istenhez szállt imája, hőségben és hidegben, éhezve és szomjazva, veszedelmekben és küzdelmekben, akár a kolostorban tartózkodott, akár azon kívül.” A rendben szokásos imaidők nem voltak számára elegendőek. A matutinumhoz, amely az elmélkedéssel együtt éjfél-től két óráig tartott, még egy órányi imát csatolt. Reggel öt órakor mégis ő volt az első a karban. Nagyon komolyan készült a prédikálásra, az eredményt azonban teljesen a kegyelemtől várta. Ezért minden prédikációja előtt és után egy-egy órát könyörgő imában töltött. És ezzel együtt meg volt győződve, hogy tartozik a kegyelemnek azzal, hogy erejét a végsőig az apostoli tevékenységnek szentelje.

Apostoli életének és vértanúságának legbensőbb forrása az Eucharisztia titka volt. Ismerte az Úr szavát, hogy a búzaszemnek meg kell halnia, ha termést akar hozni. Ezért a legnagyobb kegyelemnek tartotta, ha Isten arra méltatja, hogy vértanúsággal része legyen az Úr szenvedésében. Nem múlt el nap anélkül, hogy meg ne emlékezett volna az Úr áldozati haláláról, és ne kérte volna magának ezt a kegyelmet. Amikor tehát elindult a graubündeni misszióra, ezt mondta: „Kész vagyok meghalni az igaz hitért, amelynek hirdetésére most elindulok. És bár méltatlannak kell tartanom magamat a vértanúság koronájára, mégis bizonyosan tudom, hogy az Úr már elkészítette azt nekem.”

Halála előtt néhány nappal ezt kérdezte tőle kísérője, János atya: „Mit csináljunk, ha ránk támadnak a parasztok?” Fidél így válaszolt: „Semmi mást, mint amit a többi vértanúk tettek: készséges és vidám szívvel elfogadjuk a halált.”

1622. április 23-án Graubündenben a seewiesi református parasztok küldöttsége jelent meg előtte, a Hitterjesztési Kongregáció által kirendelt misszió feje előtt, és meghívta, hogy prédikáljon nekik. Fidél átlátta szándékukat és így szólt kísérőjéhez: „Elmegyek, bár biztos vagyok benne, hogy rosszat forralnak ellenem.” Másnap alig kezdte meg Fidél páter prédikációját, a templom előtti térről lövöldözés zavarta meg. A lövések leterítették a kis létszámú osztrák őrséget, de a szónoknak szánt lövés célt tévesztett. Fidél, mielőtt elhagyta a templomot, az oltár lépcsőjén Isten oltalmába ajánlotta magát. Alig ért ki a szabadba, máris körülvette egy csapat, mintegy húsz férfi: „Beszélj, elfogadod-e a hitünket vagy nem?” Így válaszolt: „Én azért jöttem ide, hogy küzdjek a hamis hit ellen, és nem azért, hogy elfogadjam.” Amikor a tömeg ezt hallotta, nekiesett a védtelen embernek, és megölte.

A vértanúság kegyelméért végzett sok évi könyörgés tehát meghallgatásra talált. Néhány nappal korábban Fidél arról beszélt a kísérőjével, hogy naponta azért a kegyelemért imádkozik: ne bántsa meg Istent súlyos bűnnel, és a hit tanújaként halhasson meg.

Fidél 1746-ban avatták szentté, ünnepét 1771-ben vették föl a római naptárba, április 24-i dátummal.

Azt állítják Fidélről, hogy diák korában jól forgatta a kardot a vívópáston. Ügyvédként az egyszerű emberek igazáért vívott; kapucinus páterként pedig a szószéken és a szó fegyverével harcolt az evangélium szerint való igaz hitért, nem ritkán olyan energiával, hogy a lábainál a parasztok és a polgárok behúzták nyakukat, mintha zivatar verné őket.

Amikor Fidél egy prédikáció után az altdorfi plébánián tartózkodott, a bíró belépett az ajtón, és így kiáltott: „Páter, ha zsíros levest akar itt enni, akkor prédikáljon egy kicsit szelídebben!” Akkor Fidél, a derék sváb ember, nevetve így válaszolt: „Pár évvel ezelőtt történt. Ügyvéd voltam akkoriban az elzászi Ensisheimben. Akkor is beszélt nekem valaki zsíros levesről. Húzzam el a pört minél hosszabban, tanácsolták, akkor majd zsíros és kiadós lesz a levesem. Én akkor sem törődtem a leves zsírosságával, és ma sem törődöm. Te azonban, bíró, jobban tennéd, ha egy kicsit többet törődnél a magad lelkével, mint az én levesemmel!”

Páter Fidél prédikálása Graubündenben sok férfit és nőt térített vissza a katolikus hitre. Ezen fölindulva egy tekintélyes kálvinista, Gugelbergi Rudolf odament Fidélhez, és kihívta nyilvános vitára. Remélte, hogy meg tudja cáfolni. Fidél elfogadta a kihívást. Több órán át nagyszámú nép előtt támadták és védték az egymással ellenkező hittételeket. Rudolf végül annyira kifogyott fegyvereiből, hogy már nem tudott tisztességes választ adni. Még éjszaka elsietett egy kálvinista prédikátorhoz, elmondta neki a vita lefolyását, és megkérdezte, tudna-e új érveket, amikkel a kapucinust meg lehetne cáfolni. A prédikátor azonban csak üres szavakat, végül pedig csak szitkokat tudott a katolikus hit ellen fölhozni. Mivel Rudolf értelmes ember volt, a prédikátor fecsegése rávezette, mi is az igazság a hit dolgában. Restelkedve eddigi magatartásán másnap fölkereste Fidélt, nyilvánosan bocsánatot kért a kihívásért, és a katolikus hitre tért.

Istenünk, aki Szent Fidélt arra méltattad, hogy szeretetedben lángra gyúlva a hit terjesztéséért elnyerje a vértanúság pálmáját, kérünk, az ő közbenjárására engeddd, hogy a szeretetben gyökeret verjünk, és mi is megismerhessük Krisztus föltámadásának erejét!

SZENT GYÖRGY

Április 24.

a világegyházban április 23. +4. század

Amikor Györgyöt történelmi személyként fogadjuk el és méltatjuk, a Lydda Dioszpolisban (Palesztina) régtől meglévő kultuszának bizonyosságaira hivatkozva tesszük ezt. Ugyanakkor világosan elhatároljuk magunkat legendás szenvedéstörténetétől, amelynek eredete visszanyúlik az 5. század elejéig, és különféle változataival megtéveszti az utókor ítéletét.

Annyi történelmileg biztosnak tekinthető, hogy György a konstantini fordulat beköszöntése előtt halt vértanúhalált Krisztusért Lyddában. Tiszteletének rendkívüli elterjedtségével magyarázható, hogy vértanúsága körülményeit oly sok legendás elemmel tarkították.

A legeredetibbnek látszó passió-változatot állítólag a szent szolgája, Paszkratész mint szemtanú írta meg. Eszerint Dadianosz perzsa király volt az, aki szentünket üldözte. György Kappadókiából származó katonatiszt volt. Anyja hatására keresztény hitre tért, és a pogányságot támadta, ahol csak tudta. Dadianosz börtönében borzalmas kínzatosokat kellett elviselnie. A fogolynak maga Krisztus adta tudtára egy látomásban, hogy szenvedései 7 évig fognak tartani, és ezalatt háromszor meghal és föltámad. Egyéb halálos kínzatosokon kívül el kellett viselnie Györgynek, hogy egyszerre 60 szöveget verjenek a fejébe! Az elbeszélőnek nem az események történelmi visszaadása volt a szándéka, hanem annak épületes és vigasztaló bemutatása, hogy az Isten által óvott emberi életnek nem lehet ártani.

A tudósításoknak egy másik típusában Diocletianus császár játssza a szinte mitológiai Dadianosz szerepét. György itt is számos kínzást szenved el, de csak egyszer hal meg ebben az elbeszélésben. Ez a változat nyugaton terjedt el. Germán és szláv nyelveken is hamarosan kivirult a György-legenda, miközben számos csoda elbeszélését fogadta magába.

A kutatók néhány feltevést dolgoztak ki, hogy megmagyarázzák a legendát. A „mitológiai” magyarázat olyasféle alakokkal azonosította Györgyöt, mint Mithrasz, Perszeusz, Hórusz vagy Tammuz. A sárkányölő motívum, mely elsősorban a költészetet és az ikonográfiát ihlette meg, csak később született a György-legenda nyugati hagyományában. A legrégebb változatokból hiányzik, és

olyan szent-életrajzi klisének kell tartanunk, amelyet legalább harminc más szentnél megtalálunk. Egy másik értelmezés („történelmi”) úgy véli, hogy György alakjában a fél-ariánus kappadókiai György püspököt kell fölismernünk. Ez azonban ellentétben áll a György-tisztelet történetével, amely kimutathatóan Lydda-Dioszpoliszból ered. Amint sok ókori zarándok tudósít róla, már a korai időkben megmutatták itt György sírját.

Lydda neve nemsokára Georgiopoliszra változott, s volt egy Györgynek szentelt bazilikája. Szíriában a 4. századtól találunk György- templomokat, Egyiptomban mintegy 40 templom és kolostor, Ciprus szigetén pedig még hatvannál is több szentély viseli a nevét. Konstantinápolyban maga Konstantin építtetett templomot a szentnek.

A görög egyházban György Demeterrel, Prokópiossal és Theodorossal együtt a nagy katonaszentek közé tartozik, kiket gyakran a „nagyvértanúk” névvel illetnek, és teljes katonai díszben ábrázolnak. György volt a zászlótartó, és ebben a minőségben kiemelkedő helye van köztük.

Rómában már az 5. századtól volt saját temploma, Itália többi részében körülbelül egy évszázaddal későbbi tiszteletét lehet igazolni. Tours-i Szent Gergely azt állítja, hogy Galliában még ereklyéit is tisztelték, és a Merovingok ősatyjuknak tekintették. Mainzban Sidonius püspök építtetett a szentnek egy bazilikát, amelyre Venantius Fortunatus készített föliratot. Angliában és Skóciában már az angolszász időkben meglehetősen nagy tekintélye volt szentünknek. Meg kell azonban azt is állapítanunk, hogy György tisztelete Európában a középkorban volt a legerősebb: mint általában a lovagok oltalmazója és a zarándokok meg a német lovagrend védőszentje kiemelkedő helyen állt. Rövid ideig a Dardanellák is az ő nevét viselték.

Különösképpen nagy volt György tekintélye a középkori Angliában. Oroszlánszívű Richárdnak személyes védőszentje volt, és III. Henrik idejében az 1222. évi oxfordi nemzeti zsinaton az angol királyság oltalmazójává nyilvánították. A szigetországnak több mint 160 templomát szentelték Györgynek, s ünnepét kötelezővé tették. III. Eduárdtól ered az angol hadsereg csatakiáltása: „Szent Györggyel Angliáért!” Ő alapította a Szent György- vagy térdszalag-rendet (1348). A szent lovag tisztelete V. Henrik idejében érte el a csúcspontját, amikor a canterburyi érsek rendelkezése szerint Szent György ünnepe ugyanazt a liturgiai rangot kapta, mint a karácsony. A reformáció ellenére az anglikán egyház is megőrizte György iránti szeretetét. E tényt szemlélve nem jelentéktelen dolog, hogy századunk elején XIV. Benedek pápa Szent Györgyöt újból Anglia védőszentjének nyilvánította.

Szent György azonban a középkorban sem kizárólag a lovagi és nemesi rend szentje, hanem egyúttal az egész népé is mint segítőszent. Amennyivel csökkent a lovagi párviadalok megszűntével a népszerűsége, ugyanannyival növekedett is a sárkányölő motívumra épülő misztériumjátékok születésével. Egyszerre volt védőszentje a parasztnak, lovaiknak és állatállományuknak. A naptárban elfoglalt helye adta neki azt a feladatkört, hogy a tavaszkezdet számos ősi népszokását „megkeresztelje”. György pártfogását keresték továbbá a zsoldoskatonák és fegyverszállítók, a puskaművesek és a páncélnövők is. Mint olyan szentnek, aki oltalmába fogadott lovagokat, katonákat és parasztokat egyaránt, el kellett tőrníe, hogy nemcsak a harcos hit – vagy amit annak tartottak – veszedelmeiben kérték közbenjárását és segítségét, hanem olyan emberi bajokban is, amilyen a szifilisz, a kígyómarás, a pestis és a lepra.

Ünnepét Rómában 683 óta ülik április 23-án.

Noha a sárkányviadal motívuma csak a későbbi évszázadokban épült a György-legendába, kifejezi a keresztény meggyőződést, hogy a hit megszünteti a démonok uralmát, és a gonoszt minden alakjában legyőzi. Ilyen szemlélettel olvassunk el egy Szent Györgyről szóló részletet a *Legenda aurea*ból:

„Silena városa közelében volt egy tó, s abban lakott egy mérges sárkány. Már többször megfutamította a népet, amikor fegyveresen ellene vonult. Így hát a polgárok naponta két juhot adtak neki. Amikor a juhok megfogyatkoztak, megegyeztek, hogy naponta egy embert áldoznak a szörnynek. Sorsot vetettek, mely alól senki sem vonhatta ki magát. Amikor már a városnak szinte

minden ifja és leánya áldozatul esett, történt, hogy a sors a király leányára esett. A király jajveszékelt és megkísérelte, hogy leányát megóvja a nyomorúságos haláltól. A nép pedig rettegett, hogy mindnyájukat megöli a sárkány.

Könnyezve ment a leány a tóhoz. És akkor Szent György arra jött lóháton. Megkérdezte, mi baja van. A lány így válaszolt: »Jó ifjú, szállj gyorsan lovadra, és sietve fuss el innen!« – és elbeszélte neki mindent. Ő pedig ezt mondta: »Ne félj, segíteni fogok rajtad Krisztus nevében.« Még beszéltek, amikor a sárkány kiemelte fejét a tóból. A leány reszketett a félelemtől, György azonban lovára pattant, keresztet vetett magára, és szembevágott a sárkánnyal, amely rárontott. György nagy erővel megforgatta lándzsáját, Istennek ajánlotta magát, és olyan súlyos csapást mért a sárkányra, hogy az a földre zuhant. Akkor megparancsolta a leánynak, hogy a sárkány övét kösse a nyakára és vezesse be a városba. Az megtette és a sárkány úgy ment utána, mint egy szelíd kutya. A városban a nép rettenetesen megijedt, de György így szólt hozzájuk: »Ne rettegjétek, mert az Úristen küldött hozzátok, hogy megszabadítsalak benneteket ettől a sárkánytól. Ezért higgyetek Krisztusban, és keresztelkedjétek meg, akkor megölöm ezt a sárkányt.« Így hát a király és a nép megkeresztelkedett, György pedig kihúzta kardját, és megölte a sárkányt. Ugyanazon a helyen szép templomot építettek, és az oltárnál élő forrás fakadt, amely meggyógyított minden beteget, aki csak ivott belőle.»

Istenünk, hatalmat magasztaljuk, és alázattal kérünk, add, hogy Szent György olyan készséggel támogasson minket gyöngeségeinkben, amilyen készséges szívvel Fiadat követte szenvedése útján!

Április 25.

SZENT MÁRK EVANGÉLISTA

Április 25.

+Alexandria, 100 körül

Márk gyermek volt, amikor Keresztelő János föllépett és Jeruzsálemben az Úr Krisztus meghalt és föltámadt. A hagyomány úgy tudja, hogy a tanítványok közé tartozott. Az Apostolok Cselekedeteiből tudjuk róla a következőket:

Péter, miután csodálatosan kiszabadult Heródes börtönéből, „elment Máriának, a Márknak nevezett János anyjának házába, ahol sokan együtt voltak és imádkoztak”. Márk anyja özvegy lehetett, mert a férjéről soha nincs szó. Házát az első jeruzsálemi keresztények rendelkezésére bocsátotta. Pétert a háznép is jól ismerte, mert az ajtónálló szolgáló, Rodé a hangjáról ráismert (ApCsel 12,11–17).

Vannak tudósok, akik valószínűnek tartják, hogy ugyanebben a házban volt az utolsó vacsora, és itt készültek az Apostolok a Pünkösd ünnepére is. A Getszemáni-kert is Márk anyjái lehetett, így alhatott Márk az Úr elfogatásának éjjelén ebben a kertben. Amikor ugyanis az Urat elfogták, és minden tanítványa elmenekült, „egy ifjú követte, meztelen testét csak egy gyolcslepel fedte. Amikor meg akarták fogni, otthagya a gyolcsleplet, és meztelenül elfutott” (Mk 14,51–52). Ez a részlet magára a szerzőre, Márkra vall.

Ezek után érthető, hogy a föltámadás után Márk anyjának háza lett Péter szállása, s hogy az ifjú Márk az elsők között lehetett, akik Jeruzsálemben megkeresztelkedtek. Péter ezért mondhatja őt a fiának (1Pét 5,13).

Az Apostolok Cselekedeteiben három néven is találkozunk Márkkal: előfordult mint „Márknak nevezett János” (12,12.25), mint „János” (13,5.13) vagy egyszerűen mint „Márk” (15,39). Fölmerült emiatt a gyanú, hogy vajon nem két tanítványról van-e szó. E föltételezés szerint Márk Péter tanítványa, az evangélista, János pedig Pál tanítványa lett volna. A pontosabb vizsgálatok azonban kiderítették, hogy ugyanarról a személyről van szó mindhárom név esetében, s ugyanolyan kettős névvel állunk szemben, mint Saul-Pál és Simon-Péter nevénel. János a zsidó, Márk a görög neve annak a tanítványnak, aki három apostolnak is – Barnabásnak, Pálnak és Péternek – segítőtársa volt.

Kr. u. 44-ben, amikor Júdeában éhínség volt, az antiochiai egyház a jeruzsálemiek segítségére sietett, s Pál és Barnabás hozta az adományt. Nyilvánvalóan Márk anyjának házában szálltak meg, mert Barnabás Márk nagybátyja volt, talán épp édesanyjának a testvére. Amikor visszaindultak Antiochiába, magukkal vitték Márkot, akit immár elég érettnek tartottak arra, hogy segítségükre legyen az apostoli munkában.

Egy évvel később Pál és Barnabás Ciprus szigetére indult, és magukkal vitték Márkot is. Befejezván ciprusi küldetésüket, Pál vezetésével Asia tartománya felé vették útjukat és Pergében kötöttek ki. Mikor azonban Pál úgy határozott, hogy elindulnak a tartomány fővárosa, a piszídiiai Antiochia felé, Márk megriadt a nehézségektől és visszatért Jeruzsálembe.

Ennek az első apostoli útnak a végén, 49-ben Pált és Barnabást a szíriai Antiochiából Jeruzsálembe küldték, hogy tisztázzák a zsidók által fölvetett kérdéseket. Ezek ugyanis azt tanították, hogy csak Mózes tanítványai lehetnek Krisztus követői, ezért mindenkit körül akartak metéltetni a keresztség előtt. Pál és Barnabás Jeruzsálemben a többi apostollal, Jakabbal és Péterrel zsinaton tisztázták a dolgot. Bizonyára ismét Márk anyjának házában szálltak meg, és Márk hallhatta apostoli útjuk elbeszéléseit. Amikor pedig a két apostol visszatért Antiochiába, ismét csatlakozott hozzájuk.

Hamarosan elindultak a második apostoli útra, és Barnabás magával akarta vinni Márkot is. Pál azonban nem helyeselte, s emiatt nézeteltérés támadt a két apostol között, melynek végeredményeként elváltak egymástól: Pál Szilással Asia felé, Barnabás Márkkal Ciprus felé indult.

A következő tíz évből (50 és 60 között) Márkról nincs adatunk. 60 körül Szent Péter mellett Rómában (1Pét 5,13), 61-ben Pállal van. Ezt onnan tudjuk, hogy Pál a Kolosszeieknek és a Filemonnak írt levelében mint mellette lévő munkatársról emlékezik meg róla. Ezek után Rómából keletre ment, mert Pál második fogságában, röviddel a halála előtt, arra kéri Timóteust, hogy siessen hozzá, és hozza magával Márkot is, mert „jó szolgálatot tenne nekem”. Ha Timóteus és Márk időben megérkezett, Márk jelen lehetett Pál vértanúságánál.

A legszorosabb kapcsolat Péterhez fűzte, annyira, hogy a hagyomány úgy beszél Márkról, mint „Péter tolmácsáról”. Ezzel függ össze evangéliuma is. A rómaiak ugyanis, látván, hogy Péter megöregedett, kérték Márkot, foglalja írásba az evangéliumot, amelyet Péter hirdetett nekik. Márk ezt meg is tette (50–60 között), és Szent Péter prédikációjából összeállította az evangéliumot.

Ha Szent Márk evangéliumát olvassuk, nem nehéz meghallani Péter szavát, aki a résztvevő szemtanú elevevőségével mondja el a Keresztelő Szent János keresztségétől a mennybemenetelig történt dolgokat. Ezért találhatunk apró részleteket Márknál – és csak nála! – amelyek csak szemtanútól származhatnak. Pl. hogy Kafarnaumban az egész város ott tolongott az ajtó előtt (Mk 1,33), vagy hogy Jézus a hajó végében egy párnán aludt (4,38).

Ha ezt az evangéliumot a másik hárommal összehasonlítjuk, Máté logikusabb rendszert alkotott, Lukács pontosabb időrendet követ, János pedig mintha ki akarná egészíteni az előtte készült három művet. Máté ugyanis 40 körül, Márk 50–60 között, Lukács 62 körül, János pedig a század végén, 90–100 között írt.

A hagyomány Márkot mint az alexandriai egyház alapítóját és vértanúját tiszteli. Ő volt a város első püspöke, és valószínűleg Traianus császár idejében (98–117) szenvedett vértanúságot. Velencei kereskedők 828-ban megszerezték ereklyéit, és az arabok pusztítása elől Velencébe vitték. Ettől kezdve Szent Márk Velence védőszentje. Ünnepe a keleti egyház kezdettől fogva, Róma a 11. századtól, április 25-én üli meg.

Egy 8. századi legendagyűjtemény, Beda martirológiuma a következőket beszéli el Szent Márk evangélistáról:

Márk először Líbiában és Egyiptomban hirdette az evangéliumot és az Úr Krisztus második eljövételét. Azon a területen babonákba, varázslásokba és bálványimádásba merült nép lakott. Márk Pentapoliszba érve tanítani kezdett, gyógyított, leprásokat tisztított meg, és gonosz lelkeket űzött ki.

Mikor az emberek ezt látták, kidobálták a bálványaikat, és megkeresztelkedtek az Atya, a Fiú és a Szentlélek nevében.

Akkor a Szentlélek közölte Márkkal, hogy Alexandriába kell mennie. A testvérektől búcsút vett, azok pedig így köszöntek el tőle a kikötőben: „Az Úr tegye szerencsésé utadat!” Harmadnap meg is érkezett Alexandriába. Amikor azonban beért a városba, elszakadt a saruja. Ő ezt intő jelnek vette, hogy vándorlása véget ért, de azért keresett egy cipészt, hogy megcsináltassa a sarut. Az, amikor munkába fogta a lábbelit, megsebesítette a kezét. Márk nyállal sarat csinált, rákenve a sebre és meggyógyította az embert. Az megkérdezte, honnan van csodatévő ereje? Márk akkor tanítani kezdett Krisztusról, és a cipész egész házanépével megtért. Ő lett az első hívő Alexandriában, Anianusnak hívták.

A hívők száma pedig egyre nőtt, mert egyre többen hallgatták a Galileából jött embert. Ezért a pogányok üldözni kezdték. Márk akkor Anianust püspökké, Meliust, Sabinust és Kerdont pappá, hét férfit diakonussá szentelt, tizenegy más férfit egyéb szolgálatokkal bízott meg, maga pedig visszament Pentapoliszba.

Pentapoliszban örömmel látta a hívők életét, s bejárva a környéket mindenütt püspököket, papokat és diakonusokat szentelt. Két év elmúltával azonban ismét visszatért Alexandriába. Megérkezve örömmel látta, hogy az egyház él, sőt a várostól keletre, a sziklák között fekvő kis faluban, Bucoliban templomot is építettek. Márk jelenléte tovább erősítette az alexandriai egyházat, ezért a pogányok elhatározták, hogy megölik.

Elérkezett a húsvét napja, a mi naptárunk szerint április 25-e. Márkot a liturgia közben az oltárnál támadták meg és fogták el. Kötelet kötöttek a nyakára, és úgy vonzolták a sziklás ösvényeken maguk után. Vére megfestette a sziklákat. De nem halt meg, ezért bedobták egy börtönbe, hogy megtanácskozzák, másnap miképp végezzenek vele.

Éjfélkor azonban földrengés támadt, megjelent az Úr angyala, és így szólt hozzá: „Márk, Isten szolgálója, aki az Egyiptomba rendelt szent hírnökök fejedelme vagy, íme, a neved fölvételét az élet mennyei könyvébe, és emlékezedet nem halványul el soha. Mert társa lettél az égi erőnek, amely lelkedet az égbe vezérli, és részed lesz az örök világosságban.” E látomás vigasztalásával a szívében Márk égre tárt karokkal így imádkozott: „Uram, Jézus, hálát adok neked, mert nem hagytál magamra, hanem szentjeid közé számláltál engem. Kérlek, Uram, Jézusom, békecségekben vedd magadhoz a lelkemet, és ne engedd, hogy kegyelmedtől elszakadjak!” Amikor ezt kimondta, megjelent neki az Úr, úgy, ahogy tanítványai között járt szenvedése előtt, és így szólt hozzá: „Békesség veled, Márk, mi evangélistánk!” Ő pedig így válaszolt: „Uram, Jézus Krisztusom!” – azzal az Úr elment tőle.

Másnap reggel összegyűlt a város népe. Kihozták a börtönből, ismét kötelet kötöttek a nyakára, s közben gúnyolódtak: „Vezessétek a marhát Bucoliba!” Márk, miközben a földön vonzolták, így fohászzkodott: „Uram, a kezedbe ajánlom a lelkemet!” – és kilehelte lelkét.

A pogányok nagy máglyát raktak, s el akarták égetni, de hirtelen fergeteges szélvész és felhőszakadás támadt, úgyhogy az áradó víz elől menekülniük kellett. Akkor jöttek a keresztények, és eltemették.

A legenda a temetéssel kapcsolatban még személyleírást is ad a vértanú evangélistáról: „Az orra hosszú, szemöldöke fölfelé áll, a szeme szép, a homloka felett kopasz. Hosszú szakállú, gyors mozgású, termetre formás, középkorú, őszes, érzelmeiben tartózkodó, Isten kegyelmével teljes férfi volt. Miután imádkoztak, eltemették, ahogy abban a városban szokás. Sziklába vágott sírba fektették, és dicsőséggel őrizték az emlékezetét, örvendezvén, hogy elsőként érdemelte ki Alexandriában az igazi trónust.”

Istenünk, ki Szent Márkot arra választottad, hogy megírja Evangéliumodat, kérünk, segíts, hogy közbenjárására, híven járjunk Krisztus nyomában!

Április 28.

CHANEL SZENT PÉTER

Április 28.

*Potičre, 1803. július 12. +Futuna (Óceánia), 1841. április 28.

A francia forradalomban, amely 1789. július 14-én a Bastille ostromával kezdődött, s hamarosan az egész országra kiterjedt, nemcsak a királyi trón dőlt össze. A szabadság bódulatában az emberek minden köteléktől szabadulni akartak, és Istent is le akarták taszítani az oltárról. A forradalom végén a városokban és falvakban sok-sok üszkös rom, az emberi szívekben pedig hitetlenség maradt vissza. Nagyon sokan távolodtak el Istentől, Jézus Krisztustól és az Egyháztól. Az üdvösségükért való aggodalom néhány életben maradt papot arra készítetett, hogy társakat gyűjtsenek maguk köré, és közösségben kezdjék az újrateremtés fáradságos munkáját.

Ilyen pap volt Jean-Claude Colin, aki 1816-ban egy nővér- kongregációt hozott létre; 1824-ben pedig papokból alapított egy kongregációt, s mindkettőt Marista Kongregációnak nevezte el. Célja az volt, hogy Franciaország lelki nyomorúságán enyhítsenek.

A vallási megújulás időszakában a missziók iránti érdeklődés is megnőtt Franciaországban. Ugyanebben az időben XVI. Gergely pápa, aki bíborosként a Hitterjesztési Kongregáció vezetője volt, állandóan új misszionáriusokat keresett. Amikor Colin atya benyújtotta kérelmét, hogy a pápa hagyja jóvá az új papi kongregációt, a jóváhagyással együtt megbízást is adott nekik arra, hogy misszióba menjenek a föld egy olyan részére, ahol még soha nem jártak missziósok: a Csendes- Óceán szigetvilágába.

Az első marista missziósok között, akik Pompallier püspökkel 1836 karácsonyán indultak útnak, ott volt a harminchárom éves Chanel Péter is.

A missziós csoport Le Havre kikötőjéből indult, és Tahiti szigetén kötött ki. Itt azonban evangélikus igehirdetőket találtak, akik néhány évvel korábban érkeztek a szigetre, és elkergették a maristákat azzal, hogy keressenek maguknak más területet. Ugyanígy jártak Tonga szigetén is, míg végre Tahititől háromezer kilométernyire nyugatra a Wallis- és Futuna-szigeten megállapodhattak.

A szigetlakókkal való hosszas tárgyalás után a törzsfőnök, Niuliki úgy határozott, hogy Chanel Pétert és egy laikus testvérét befogadja Futuna szigetére. A többi missziós továbbhajózott a Wallis-szigetre, a püspök pedig továbbment Új-Zélandra.

Péter atya számára nagyon nehéz időszak következett. Nem ismerte a futunaiaknak sem nyelvét, sem szokásait. Minden segédeszköz nélkül, teljesen magára hagyatva kellett elkezdenie tanulni a nyelvet, hogy az evangéliumot hirdethesse. 1839-ben, másfél éves vesződség után így jelentette a helyzetét: „Hús keresztelés – négy felnőtt, a többi gyermek, és mindegyik közvetlen a halála előtt – ez az egész aratás, amit tizennyolc hónap után felmutathatok.” De nem esett kétségbe. Jámborsága, a betegek körüli fáradhatatlan szolgálata és jósága megnyerte a szigetlakók szívét. Úgy nevezték: „a jószívű ember”, és közeledtek hozzá.

Amilyen mértékben hatott a hit világosságával az emberekre, olyan mértékben támadtak körülötte ellenségek. A törzsfőnököt körülvevő vének tanácsa félteni kezdte tekintélyét, és a misszionáriust veszedelmesnek nyilvánította, mert elvonja az embereket az ősök hitétől és szokásaitól. Ezért azokat, akik Péter felé vonzódtak és őt követték, gúnyolták, bántalmazták és üldözni kezdték. Nem egynek felgyújtották a kunyhóját, Pétertől pedig megvonták a megélhetést. Maga Niuliki is egyre hűvösebb lett Péterrel, s amikor rájött, hogy egyik fiát is megtérítette, ellenségévé lett. Most már nemcsak gonosz tanácsadóira hallgatott, hanem benne is működni kezdett a bosszúálló harag.

Egy alkalommal ki is mondta, hogy a misszionáriust legszívesebben halottként látná. Ez a kívánság embereinek parancs volt, s mindjárt másnap, 1841. április 28-án reggel Niuliki „minisztere”, Musumusú és két másik férfi Péter kunyhójához ment. Az egyik beteget színlelve gyógyszerért kért,

mikor azonban Péter lehajolt, hogy megkeresse az orvosságot, lesújtottak rá. Ő pedig a legkisebb ellenállást sem fejtette ki, hanem csak azt sóhajtott: „Ez nekem jó!”. Még élt, amikor osztolni kezdett a két ember a kunyhóban talált holmin. Musumusu viszont dühében, hogy nem tudták azonnal megölni a misszionáriust, megragadta Péter baltáját és széthasította a fejét.

Amikor a hír eljutott Tahitire, a francia tengerészeti támaszpont parancsnoka készülődni kezdett, hogy megtorolja a gyilkosságot. Pompallier püspök azonban tiltakozott ez ellen, s csak annyit kért, hogy adják ki Futunáról Péter holttestét és használati tárgyait.

Ez a nagylelkűség megtörte a szigetlakók ellenállását a hittel szemben. Papot kértek, aki „a szent vizet” rájuk önti, azaz megkereszteli őket. Kívánságuk egy esztendő múlva teljesült. Maga a püspök vitt két marista atyát Futunára, s ez alkalommal hétszáztizennégyen keresztelkedtek meg. Néhány év múlva Futuna- és Wallis-sziget egész lakossága katolikus lett.

A két szigetről nevezték el a környékbeli szigeteket magába foglaló apostoli vikariátust 1935-ben. 1966-ban egyházmegyei rangra emelték, és ma Wallis és Futuna-i püspökségnek hívják. Niuliki utóda, a futunai király egész birodalmát Krisztus Királynak szentelte. Chanel Péter vértanúsága ilyen termést hozott.

Pétert 1889-ben boldoggá, 1954-ben szentté avatták, XII. Pius pápa a déltengeri szigetvilág patrónusává tette. 1969-ben mint missziós szentet az egyetemes naptárba is fölvtették.

Istenünk, ki Chanel Szent Pétert, Óceánia apostolát vértanúsággal koronáztad, kérünk, add, hogy e húsvéti szent időben úgy ünnepeljük az értünk meghalt és föltámadt Krisztust, hogy tanúi lehessünk az élet megújulásának!

GRIGNION DE MONTFORT SZENT LAJOS-MÁRIA népmisszionárius

Április 28.

*Montfort, 1673. január 31. +Saint-Laurent-sur-Sèvre, 1716. április 28.

Louis Grignion 1673. január 31-én született a bretagne-i Montfort-la-Caneban (ma: Montfort-sur-Meu). 18 gyermek közül a második volt a kisnemesi családban, melyet nem lehet vagyonosnak nevezni. Bérliő apja meglehetősen nyers modorúnak tűnik. Lajos gyermekkorában nem volt boldog, de alapos keresztény nevelést kapott. 1685 körül bérházasodott; ekkor kapta keresztnevéhez a Mária nevet. 1686-ban Rennes-be, a jezsuiták Saint-Thomas kollégiumába küldték tanulni; 1690-ben egyébként az egész Grignion család Rennes-ben telepedett le. Lajos sikerrel fejezte be itt humán tanulmányait. Egy napon, amikor a kármeliták kápolnájának Mária- képe előtt imádkozott, felismerte papi hivatását; végül szülei is egyetértettek vele. Ezután befejezte filozófiai tanulmányait.

Amikor egy párizsi rokona, Montigny kisasszony megígérte neki a segítségét, 1693 őszén Párizsba vándorolt; útközben összekoldult kenyéren élt. Párizsban felvették a klerikusoknak abba a kis közösségébe, amelyet egy szulpiciánus, M. de la Barmondière alapított. Itt feltűnést keltett mélységes jámborságával. Hajlíthatatlan jelleme nehezéette számára, hogy beilleszkedjék a közösségbe, mely 1694 szeptemberében, M. de la Barmondière halála után szét is szóródott.

Lajos-Máriát, aki anyagiak nélkül állt, felvették a „Pauvres Ecoliers” (Szegény tanulók) közösségébe, de megbetegedett, és egy párizsi kórházba kellett szállítani. Felgyógyulása után néhány barátja támogatásával 1695 tavaszán beléphetett a Saint-Sulpice szemináriumba. (Az 1601-ben Párizsban J.-J. Olier által alapított szeminárium a francia papnevelés reformáció utáni megújítója volt.) Folytatta teológiai tanulmányait, a Sorbonne-on azonban nem látogatta az előadásokat. Teljesen szulpiciánus elöljárói hatása alá került, akik bevezették a „francia iskola” szellemiségébe. H.-M. Boudon (1624–1702) műveit olvasgatva felfedezte bennük a Szűzanyának szóló tökéletes önátadás gondolatát, amely megfelelt saját máriás lelkületének. Szentsége mélyen hatott a szeminárium vezetőire, akik szerették volna megtartani őt a Saint-Sulpice-ben.

1700. június 5-én Lajos-Máriát pappá szentelték. Előjárói Nantes-ba küldték a város szent életű papja, M. Léveque által alapított közösségbe, de mélységesen csalódott az ott tapasztalt hanyagság és a janzenizmussal rokonszenvező légkör miatt. 1701 májusában Fontevrault apátságában, ahol két nővére is élt, találkozott madame de Montespannal, XIV. Lajos egykori kedvesével, aki vezeklőként tartózkodott ott. Pártfogásába vette, és Poitiersbe küldte Girard püspökhöz. A püspökkel történt első találkozás után Lajos-Mária egy időre visszatért Nantes-ba, s megtartotta első sikeres népmiszióját. 1701 szeptemberében ismét Poitiers-be ment, és novemberben kinevezték a kórház lelkipásztorává. Hivatala sok nehézséggel, de eredménnyel is járt. Megismert ott egy jámbor leányt, Trichet Lujzát, s vele együtt tervezgette egy női kongregáció megalapítását. 1702 júliusában Lajos-Máriának Párizsba kellett utaznia, hogy segítsen egyik, anyagiakkal egyáltalán nem rendelkező nővérén. Olyan nyomorúságos állapotban ért Párizsba, hogy egykori Saint-Sulpice-beli tanárai elzárkóztak fogadása elől. Végül mégis elérte, hogy nővérét felvegyék Rambervillers bencés nővéreinek konventjébe. Októberben visszatért Poitiers-be, és folytatta kórházi tevékenységét, környezete nagy részének ellenségeskedése azonban csakhamar arra készítette, hogy lemondjon állásáról. 1703 tavaszán ismét Párizsban volt. Először idős és beteg nők egy otthonában tartózkodott, majd barátságot kötött Claude Poullart-des-Places-szal (1679--1709), a spiritánusok (Szentlélek Társasága) alapítójával. 1704- ben visszatért a poitiers-i kórházba, 1705-ben azonban véglegesen el kellett hagynia.

Most kezdődött meg vándorhítségű tevékenysége. Bejárta Nyugat- Franciaország vidékeit, s erős hangjával, vonzó és szenvedélyes prédikációival, egyszerű, de hatékony módszerével élesztgette a falusi lakosság hitét. Visszaállította a keresztutakat, vagy újakat emelt, népies énekeket komponált, és a népet megtanította az éneklésükre. S ha ezek művészileg nem is voltak értékesek, sokáig fennmaradtak. Sokat tett a Mária-tisztelet érdekében, különösen a rózsafüzér által. Azoknak, akiket erre alkalmasnak tartott, javasolta, hogy adják át magukat teljesen Máriának. Csaknem mindenütt találkozott a janzenista körök ellenségeskedésével.

Miután 1706 végén elűzték Poitiers egyházmegyéjéből, zarándoklatra indult Rómába, ahol fogadta XI. Kelemen pápa. Elzarándokolt Mont Saint- Michelbe is, bejárta Rennes és Dinan vidékét, majd 1707 februárjától szeptemberéig a Saint-Malo és Saint-Brieuc környékét is. A Montfort közelében lévő Saint-Lazare-ban tartott pihenője után 1708 őszéig a nantes-i egyházmegyében tevékenykedett. Azt a hatalmas keresztutat, amelyet 1709 májusában emeltetett Pontchâteau-ban, 1710 szeptemberében a polgári hatóságok lerombolták. 1711 nagybőjtjében visszavonult Luçon és La Rochelle egyházmegyébe, amelyek püspökei jóindulattal támogatták. Egy protestáns csoport kísérletet tett arra, hogy megmérgezze. 1713 júliusában Párizsban munkatársakat keresett, de sikertelenül. 1714 augusztusától novemberéig Bretagne-ba és Normandiába vitt az útja, egészen Rouenig. Mindenütt számos megtérést ért el, és az egykorú hagyomány szerint sok csodát is tett. Eleven misztikus életét különleges természetfölötti jelenségek kísérték. Sokoldalú tevékenysége mellett arra is talált időt, hogy lelki írásokat szerkesszen. Két jelentősebb művének a kéziratát csak a 19. században hozták nyilvánosságra: a *Traité de la vraie dévotion í la Sainte Vierge-t* (Értekezés a Szent Szűz igazi tiszteletéről) 1842-ben, a *L'Amour de la Sagesse éternelle-t* (Az örök Bölcsesség szeretete) 1876-ban. A bennük kifejeződő lelkiség megmutatja, hogy – Pierre de Bérulle (1575–1629) iskolájához híven – sokat köszönhet a rajnai-flamand misztikusoknak, különösen pedig Boldog Suso Henriknek (lásd:123. o.). Három műve magyarul is megjelent: *Szűz Mária titka* (1926), *A tökéletes Mária- tisztelet* (1929), *A szentolvasó* (1944).

1715 tavaszán meg tudta valósítani azt a tervét, amelyet különösen a szívében viselt: La Rochelle-ben olyan népiskolákat alapított, amelyekben a tanulóknak semmit sem kellett fizetniük. A leányiskolák érdekében elhívta Poitiersből Trichet Lujzát, és megalapította vele együtt a „Soeurs de la Sagesse” (a Bölcsesség Nővérei) társulatot, amely hamarosan el is terjedt. Végül ugyanebben az évben sikerült két munkatársat találnia, Mulot-t és Vatel-t; velük együtt rakta le a Mária- társulat alapjait. Megvalósulását azonban már nem érthette meg ezen a világon.

A munkától és a zaklatásoktól kimerülten halt meg 1716. április 28-án, a Saint-Laurent-sur-Sèvre-ben tartott utolsó missziója alkalmával. Már ekkor szentként tisztelték. 1888-ban boldoggá, 1947. július 20-án pedig szentté avatták.

Április 29.

CLUNYI SZENT HUGÓ bencés apát

Április 29.

*Semur, 1024. +Cluny, 1109. április 28.

A 11. század kiemelkedő személyiségeket állít elénk, akik bevilágítják az egyháztörténetnek e valóban sötét korszakát. A feudalizmus investitúraharc által megtépázott korában a legfőbb hatalom birtokosai az egymással szemben álló pápa és német császár. Ez egyben az Egyház megújításának ideje is, mely Szent VII. Gergely pápa (lásd: A szentek élete, 216. o.) életművében teljesedett ki. E szellemi mozgalmak és eszmék Burgundiában is visszhangra találtak, ahol Hugó nagy határozottsággal vezette Cluny híres apátságát, amelyhez Gallia, sőt általában a Nyugat szerzeteseinek nagy része kapcsolódott.

Hugó a nagy középkori apátok típusa volt; szentsége rendkívüli emberi adottságokkal párosult. A lojális diplomatában és Isten emberében egyaránt bízott VII. Gergely pápa és IV. Henrik császár: jelen lehetett az 1077. évi canossai kiengesztelődésnél; hasonlóképpen élvezte más pápák és császárok nagyrabecsülését is. A pápa megbízásából fontos és kényes diplomáciai feladatokat kellett teljesítenie Magyar- és Németországban, de a császárok is többször megbízták, hogy járjon el érdekükben. Az Egyház azonban nem a diplomatát tiszteli benne, hanem az alázatos és hűséges szerzetest, aki rendjéért és az emberiség érdekében szállt síkra.

Hugó 1024-ben született Semurban; nagybátyja, auxerre-i Hugó püspök nevelte. 1038-ban megérlelődött benne a kívánság, hogy feleljen Krisztus hívására, és belépett a clunyi bencés kolostorba. 1044-ben szentelték pappá, s 1048-ban már prior volt. Életének már e korszakában megkezdte közvetítő szerepét. 1049-ben sikerült megoldania III. Henrik császár és a payerne-i kolostor közti vitát. Míg e kolostorban tartózkodott, meghalt apátja, Clunyi Szent Odiló (lásd: 18. o.). Clunybe való visszatérése után testvérei Odiló utódjává választották. Később teljes egyszerűséggel vallotta be, hogy ha teste vágyakozott is a megtisztelő apáti méltóságra, lelke védekezett ellene. 1049. február 22-én a besançoni Hugó érsektől kapta az apátáldást.

Akkoriban kezdődött el a clunyi szerzetesség dicső korszaka. Hugó apát több zsinaton vett részt Itáliában és Galliában; jelen volt az 1095. évi híres clermont-i zsinaton, amelyen Szent II. Orbán pápa (lásd: 411. o.) meghirdette az első keresztes hadjáratot a Szentföldre a mohamedánok ellen. Ezt követően a pápa, aki maga is Clunyben tett szerzetesi fogadalmat, 1095. október 25-én felszentelte az apátsági templom főoltárát. Ez az ünnepélyes cselekmény képezte az apátsági templom nagyobbítási munkálatainak nyitányát. A kolostor építői a kivitelezésben és az építési tervben a római Szent Péter bazilikához alkalmazkodtak. Közel egy évszázadon át Cluny hatást gyakorolt Burgundia, Dél-Franciaország és a Pireneusi-félsziget építészetére.

Elődeihez hasonlóan Hugó is a pápaság megbízható támasza volt a nehéz időkben. Igyekezett elsimítani azokat a viszályokat, melyekben a római Egyház legfőbb érdekei: a béke és az egység forogtak kockán. A pápákkal és számos püspökkel együtt harcolt a simónia (az egyházi méltóságok áruba bocsátása), valamint a méltatlan papság ellen. Hugó kormányzásának hosszú ideje alatt (1049--1109) a clunyi rend fejlődésének tetőpontjára jutott. A clunyi apát ugyanis egy egész rend feje volt a szó mai értelmében, vagyis egy központosított és jogilag elismert egyházi szervezeté.

Hugó a vezetése alatt álló kolostor számára összefoglaltatta a rend érvényben levő szokásait és hagyományait, s ezekből tudomást szerezhetünk a bencés kolostorok mindennapi életéről. Az az előny, amelyben a közös liturgiát részesítették, nem jelentett akadályt a munkában és a

magánimádságban. Hugó gondoskodott az indokolt könnyítésekről és felmentésekről, azok számára, akiknek különleges feladata volt a kolostor életében.

A nagy nyitottság a kor szükségletei iránt és a mindenkori valóságos követelményekhez való alkalmazkodás következtében Hugó kolostorának hatása messze kisugárzott.

Kortársai mindenekelőtt tapintatát és türelmét, imádságos, vezeklő lelkületét, testvéri szeretetét magasztalták. Akitől a világ nagyjai tanácsot kértek, egyben a rászorulók és nyomorgók jótévője volt, és több csodás gyógyításáról is beszámoltak. Ily módon mindenütt ismertté tette Cluny nevét; közösségük létszáma egyre gyarapodott. Hugó megalapította Marcigny kolostorát, az első clunyi szellemű apáca kolostort, s ezt végrendeletében utódai különleges gondjára bízta.

Elődjének, Odiló apátnak megsejtése valóra vált: olyan vezető alatt, aki szerzeteseinek valóban atyja, a clunyi rend bámulatos fejlődést élt át az Egyház és a nyugati kultúra javára. Emellett Hugó tekintélye is állandóan nőtt, de valódi nagysága nem diplomáciai küldetéseiben rejtett, melyeket a pápák vagy világi uralkodók megbízásából teljesített, hanem ami Isten szemében volt: vagyis igaz szerzetes voltában.

Élete végén meggyengült egészsége miatt sem akart lemondani szigorú, vezeklő életmódjáról. 1109 nagycsütörtökén utoljára intézte szavait az összegyűlt szerzetesekhez, és Krisztus példájára elvégezte a lábmosás szertartását. Húsvét napján beteg lett. Amikor kedden, 1109. április 28-án egyik szerzetese megáldoztatta, megkérdezte tőle, hogy megismeri-e még Krisztus testét. „Igen – válaszolta – megismerem és imádom.” E hitvallása után meghalt. 1120. január 1-én avatta szentté II. Callistus pápa.

COTTOLENGO SZENT JÓZSEF BENEDEK pap, rendalapító

Április 29.

*Bra, 1786. május 3. +Chieri, 1842. április 30.

Giuseppe Benedetto Cottolengo Itáliában, egy piemonti kis városban, Brában született 1786. május 3-án. Mélyen vallásos család elsőszülött fia volt és még tizenegy testvér követte, akik közül később Józsefen kívül még két fiú lett pap (Luigi világi pap, Alberto domonkos szerzetes). Az egész családra nagy hatással volt az édesanya rendkívüli szeretete a szegények és a betegek iránt.

József gyermekkorában a francia forradalom hatásai érvényesültek Észak-Itáliában is. Amikor papi hivatást érzett és felvették kispapnak, nem léphetett szemináriumba, mert az a háborús idők miatt zárva volt. Három évig otthonról járt iskolába és végezte a filozófiát, illetve a teológia első évét. 1805-ben végre Astiban újra megnyitották a szemináriumot, s itt fejezte be tanulmányait. 1811-ben Torinóban szentelték pappá.

Kezdetben szülővárosában, Brában káplánkodott, majd hamarosan Corneliano d'Albában lett helyettes plébános. Mivel minden vágya az volt, hogy egy falusi plébánián szolgálhassa a lelkek üdvösségét, Cornelianóban úgy tűnt, betelik szívének vágya. Isten azonban arra választotta őt, hogy a nagyvárosi szegények apostola legyen, s ezzel megmutassa, a szociális kérdésnek a legnyomorultabb és legelesettebbek között is van megoldása: az irgalmas szeretet.

Amikor a környékbeli paptársak közelebbről megismerték, észrevették, hogy Józsefben olyan lelki-szellemi képességek szunnyadnak, amelyeket ki kell még művelni, ezért továbbtanulásra buzdították. Be is iratkozott a torinói egyetem teológiai karára és 1816-ban doktorált. Egy kis időre hazatért Brába, majd 1818-ban megkapta püspökétől azt a helyet, ahol szociális apostoli műve megszülethetett: Torinóba helyezte kanonokként a Corpus Domini templom káptalanjába.

Kilenc évig szentmise – zsolozsma – prédikálás – gyóntatás voltak életének sarkpontjai. Ami szabad ideje maradt, azt a szegények gondozására fordította. Egy időben Páli Szent Vince (lásd: A szentek élete, 542. o.) élete volt a lelkiolvasmánya, s Szent Vince példája különösen felgyújtotta szívében az irgalmas szeretetet. A nép csak úgy hívta, hogy „a jó kanonok”. Egy látszólag váratlan, de nem rendkívüli esemény hozta élete nagy fordulatát.

1827-ben egy lyoni család utazott át Torinón, s az asszony súlyos beteg lett. Férje három apró gyermekkel és áldott állapotban lévő feleségével hiába keresett menedéket. A kórházban azzal utasították el, hogy a terhes asszony a szülőotthonba való; a szülőotthon nem fogadta be, mert tbc-s volt. Végül a város menhelyén találtak menedéket, ahova az utcán felszedett betegeket szokták egy időre elhelyezni. Az asszony állapota válságosra fordult, és József kanonokot hívták a haldoklóhoz. Ellátta a beteget az utolsó útravalóval, mellette volt haláláig, vigasztalta az özvegyet és az árvákat. Visszatérve a Corpus Domini templomba, meghúzatta a harangot, és az összegyűltekkal a Szűzanya oltáránál elimádkozta a Lorettói litániát, melynek végeztével örömtől sugárzó arccal csak annyit tudott mondani: „Megadatott a kegyelem! Áldott legyen Mária!” – ebben az órában ismerte fel ugyanis, hogy Isten őt az egészen elhagyatottak lelki-testi támaszának rendelte. A litánia imádkozása közben a Szűzanyától kapta a gondolatot, hogy nyisson otthont az elhagyatott, szegény betegek számára.

Azonnal ki is bérelte a templommal szemben lévő ház két szobáját, és a Gondviselésre támaszkodva megkezdte apostoli munkáját: az irgalmasság testi cselekedeteinek gyakorlásával hirdette az Evangéliumot és készítette utat a hitnek. Egy fiatal özvegyasszony, Maria Nasa Pullini a munkatársa lett, és megkezdte a betegápolásra felkészíteni a jelentkező leányokat. A két szoba napokon belül szűknek bizonyult a betegek számára, ezért sorra vette bérbe József a szomszédos szobákat és lakásokat. A szomszédok természetesen idegenkedve nézték, hogyan hozzák egymás után hordágyon a betegeket, hogyan gyűlnek ebben a nevezetessé váló házban a kiteszított nyomorultak. Amikor híre jött, hogy kolera ütötte fel a fejét a tartományban, a városi hatóságokkal eltávolították Józseffel és munkatársaival együtt a betegeket, a házat pedig bezáratták. 1832. április 27-e volt. József természetes derűvel fogadta a kilakoltatást: „Felénk az a szokás, hogy a káposztapalántát átültetik, hogy jó nagyra nőjön!” – mondta. – És átköltözött a Valdocco városrészbe, Torino nyomornegyedébe, ahol húsz évvel később Don Bosco (lásd: A szentek élete, 72. o.) is otthont talált a módosabb polgárok közül kinézett fiaival.

József még aznap, amikor átköltözött, útközben felvett a kocsijára egy fiatal, rákos beteget. A házra, amelyet bérbe vett, ezt írta ki: „A Gondviselés Kis Háza”, és Páli Szent Vince oltalmára bízta új otthonát. A nyomorultak pedig jöttek: először a súlyos betegek, úgyhogy egyre több kórházi ágyat kellett biztosítani; aztán a süketnémák, a magatehetetlen öregek, idegbetegek, nyomorékok... és József fogadta őket. Minden újabb csoportot külön családnak tekintett, munkatársait a szolgálatukra nevelte, ő maga pedig a legsúlyosabb eseteknél teljesített szolgálatot.

A testben nyomorultakkal egy időben a lelki sérültek is áradni kezdtek hozzá, s egymás után nyitotta otthonait az árvák, az utcagyerekek, a bukott nők, a veszélyeztetett leányok s ki tudná elmondani még, hányféle nyomorúság számára. Senkit el nem utasított, bár semmiféle vagyona nem volt, s ha megkérdezték, hogy mire alapozza egyre terebélyesedő intézményét, azt válaszolta: a Gondviselésre. Csúcsára állított piramishoz hasonlított alapítását, amely az isteni Gondviselésre támaszkodik. A gyóntatója egyszer azt mondta Józsefről: „Cottolengónak egymagának nagyobb hite van, mint egész Torinónak együttvéve!”

Munkatársait így tanította: „Nekünk nem a Kis Ház szükségleteiért kell imádkoznunk és nem aggodalmaskodnunk kell, hanem csak azzal kell törődnünk, hogy Isten kedvében járjunk és mindenütt megtegyük Isten akaratát. A mi Urunk ugyanis arra tanított minket, hogy először Isten országát keressük, és minden mást ráadásként megkapunk. Amit a szegényeknek adunk, egészen adjuk oda. Ha visszatartunk valamit, a Gondviselés nem küld semmit, mert Ő tudja, hogy még van tartalékunk. Ki kell osztanunk, amink van és nem kell a holnapi napra gondolnunk... A Gondviselés még soha nem juttatott csődbe minket, és Istennek nem nehezebb ötezret táplálni ötszáznál. Ha hiányt szenvedünk, azt bizalmunk hiányának kell tulajdonítanunk. A Gondviselésnek ugyanis az a törvénye, hogy átlagos bizalomra a megszokott módon, a rendkívüli bizalomra rendkívüli módon válaszol.”

Amikor a Gondviselés Kis Háza már városrésznyi nagyságot ért el, és a piemonti király is felfigyelt a dologra, felkínálták Józsefnek, hogy birtokadományokkal támogatják. Ő ezt a leghatározottabban elutasította, és azt mondta: „A Kis Ház addig fejlődik, amíg nincs semmije, amint birtokokkal

ajándékozzák meg, hanyatlani fog!” Amikor a király megkérdezte, gondol-e arra, mi lesz alapításával, ha meghal, azt válaszolta, hogy nem történik más, mint a királyi udvarban az őrségváltáskor. Ha Isten akarja, az őrségváltás megtörténik a Kis Házban is, s az utód pontosan fogja folytatni a művet.

Tíz év alatt a Kis Ház valóban kibontakozott, és nem „nagy ház”, hanem háztömbök sokasága fogadta be József különböző családjait. Közben egymás után alapította a szerzetesi kongregációkat férfiakból és nőkből a különféle szolgálatokra. A betegápolók, tanítók és nevelők mellett gondja volt örökimádó apácákra is, akik az egész alapítás kegyelmi hátterét vannak hivatva biztosítani.

Amikor pedig József érezte, hogy eljött az „őrségváltás” ideje, elbúcsúzott övéitől, és Chieribe ment az öccséhez, hogy családjaitól távol halhasson meg. Amikor búcsúzáskor az egyik nővér sírva mondta: „Atya! Mi lesz velünk?!” , így válaszolt: „Légy nyugodt, ha a mennyországban leszek, ahol mindent megtehetünk, többet fogok segíteni nektek, mint amikor köztetek voltam. Belekapaszkodom a Szűzanya köpenyébe, és a szememet nem fordítom el rólatok. De el ne felejtsetek, amit én, szegény ember mondtam nektek!”

Utolsó szavai a zsoltárt idézték: „Vigadtam, mikor nekem azt mondták: Az Úrnak házába fölmegyünk!” (122. zsolt.). 1917-ben boldoggá, 1934. március 19-én szentté avatták.

SZIÉNAI SZENT KATALIN

Április 29.

*Sziéna, 1347. március 25. +Róma, 1380. április 29.

A 14. században az egyetemes Egyházat két nagy baj gyötörte és csúfította. A római pápa hetven éven át idegenben, a franciaországi Avignonban élt, s mivel egymás után hétszer francia pápát választottak, a pápaságot politikai érdekeknek szolgáltatták ki. A másik nagy baj az egyre fenyegetőbb török veszedelem volt, amely Palesztinában már a szent helyek pusztulásához vezetett, és világosan látszott, hogy a török terjeszkedésnek csak fegyverrel lehet útját állni. Ezekhez járult még Itáliában a városállamok harca a pápai állam, a császár és egymás ellen.

Ebben a zűrzavaros században született egy leány, aki férfiakat megszégyenítő elszántsággal és erővel imádkozott, vezekelt és harcolt Krisztus édes Menyasszonyáért és a földi Krisztusért, ahogy ő az Egyházat és a pápát szokta nevezni.

Amikor róla beszélünk, rendkívül szerencsés helyzetben vagyunk, mert nem későbbi századok történészeire vagy legendáira kell hagyatkoznunk, hanem kortárs tanúk szólnak meg. Sziénai Szent Katalin életrajzát ugyanis az írta meg, aki legbensőbb titkait is ismerte: Capuai Boldog Rajmund domonkos szerzetes, később általános rendi magiszter. Hat éven át állt mellette mint gyóntató és lelkivezető, mégpedig Katalin életének utolsó hat évében. Az életrajzot a szentté avatás érdekében, 1385–1395 között írta.

A kritikus olvasóban persze fölmerülhet a gondolat: vajon hitelesnek tekinthető-e Rajmund tanúságtétele? Vajon nem inkább egy elfogult, jámbor, öreg szerzetesről van szó csupán, aki már a rend szempontjai miatt is mindent elkövetett lelki gyermeke életszentségének bizonyítása érdekében? – Ha csak maga Rajmund tanúskodnék, talán jogos lehetne ez a föltételezés. Ő azonban fejezetről fejezetre – mert ismerte az embert – megnevezi azokat a tanúkat, akiktől a leírt anyagot hallotta, és gondosan megjelöli a tényeket, melyeket ő maga látott, elkülönítve azoktól, melyeket Katalin beszélt el neki vagy más szemtanúktól hallott. Ez utóbbiakat mindig név szerint említi, kezdve az édesanyján, Lapa asszonyon, és befejezve a sort a tanítványok után egy római asszonnyal.

Ettől az igen nagy körültekintéssel dolgozó „krónikástól” tudjuk a következőket:

A sziénai Benincasa Jakab kelmefestő mester és felesége, Lapa asszony házassága rendkívül termékeny volt: huszonöt gyermekük született. Utolsó előtti gyermekeik ikrek voltak, két kislány. Egyikük, akit Giovannának kereszteltek, születése után hamarosan meghalt. A másik kislány Katalin volt, akit Lapa asszony jobban szeretett a többieknél (talán mert a legkisebb gyermek lévén sokáig tudta szoptatni).

Katalin egész kicsi korában a nagy család és a széles rokonság kedvence lett. De már három éves korában mutatkozott, hogy Istennek különleges tervei vannak e gyermekkel, aki a jámborság szokatlan jeleit kezdte adni. Ilyen kicsi korában szokása volt például, hogy a lépcsőt járva minden egyes lépcsőfok előtt elmondott egy Üdvözlégyet. Hat éves volt, amikor az első látomásban részesült: a domonkosok temploma felett – ez a templom a házuk közelében állt, és Katalin nagyon szerette -- megjelent neki Krisztus főpapi ruhában. A kíséretében Katalin fölismerte Szent Pétert, Szent Pált és Szent János evangélistát. Az Úr Krisztus jóságosan rámosolygott, majd megáldotta.

Ettől a látomástól Katalin megváltozott. Felnőttesen komoly lett, imádságos élete elmélyült, és minden emberi segítség nélkül, csak a Szentlélek irányításával kezdte gyakorolni a régi remeték vezeklését, böjtjét, imádságait. Lelke oly gyorsasággal érett, hogy hét éves korában szüzességi fogadalmat tett. És az imádság, amelybe fogadalmát foglalta, mutatja, hogy részéről ez nem meggondolatlan gyermekjáték volt, hanem a leendő szent komoly megnyilatkozása.

A család mindezt – ha egyáltalán látott belőle valamit – nem vette komolyan, s amikor Katalin elérte a tizenkettedik évét, kezdték fölkeszíteni a házasságra. Katalin tiltakozott, de nem lázadt föl, hanem Jegyeséhez menekült. A család – látván hajthatatlanságát – zaklatni kezdte, remélve, hogy kiverik fejéből jámbor „rögeszméit”: egész nap dolgoztatták, a legalantasabb szolgálatokat végeztették vele, s összeesküdtek, hogy sohasem hagyják, hogy egyedül legyen. Ő türelemmel viselt mindent, de amikor tizenhat éves lett, felnőttként közölte övével, hogy inkább elmegy otthonról, de szándékát, fogadalmát nem másítja meg. Ekkor, az édesapa hatására, a család elfogadta szándékát.

Katalin alázatból nem akart kolostorba lépni és nem is lett soha apáca. A Sziénában élő domonkos harmadrendi nővérek (mantelláták) között akarta szolgálni Isten dicsőségét és felebarátai üdvösségét. A nővérek azonban elutasították a kérelmét azzal, hogy ők csak özvegyeket vesznek föl, a fiatal lányoktól félnek, mert botrányt hozhatnak rájuk. Katalin ennek ellenére – hiszen egy látomásban Szent Domonkostól ígéretet kapott, hogy magára öltheti a Bűnbánó Nővérek ruháját – változatlanul kitartott kérése mellett, s végül a nővérek befogadták.

Ez 1363-ban történt. Katalin ekkor visszavonult házuk egy pincszerű zugába, amit a cellájának nevezett. Csak a templomba ment ki, a gyóntatóján kívül senkivel sem beszélt; egyébként a cellájában vezekelt, imádkozott, böjtölt és virrasztott. Ágya nem volt, a feje alatt egy kő volt a párna. Elhagyta a húst, aztán fokozatosan a többi eledelket is, s csak kenyeret és zöldségfélét evett; élete végén pedig csak az Eucharisziából élt, semmi más nem táplálta.

Három éve tartott már ez a teljes magány, sok-sok imádsággal és az erényért vívott harccal, amikor Krisztus megjelent Katalinnak: gyűrűt húzott az ujjára (melyet mások nem láttak, csak Katalin látta állandóan), és eljegyezte magával. E misztikus eljegyzést követően pedig az Úr kiszólította őt magányából és elküldte az emberek közé, a béke és az igazság angyalának.

Ebben az időben egyik unokabátyja, Della Fonte Tamás volt a gyóntatója, aki a házuknál nevelkedett mint árva gyermek, majd domonkos lett. Lassanként azonban híre kelt, hogy Katalin rendkívül jó tanácsadó, Isten dolgairól sokkal többet tud, mint a tudósok, és csodatevő ereje van! Kezdték keresni az emberek, érdeklődők, tanácstalanok, tanulni vágyók. Kialakult körülötte egy tanítványi kör, melynek tagjait ő maga a „családom” névvel illette. Természetesen ellenségei is támadtak, ezért a domonkos rend 1374. évi általános káptalanja elé idézték Firenzébe, hogy kivizsgálják a tanítását és életét. Minthogy a vizsgálat során kifogástalannak találták, engedélyezték további tevékenységét, s gyóntatónak és lelki vezetőnek Capuai Rajmundot rendelték mellé.

Rajmund ettől kezdve, leszámítva Katalin életének utolsó öt hónapját, állandóan mellette volt. Amikor visszatértek Sziénába, pestis tört ki a városban, s akkor megmutatkozott, hogy Katalin életét is kockára téve szolgál a felebarátainak. Ápolta, bátorította, olykor csodával gyógyította a betegeket. S közben már levelezni kezdett a béke és a keresztes háború ügyében városokkal és egyes emberekkel, tanította a közelben és távolban lévő gyermekeit és tanítványait.

1375-ben meghívták Pízába. Itt kapta meg az Úrtól küldetésének és életének pecsétjét: április elsején, a Szent Krisztina-templomban Krisztus megajándékozta stigmáival, melyek Katalin kérésére láthatatlanok maradtak. Ebben az évben írta első levelét a pápának, XI. Gergelynek.

Júniusban tért haza Sziénába, ahol megtérítette Niccolo Tuldót, akit mint kémet halálra ítélték. Ez a szerencsétlen perugiai fiatalember politikai gyanakvások áldozata lett. Katalin lecsillapította tomboló dühét és kétségbeesését: szavai hatására az ifjú meggyónt, megáldozott, és olyan békével fogadta a halált, mint egy szent. Csak annyit kért, hogy Katalin legyen mellette a vesztőhelyen.

A következő években felsorolhatatlan a csodálatos megtérések, kibékülések, gyógyulások száma, miközben Katalin fáradhatatlanul harcolt a pápa Rómába való visszatéréséért és a keresztes háború megszervezéséért. A helyzetet azonban nagyon súlyossá tette az észak- itáliai városok lázadása a pápai legátusok ellen. Firenze egy olyan város-szövetséget akart létrehozni, amely fegyverrel támadt volna a pápai államra. Katalin minden erejét latba vetve próbálta megakadályozni, hogy Lucca, Píza és Sziéna csatlakozzék a szövetséghez. 1376-ban XI. Gergely interdiktum alá vetette Firenzét megátalkodottsága miatt. A megriadt vezetőség akkor megkérte Katalint, menjen el Avignonba és közvetítsen békét a pápa és a város között. Katalin tanítványai egy részével útra is kelt, s június 18. és szeptember 14. között három hónapot töltött Avignonban a pápával tárgyalva és levelezve. Meg kellett azonban tapasztalnia, hogy az firenzeiek küldöttsége, mely közben szintén Avignonba érkezett, nem a megegyezésük szerint kezdett tárgyalni a pápával, sőt a segítségét is mellőzték, s a kibékülés ügye meghiúsult.

Ekkor kapta Katalin a pápától a hordozható oltár kiváltságát, hogy vándorútjain is minden nap részesülhessen a szentmise és a szentáldozás kegyelmeiben. Ezen kívül a kíséretéhez tartozott három állandó gyóntató, annak érdekében, hogy a hozzá sereglő bűnbánók mindjárt meg is gyónhassanak.

Sok biztatása és imádsága végre eredményt hozott: a pápa szinte megszökött Avignomból, és 1376. szeptember 13-án elindult a tenger felé, hogy hajón utazzék Rómába. Katalin Genováig elkísérte, s ennek köszönhető, hogy a genovai partraszállás után – látva az ottani zűrzavaros helyzetet – a pápa nem fordult mindjárt vissza. Katalin vntött belé erőt, s mikor a pápa ismét tengerre szállt és dél felé hajózott, ő visszatért Sziénába. XI. Gergely 1377. január 17-én vonult be Rómába. Katalin ekkor a Sziéna közelében lévő Orcia-völgybe indult, hogy békét teremtsen a családi háborúban.

A pápa március végén meghalt, utóda VI. Orbán lett. Ő ismét tárgyalni kezdett a firenzeiekkel, s a béke érdekében Katalin is elment Firenzébe. A városban zendülést szítottak ellene: a vendéglátója házáat fölgyújtották, őt magát halálra keresték, mert benne látták céljaik akadályát. Katalin a városon kívül egy kertben tartózkodott a tanítványaival, amikor néhány martalóc rátámadt. Nem akart menekülni, hanem ellenkezőleg, amikor megkérdezték, melyikük a Sziénából való Katalin, a kérdező elé lépett, letérdelt és az ég felé tárt karokkal, sugárzó arccal mondta: „Én vagyok, íme, engem ölj meg!” – Csak annyit kért, hogy övéit engedjék bántatlanul elmenni. A gyilkolásra emelt kezek lehanyatlottak, s Katalin később sokat siratta, hogy nem lehetett vértanú Egyházáért. A tárgyalások azonban eredményre vezettek, és július 18-án végre Firenze békét kötött a pápával.

Akkor Katalin hazatért, s ezután kezdte diktálni – legtöbbször misztikus elragadtatásban – az isteni gondviselésről szóló könyvét, a Dialógust. Azért diktált, mert ő maga sokáig (amíg az írás és olvasás képességét misztikus módon meg nem kapta az Úrtól) nem tudott sem írni, sem olvasni. Állandóan több „titkár” és „titkárnyó” volt mellette, kiknek leveleit diktálta – gyakran egyszerre többet is – a legkülönbözőbb címzettek részére: világiaknak és szerzeteseknek, királyoknak és a pápának, katonáknak és kereskedőknek... Levelei és a Dialógus lenyűgözik az olvasót, aki elfogulatlanul fogadja tanítását. Aki nem tudja, hogy ki az írója e könyveknek, inkább az egyházatyák közül gyanakszik valakire, mint egy „műveletlen” szienai polgárlányra. Csakhogy ez a leány annak a Krisztusnak lett a menyasszonya, aki a gyengékben mutatja meg a maga isteni erejét és bölcsességét.

VI. Orbán szerencsétlen kézzel nyúlt a kormánykerékhez. Reformot szeretett volna, s a szükségnek megfelelően elsőként a klérust akarta megújítani, de szigorát nem viselték el. Legszűkebb környezete is ellenállást tanúsított, amelynek a vége az lett, hogy a francia bíborosok elhagyták Rómát, és Fondi

várában ellenpápát választottak Genfi Róbert személyében, aki a VII. Kelemen nevet vette föl. Mindezt Katalin előre megjövendölte. Szüntelenül buzdította gyermekeit az imádságra és a virrasztásra, hogy e szörnyű bajt elháríthassák. Ez volt a nyugati egyházszakadás, amely negyven évre elmondhatatlan bajokat hozott az Egyházra.

Katalin 1378 októberében fejezte be a Dialógust. Ekkor levelet kapott a pápától, aki arra kérte, hogy jöjjön Rómába és legyen segítségére. Lelki gyermekeivel együtt útra kelt tehát, és a következő ádvent első vasárnapján megérkeztek Rómába. Katalin ettől kezdve haláláig teljes erejével VI. Orbán érvényes pápaságának elismertetéséért és az elszakadtak visszatérítéséért küzdött.

Egészsége egyre gyengült, de azért minden reggel gyalog ment el a S. Maria sopra Minerva-templom melletti szállásáról a vatikáni Szent Péter-bazilikába, hogy ott szentmisét hallgasson, és hosszú imádsággal „fáradozzék” az Egyházért. December közepén a pápa Franciaországba küldte Rajmundot, hogy nyerje meg számára a királyt. Katalin ekkor végső búcsút vett lelkiatyjától: elkísérte a kikötőig, és anyai aldásával bocsátotta útra.

Az 1379-es év levelezéssel, tárgyalásokkal, sok-sok vezekléssel és imádsággal telt a pápa közelében. 1380 nagyböjtjére Katalin fekvő beteg lett. Tanítványai tanúsága szerint iszonyatos kísértéseket szenvedett, az ördögök valósággal tomboltak körülötte, míg végül április 29-én a tercia idején eltávozott égi Vőlegényéhez. Halála előtt még elrendezte gyermekei sorsát, mindegyiket anyai bölcsességgel irányította egyik vagy másik szerzetbe.

A szentté avatást II. Pius pápa 1461. június 29-én végezte. Szent Katalint 1939-ben – Assisi Szent Ferencsel együtt – Itália védőszentjévé nyilvánították. 1970-ben pedig Avilai Szent Terézszel együtt megkapta az egyházdoktor megtisztelő címét.

Tanításának sajátossága, hogy amit Aquinói Szent Tamás elvont, cizellált rendszerben fogalmazott meg az Egyház tanításából, ugyanazt Katalin – a mindennapi élet konkrét problémáit Istenben elfogadva és megoldva – „egzisztenciálisan” közli tanítványaival. Mint a szentek mindannyian, először ő maga szemlélte és élte meg tanítását, azután adta tovább a legkülönbözőbb rendű és rangú embereknek. Ezért tanítása gazdag forrás ma is, s anyai és égi bölcsességgel neveli mindazokat, akik a tanítvány hívő alázatával közelítenek hozzá.

Ünnepét 1597-ben vették föl a római naptárba, április 29-re, amely napon addig a domonkos Veronai Szent Pétert ünnepelték. 1628-ban áthelyezték április 30-ra. 1969-ben, tekintettel arra, hogy az egyetemes naptárban Veronai Szent Péter nem szerepel, visszakerült az ünnepe április 29-re.

Katalin hét éves fejjel a következőképpen tett szüzességi fogadalmat:

„Az egyik nap, kiválasztva egy olyan rejtekhelyet, ahol senki sem zavarhatta és nem is hallhatta meg, hangosan kimondta fogadalmát. Térdre hullva, nagy áhítattal így imádkozott a Boldogságos Szűzhöz: Ó, Boldogságos és Szentséges Szűz, aki az összes asszonyok között elsőnek szentelted magad Istennek azzal, hogy örök szüzességet fogadtál neki, és Ő annyira kedvelt téged, hogy Fiának Anyjává tett; határtalan jószágodhoz folyamodom, és kérve kérlek, ne érdemeimet nézd, és ne gyöngeségemre tekints, hanem légy hozzám annyi kegyelemmel, hogy jegyesemül adod nekem Őt, kire szívem-lelkem minden erejével vágyakozom, a te szentséges Fiadat, a mi egyetlen Urunkat, Jézus Krisztust. És én megígérem Neki és Neked, hogy soha más jegyest nem engedek magam közelébe, hanem szüzességemet a magam gyöngeségében sértetlenül megőrzöm neki mindörökké!”

Egy beteg ápolása során hősies önuralomról és türelemről tett tanúságot. Ezt követően éjszaka megjelent Krisztus, és két koronát kínált neki: egy tövisből fontat és egy ékes aranykoronát, s megkérdezte, melyiket akarja választani erre az életre. A másikat ugyanis az égben fogja viselni. Katalin akkor az izzó szeretet hevében kikapta az Úr kezéből a töviskoronát, és a fejébe húzta. A tövisék fájdalmát – mint mondta – hosszú időn át érezte a fején.

Amikor 1375. április 1-én Pízában megkapta a stigmákat, szemtanúi is voltak a történésnek. Később Katalin maga mondta el, hogy a Megfeszített Krisztus sebeiből vérvörös fénysugarak indultak ki és

tartottak keze, oldala és lába felé. Akkor ő – hogy a feltűnés kísértéseit elkerülhesse – azt kérte, hogy a sebeket kívülről ne lehessen látni. És az Úr meghallgatta, mert a vérvörös sugarak fehérré váltak, és úgy fúródtak a testébe. Attól kezdve a sebek gyötrelmét Katalin haláláig szenvedte.

Csodatételei nagyon emberközelben történtek, a napi segítségnyújtás közben. Így nem is egyszer kenyeret szaporított éhes „családjának”; egy alkalommal például Rómában, amikor a gondatlan hetesnővér elfelejtett kenyeret szerezni. Atyja házanépét egyszer hónapokig itatta egy kicsi hordóból borral, sőt a szegényeknek is adott belőle rendszeresen, és a hordó nem apadt ki!

E fizikai csodáknál sokkal jelentősebbek voltak a lelkiekkel kapcsolatos csodái: olvasott a lelkekben, megrögzött bűnösök tértek meg, régi-régi ellenségeskedések szűntek meg a szavára. Elmondhatatlan bűz érzéséről panaszkodott, amikor bűnöket rejtegető, elegáns arisztokraták közt volt.

Amikor Avignonban a pápa előtt beszélt, a pápa csodálkozva hallotta a kúria hibáinak és bűneinek lajstromát. Megkérdezte a környezetét, hogy mióta él a közelben ez a leány, s akkor Katalin megmondta, hogy ő Sziénából jobban látta a pápa környezetének minden bűnét, mint a helybeliek.

A legnagyobb csoda azonban saját lelkének bontakozása, érlelődése és szentsége volt. Hihetetlen gyorsasággal és biztonsággal járt a tökéletesség útján, helyesebben: ráhagyatkozva Szent Domonkos rendjének és a szenteknek karjaira, engedte magát vezetni és röpíteni a tökéletes egyesülés felé. Egész kicsi kora óta nagyon szerette az Eucharisziát, ezért is kapta meg azt a rendkívüli jelet, hogy – mint már mondtuk – élete utolsó hét esztendejében ez volt egyedüli tápláléka.

Rajmund így fejezi be a Legendát: „A vértanúk közül sokan rövid szenvedéssel adták oda életüket. Katalin tizenhárom héten át gyötrődött úgy, hogy közben napról-napra nőttek a kínjai, s ő mindig vidám lélekkel viselte azokat. Mindenért hálát adott, és könnyű lélekkel ajánlotta föl életét Krisztusnak, hogy kiengesztelje Őt a népért, és megmentse az Egyházat a botrányoktól. Sem az ok, sem a szenvedés nem hiányzott ahhoz, hogy tökéletes vértanú legyen. Ebből pedig arra következtethetünk, hogy az égben nemcsak a vértanúság vágya miatt ünneplik őt, hanem a tényleges vértanúság koronáját is elnyerte. Ezen az alapon értelmes embernek be kell látnia, hogy Katalin szentté avatási perében gyorsabban lehet eljárni, ugyanúgy, mint a vértanúk esetében szokta tenni az Egyház.”

Ezért olykor a hármaskoronával ábrázolják Szent Katalint: a szüzesség, a bölcsesség és a vértanúság égi koronájával.

Istenünk, aki Szent Katalinban fölgújtottad a szeretet lángját, melynek erejével átélte az Úr szenvedését és Egyházadat szolgálta; az ő közbenjárására kérünk, engedd, hogy néped, amely részese lett Krisztus szenvedésének, dicsősége megnyilvánulásának is ujjongva örvendhessen!

Április 30.

SZENT MARIÁN és JAKAB vértanúk

Április 30.

+Lambaesis, valószínűleg 259. (vagy 262) május 6.

Szent Ciprián karthágói püspök (lásd: A szentek élete, 524. o.) munkatársai voltak. Mariánt mint lektort szentelték fel, Jakab Karthágó sok diákonusának egyike volt. Mindkettőjüket ugyanaz az apostoli szellem hevítette, mint a püspöküket, aki megelőzte őket a vértanúságban. Püspökük megbízásából hirdették az Evangéliumot Karthágó távolabbi környékén. Hogy egy diákonus és egy lektor a hit hírnökeként tevékenykedett, ma szokatlanul hangzik számunkra. A 3. évszázadban azonban a diákonus és a lektor hivatalának még egyaránt létfontosságú jelentősége volt az Egyházban. A diákonus mint püspökének közvetlen segítőtje nemcsak az istentisztelet alkalmával tevékenykedett, hanem a közösség lelki gondozásában is részt vett: szolgált a betegeknek, szegényeknek és rászorulóknak. Elevenen tartotta az emberi kapcsolatot a hívők és a püspök között.

„A püspök fülének, ajkának, szívének és lelkének” kellett lennie, amint ez kifejezésre jut a legrégebbi egyházi rendelkezésekben (Didaskalia 48).

Ciprián püspök mindenféle diákonusokat állított, új és szokatlan feladatokkal bízta meg őket. Így történt, hogy Jakabot és Marián lektort vándor lelkipásztorként és hithirdetőként küldte ki, hogy terjesszék Krisztus evangéliumát Numídia pogány lakossága körében.

A két vándorapostol tevékenysége nagyon veszélyessé vált, amikor Valerianus császár 257. évi ediktumával halálbüntetés terhe alatt megtiltotta a keresztények istentisztelet céljából történő összejövetelét. 258-ban a keresztények hajthatatlansága miatt kibocsátotta második ediktumát is, amelyben elrendelte a parancsainak ellenszegülő püspökök, papok és diákonusok kivégzését. Numídiában és Egyiptomban dühödő üldözés kezdődött. A két klerikust Numídia régi fővárosa, Cirta közelében érte utol a sorsa. Az ottani pogány népszerűség nagyrészt római veteránokból állott, akik különösen ellenségesek voltak az állam- és császárellenesnek vélt keresztényekkel szemben. A tartomány hasonlóképpen gondolkodó kormányzója teljes szigorával igyekezett végrehajtani a császári rendelkezéseket. Számos letartóztatásra került sor, s ezekben buzgón közreműködött a felizgatott lakosság. Marián és Jakab az előváros egy kis fogadójában talált menedéket. Akkoriban hozatták vissza a száműzetésből többek között Szent Agapiust és Secundinust, a két hitvalló püspököt, hogy azután újból elítéljék őket, s az őrség ugyanabba a fogadóba vitte őket, amelyben a két hithirdető is lakott. A klerikusok és kísérei nagyon megörültek ennek a találkozásnak, és tisztelettel köszöntötték a szent hitvallókat. Több napon át volt lehetőségük a beszélgetésre. Az őrködő katonák két foglyuknak Cirtába történt szállítása alkalmával jelentést tehettek ezekről a beszélgetésekről, mert két nappal a püspökök továbbutazása után zabolátlan néptömeg kíséretében megjelent a fogadó előtt egy nagy rendőrcsoport. Valamennyi ott lakó utast a csőcselék helyeslése közben rövid úton elvezették. Útközben Marián és Jakab nem tudott lemondani arról, hogy ne szóljon a velük együtt letartóztatottakhoz, és bátorságot ne öntsön beléjük. Ily módon elárulták, hogy keresztények. Kihallgatták, majd bátor hitvallásuk után börtönbe vetették őket.

A fogságban a két klerikust a legkeményebb kínzásoknak vetették alá. Jakab bátor lélekkel megvallotta, hogy nemcsak keresztény, hanem diákonus is. Mariánt különösen keményen megkínozták, mert az igazsághoz ragaszkodva nem ismerte el, hogy diákonus, hanem lektornak vallotta magát, aminthogy az is volt. Hüvelykujjánál fogva felfüggesztették, így ránehezedett testének egész súlya; a kín fokozására a hóhér nehéz súlyokat is rakott a lábára. Ezután ismét bebörtönözték őket. Piszkos zárkájukban még további testvérekre találtak.

A rémes bántalmazásokat követő éjszakán Isten Mariánt „az üdvösségre irányuló bizalmának megerősítése végett” üdítő álommal ajándékozta meg. Felébredve elbeszélte fogolytársainak, hogy mit látott: bírói tanács elé vezették, és íme, a bírák egyike a vértanú Ciprián püspök volt. Mosolyogva szólította fel a szent püspök egykori lektorát: „Jöjj! Ül mellém!” Így hát bírónak emelkedett. A bírósági eljárás befejeztével együttesen továbbmentek és egy paradicsomi tájra kerültek. Ott Ciprián egy ragyogóan tiszta forrás által táplált kútból vizet merített és inni adott Mariánnak. Ez kellemes érzéssel vette magához a drága italt, és ezekkel a szavakkal: „Istennek legyen hála!” – felébredt.

Jakab is visszaemlékezett a börtönben arra, hogy régebben, amikor még úton voltak, útközben álomlátás jelentette be neki vértanúságát. Látta, amint Krisztus neki és Mariánnak is bíborövet dobott az ölbe ezekkel a szavakkal: „Kövessetek azonnal!” Annak a jele volt ez, hogy Mariánt és Jakabot Krisztus katonáinak sorába hívja, az volt ugyanis a szokás, hogy a katonákat az öv átadásával öltöztették be.

Néhány nap múlva a két klerikust még egyszer elővezették kihallgatásra Cirta községi tanácsa elé, azután a hajthatatlan magatartásukról szóló jegyzőkönyvvel együtt a helytartóhoz küldték őket a közel fekvő római helyőrségi városba, Lambaesisbe. A helytartó halálra ítélte Mariánt és Jakabot. Még hosszú ideig kellett azonban a börtönben várakozniuk az ítélet végrehajtására az elítélt keresztények nagy száma miatt. Számos világi is volt a halálraítéltek között. A helytartó elkülönítette őket az egyháziaktól abban a hiábavaló reményben, hogy ha nem lesz mellettük lelki vezető,

gyengékké válnak és visszavonják hitvallásukat. Először a világiakat végezték ki. Így adódott hát, hogy Mariánnak és Jakabnak s velük együtt még más egyháziaknak is a várakozás súlyos idejét kellett kiállniuk.

A kivégzés helye egy szűk folyóvölgy volt. A számos elítéltet a hóhér hosszú sorokba állította a folyó partján, kardjával egymás után lekasabolta, és a folyóba taszította őket.

Cirtában csakhamar virágzó keresztény közösség jött létre, ahol mindkét vértanú emlékezete elevenen fennmaradt. Karthágóban a haláluk napján, Rómában április 30-án volt az ünnepük.

SZENT V. PIUS PÁPA

Április 30.

*Bosco, 1504. január 27. +Róma, 1572. május 1.

A trienti zsinat (1545--1563) az egyháztörténelem legjelentősebb egyházi gyűlései közé tartozik. A reformáció következtében támadt áldatlan hitszakadást nem tudta ugyan megszüntetni, de számos dogmatikus döntésével és gyakorlati reform-rendelkezéseivel megalapozta a már régen szükségessé vált belső egyházi megújulást.

Igen nagy jelentősége volt annak, hogy az egyes pápák milyen álláspontot foglaltak el a zsinat által fölvázolt megújulással kapcsolatban. IV. Pius összehívta és gyors befejezésre ösztönözte a zsinat harmadik ülészetét, s azonnal nagy buzgósággal látott hozzá, hogy a határozatokat a gyakorlatba átültesse. Természetesen abban a két évben, amely pápaságából még rendelkezésére állt, alig jutott túl az első lépéseken.

Ebben a döntő órában az egyház V. Pius személyében olyan pápát kapott, aki határozottan és céltudatosan fogott a trienti reform megvalósításához, és nem engedte, hogy bármilyen akadály vagy nehézség eltérítse tervétől.

Ghislieri Mihály szegény szülők gyermekeként 1504-ben született egy piemonti kisvárosban, Boscóban. Tizennégy éves korában belépett Szent Domonkos rendjébe. Teológiai tanulmányainak befejeztével Bolognában 1528-ban pappá szentelték. Utána Mihály páter mint tanár és novíciusmester működött Padovában, majd prior volt Vigevanóban és Albában. Lombardia tartományfőnökségének idején rettenthetetlen és kérlelhetetlen inkvizítornak mutatkozott a comói és bergamói egyházmegyékben. Ezek a püspökségek közvetlen szomszédai voltak Németországnak és Svájcnak, így különösen fenyegette őket az állandóan terjeszkedő hitújítás. Nem ritkán megesett, hogy a fölháborodott tömeg kődobálással fogadta vagy búcsúztatta. Elöljárói fölfigyeltek rá, és 1550-ben Rómába rendelték a római inkvizíció általános biztosának. A főinkvizítor a szigorú Caraffa bíboros volt, akinek vezetése alatt minden erejét a hit és az erkölcs tisztaságának szolgálatára szentelte. Egy év múlva, 1565-ben Caraffa bíboros IV. Pál néven pápa lett, s munkatársát, Ghislierit előbb Nepi-Sutri püspökévé, majd bíborossá, végül főinkvizítorrá nevezte ki.

A főinkvizítor a következő pápa, IV. Pius szemében kegyvesztett lett, melynek jeleként a pápa eltávolította Rómából, és Mondovi püspökévé tette. A mellőzés éveiben mint püspök a trienti zsinat rendelkezéseinek megvalósításán fáradozott. 1566. január 7-én azonban a bíborosi testület őt választotta pápának. Az V. Pius nevet választotta.

Kezdetől fogva nyilvánvaló volt, hogy az új pápa mennyire különbözik a korábbi reneszánsz és a humanista pápáktól. Megtestesítette az új reform ideálját. Pontifex Maximusként is úgy élt, mint egy szegény és igénytelen dominikánus. Még a pápai ruházat alatt is a rend szőrkármuszáját viselte. Ugyanazt a szigorúságot és lemondást, amelyet magától megkövetelt, elvárta munkatársaitól, sőt az egész Egyháztól is. Nem maradt előtte ismeretlen, hogy megválasztásának híre mekkora rémületet váltott ki a nép között. Pedig egyáltalán nem könyörtelen uralkodóként akart megjeleni az Egyház élén, hanem sokkal inkább minden hívő alázatos szolgája akart lenni. Még a vaskezü törvényhozóban is egy szerető ember szíve rejtőzött, akinek mindenben, amit csak tett, egyes-egyedül a rábízott lelkek örök üdvössége számított. Ez az aggódó szeretet cseng ki szavából, amit röviddel a konklávé

után mondott: „Isten segítségével remélem, hogy halálom alkalmával nagyobb lesz a szomorúság, mint most, megválasztásomkor.”

V. Piuszal kezdődik a 16. század nagy reformpápaiinak sora. Fő célja az egyházi és vallási élet lehető legteljesebb megújítása volt. E cél elérésére nem ritkán kicsinyesnek és gyakran bizony igen különösnek ható rendelkezéseket és törvényeket is hozott. Időnként tényleg az a látszat, hogy a pápa a világegyházat összetévesztette a nagy tökéletességre törekvő szerzetesek kolostorával, akik még a legjelentéktelenebb dolgokban is készségesen engedelmességek előljáróiknak.

A pápa véleménye szerint minden sikeres egyházi reformnak a saját házában, vagyis a pápai udvarnál, a római kúriánál és nem utolsósorban a római papságnál kell kezdődnie. Először a pápai háztartást egyszerűsítette és a pápai udvartartás létszámát csökkentette. Biztos érzékkel csak arra érdemes, rászolgáló férfiakat hívott meg bíborosként legszorosabb munkatársai körébe. A penitenciária gyakran botrányt okozott a lelki dolgokkal való üzleteléseivel. Most alapjaitól kezdve újjászervezték. Igazi szenvedélyességgel küzdött a pápa a simónia minden formája ellen, amely főleg a kúriai hivatalok vásárlásánál volt szokás. Már pár nappal hivatalba lépése után bíborosi bizottságot hozott létre, hogy alkalmas intézkedéseket tegyen a római papság megjavítására. Különösen szívén viselte a római lakosság valláserkölcsei színvonalának emelését. Természetesen nem minden rendelkezése volt a legalkalmasabb ennek a célnak az elérésére; elgondolkodtató például a házasságtörésre kirótt olyan büntetés, mint a megkorbácsolás, a bebörtönzés vagy a száműzetés.

Szigorúan megkövetelte a püspököktől, hogy a trienti zsinat által újból hangsúlyozott rendelkezés szerint tartózkodjanak a székhelyükön. Ennek megtartásában látta a rendszeres lelkipásztorkodás nélkülözhetetlen föltételét. Egész Itáliában egyházmegyei és tartományi zsinatokat tartottak, rendszeres vizitációval fölmérték az Egyház helyzetét, és megfelelő intézkedéseket hoztak a visszaélések megszüntetésére. Nagyon sürgette, hogy állítsák föl azokat a papnevelő intézeteket, amelyeket a zsinat előírt. Szorgalmazta a cölibátust, amelyet eddig meglehetősen könnyen vettek, és ellenőrizte a szerzetesrendekben a klauzúra megtartását.

Az általánosan elhanyagolt hitoktatás újraélesztésére 1566-ban megjelentette a Római Katekizmust, először a plébánosok kézikönyveként latinul. Ezt hamarosan fordítások is követték. Gondos előkészítés után 1568-ban közreadta a Római Breviáriumot, 1570-ben pedig a Római Misekönyvet, s kötelezően előírta az egész világon minden templom és minden pap részére. Csak azokon a helyeken tett kivételt, ahol kétszáz évesnél idősebb liturgikus könyvekre tudtak hivatkozni. Megmutatkozik ebben az a másutt is érvényesülő törekvése, hogy az egyházi intézményeket egységesítse és a római központi hatóságoknak alárendelje. Egyes bizottságokban tovább dolgoztak a latin és a görög Szentírás (Vulgata és Szeptuaginta) kritikai kiadásán. Ezt a munkát már elődei elindították.

Csak a megújított és megszilárdított vallási élet talaján lehetett hatékony erővel föllépni az igaz hit fejlesztésének és erősítésének reményével. Korábbi inkvizítori tevékenységének irányvonalában maradt a pápa, amikor nagy érdeklődést mutatott a tévedés és a megtévesztés leküzdése iránt, de ugyanakkor a tévedők megnyeréséért is mindent megtett. Az inkvizíciós kongregációt még alaposabban és célszerűbben megszervezték, mint IV. Pál alatt. A vallási megoszlás korában a pápa az eretnekeket gonosztevőknek tartotta, akikkel szemben jogosnak látszik a legkeményebb büntetés, még a halálbüntetés is. Különös gonddal ügyeltetett arra, hogy a reformáció ne gyökerezhessen meg Itáliában. Rómában a pápa bizottságot alapított a hitetlenek visszatérítésére. Ebből lett később a Hitterjesztés Kongregációja.

V. Pius élete és működése komoly és mély vallásosságában gyökerezett. Csak Istennel szemben érezte magát kicsinek és felelősnek. Számára mindenféle politikai meggondolás szükségszerűen idegen maradt. Felfogása szerint az Egyháznak nincs szüksége védőbástyákra, ágyúkra és katonákra. Egyetlen fegyvere az imádság, a böjt, a sírás és a Biblia legyen. Minden megfontolás nélkül megújította, sőt élesebbre fogalmazta a Coena Domini bullát, amely a pápának hatalmi elsőbbséget igényelt a világi uralkodókkal szemben. Ez bizony végzetes visszalépést jelentett a középkorba. Így történhetett, hogy 1569-ben I. Erzsébetre, a protestáns angol királynőre kimondta a kiközösítést, és

elrendelte trónfosztását. Nem látta előre, hogy egy ilyen lépés csak fokozza az angolok pápaellenességét és növeli az angol katolikusok üldözésének veszélyét. Ez volt az utolsó alkalom, amikor egy pápa trónfosztó ítéletet hozott egy kormányzó fejedelemmel szemben. Készséggel támogatta a Ridolfi-összeesküvést Stuart Mária érdekében, bár a politikai orgyilkosságot határozottan elutasította.

Egyre növekedett a kereszténység ellensége, a török oldaláról fenyegető veszedelem. Pius a kereszténység fönntmaradásáért vívott harcban is az imát és az áldozatot tartotta a legjobb fegyvernek. Mélyen meggyőződve, hogy Isten csak a tiszta erkölcsű papok imáját hallgatja meg, kérte a császárt és a velencei dogét, hogy erejéhez képest támogassa a papság megújulását. A török veszedelem bírta arra a belátásra, hogy a szerencsétlen, hirtakadatok által megosztott keresztényeknek abba kell hagyniuk vallási viszályaikat. Ezért így kérlelte a protestáns fejedelmeket: „Úgy keresünk titeket, mint a jó pásztor keresi eltévedt bárányait, hogy visszavigye őket az akolba.” Amikor a pápa, Velence és Spanyolország között létrejött a Szent Liga, és nehéz küzdelem után megszületett a török felett a győzelem a lepantói csatában (1571), a pápa mintegy látomásban látta az ütközet szerencsés kimenetelét, és könnyekre fakadt. Az ég iránti hálából október 7-re bevezette a Győzelmes Miasszonyunk ünnepét, és a lorettói litániába bevette a Keresztények segítségére megszólítást. 1574 óta az Egyház ezen a napon a Rózsafüzér királynéját (Olvasós Boldogasszonyt) ünnepli.

Természetesen az ilyen ízig-vérig vallásos érzületű pápa a tudományt is a vallás és az Egyház szolgálatába akarta állítani. Az ún. magdeburgi centuriátorok az egyháztörténet átfogó földolgozásán munkálkodtak, hogy a protestáns tanítást a történelem oldaláról is megtámogassák. Azt akarták bizonyítani, hogy a római egyház eltért hivatásától, és az évszázadok folyamán a Krisztustól adott alapelveket semmibe vette és megváltoztatta. A pápa maga is érezte, hogy szembe kell szállnia ezzel. A válasz elkészítésével Canisius Pétert bízták meg, aki azonban sok és fontos elfoglaltsága miatt csak néhány értekezést tudott megírni. Az igazi nagy művet, amely átfogóan és nagyszerűen ábrázolta az Egyház és a pápaság munkáját, húsz évvel később a tudós oratorianus, Baronius Cézár alkotta meg.

Mint a tiszta tanítás őrzője, V. Pius Michael Bajus művéből 79 tételt eretneknek ítélt, anélkül azonban, hogy akár a művet, akár a szerzőjét megnevezte volna.

Aquinói Szent Tamást, a középkor egyik legnagyobb hittudósát egyháztanítóvá avatta; írásait Szent Bonaventura írásaival együtt kiadatta. A Summa Theologiae a teológiai fakultásokon tankönyvként írta elő.

Amikor 1572. május 1-én elterjedt a pápa halálhíre, nagyobb volt a gyász, mint amikor megválasztották. Hétéves pápasága alatt megismerhették, hogy minden szigorúsága és hajthatatlansága ellenére az Egyház iránti igaz szeretet töltötte el.

V. Piust születésének századik évfordulóján X. Kelemen pápa boldoggá, negyven évre rá XI. Kelemen szentté avatta. Sírja a római Santa Maria Maggiore-bazilika egyik jobboldali mellékkápolnijában található. Ünnepét 1713-ban vették föl a római naptárba, május 5-re. 1969-ben április 30-ra helyezték át.

Erről az energikus reformpápáról, aki szigorúsággal és a hit iránti nagy buzgósággal hét mozgalmas éven át ült Péter székében, az egyháztörténet ékesszólóan beszél. Mindössze néhány apróság, pár szó felidőzéséből megtudhatjuk róla, hogy nem tartotta magát a művészetek mecénásának, sem diplomatának vagy világi uralkodónak, hanem csak az Egyház emberének és a hit szolgájának.

Amikor V. Pius elfoglalta a pápai trónt, nem csináltatott magának új ruhákat, hanem meghalt elődeinek használt öltözeteit viselte. A koronázás napján szokásos pompás ünnepi lakomát is elhagyta. A megtakarított összeget a rászoruló kórházaknak adta.

Amikor egyik rokonát ajánlották valami hivatalra, Pius ezt válaszolta: „Becsületes ember ugyan, de sohasem mond nekem ellent. Ezért alkalmatlannak találom.”

Egy másik rokonát irgalmatlanul letette hivatalából, mert egy elkövetett törvényteleniséget nem vallott be, sőt hazugsággal akarta leplezni.

Gyűlölt mindenféle hízelkedést. Azt mondják, környezetéből senki se mert sem tréfából, sem komolyan valami hízelgőt mondani neki.

Pius szigorúan ragaszkodott az igazsághoz, és semmilyen hamis dologra vagy ígéretre nem lehetett rávenni. Még azt sem engedte meg, hogy csellel kíséreljék meg egy ravasz rablóvezér elfogatását, mert nem tartotta becsületes és keresztényhez illő dolognak.

A környezetében lévő szegényekre annyira gondolt, hogy egy könyvbe gyűjtötte a nevüket, nehogy egyről is megfeledkezzék, amikor támogatást ad.

Vallásos buzgósága annyira közismert volt, hogy Szulejmán török szultán Szeged ostromakor azt mondta, hogy a keresztények csapataitól is fegyvereitől nem fél, annál inkább pápájuk imádságától.

Istenünk, ki Szent Pius pápát a hit védelmére és a liturgia megújítására választottad, kérünk, add meg az ő közbenjárására, hogy eleven hittel és tevékeny szeretettel vegyünk részt misztériumaidban!